

Názov stratégie CLLD
Horná Topľa – Bohatstvo v Krajine, Bohatstvo v Ľuďoch

Názov MAS
Miestna akčná skupina HORNÁ TOPLA

IČO: 42382670

Verzia: 2.2

V znení dodatku č. 1 zo dňa 24.11.2016

V znení dodatku č. 2 zo dňa 28.6.2017

Verzia 2.1 zo dňa 11.12.2018

Schválená Zhromaždením členov združenia MAS HORNÁ TOPLA dňa 27.06.2019
uznesením č. 2019/2/3.

Marián Beňa
Predseda MAS

Abstrakt

Bohatstvo v Krajine, Bohatstvo v Ľuďoch je dokumentom územia, ktoré potvrdilo a znásobilo svoju súdržnosť, preukázalo svoju otvorenosť pre partnerstvo, pre spoločné a detailne diskutované smerovanie. Vychádzajúc z názvu stratégie CLLD chce MAS Horná Topľa poukázať na hodnotu a osobitosť svojho územia a deklarovať svoj záujem zabezpečiť mu náležitý rozvoj a ochranu **Bohatstva**, ktoré sa nachádza v **Krajine** (*prírode – lesoch, záhradách, obciach, meste, vodných tokoch a zdrojoch, chránených biotopoch, ale i historických pamiatkach i vybudovanej infraštruktúre*) a v **Ľuďoch** (*všetkých vekových kategórií, náboženských konfesii, národností, oboch pohlaví, rozmanitých profesií, ale aj znevýhodnení*). Stratégia CLLD má ambíciu podporiť rozvoj svojho územia tak, aby **Ľudia** mali vytvorené primerané podmienky pre život vo svojich obciach, vo svojich komunitách a rodinách. Jej čiastkovými cieľmi je zlepšiť podnikateľské prostredie vychádzajúce zo zdrojov a potrieb územia, vytvoriť pracovné miesta pre potenciálnych zamestnancov v pôdohospodárstve, službách, obchode, cestovnom ruchu i výrobe a ponúknuť obyvateľom územia lokálne potraviny, výrobky a služby, ktorých kvalita nebude zastieraná anonymitou pôvodcu. Stratégia CLLD má ambíciu podporiť rozvoj i ochranu **Krajiny** a jej prírodných i ľudských artefaktov. Znamená to zabezpečiť, aby všetky realizované investičné i neinvestičné činnosti rešpektovali princípy ochrany všetkých zložiek životného prostredia, aby priestor územia bol priestorom pre Život. **Bohatstvo** územia MAS Horná Topľa spočíva i v hodnotách a tradíciách obyvateľov územia, ktoré je jedinečné svojou konfesnou i národnostnou rozmanitosťou.

Stratégia CLLD je zostavená na základe participatívneho plánovacieho procesu v období r.2014 – 2015 a až v poslednej fáze bola dopracovaná do formátu v zmysle Metodickéj príručky v predpísanej podobe a rozsahu. Stratégiu tvoria 4 priority – **Vidiecka zamestnanosť a podnikanie, Vybavenosť územia, Kvalita životného prostredia a Kvalita ľudských zdrojov**, ktoré sú rozpracované až na úroveň konkrétnych realizovateľných opatrení a akčného plánu na horizont rokov 2016 – 2023. Stratégia CLLD – Bohatstvo v Krajine, Bohatstvo v Ľuďoch je prienikom záujmov, potrieb, predstav o budúcnosti zástupcov jednotlivých sektorov územia MAS Horná Topľa, preto je v nej znásobené úsilie o dosiahnutie spoločného cieľa, ktorým je: „*Zlepšenie ekonomického potenciálu územia MAS Horná Topľa prostredníctvom podpory podnikateľských subjektov, zlepšenia vybavenosti územia so zachovaním a rozvojom prírodných a kultúrnych osobitostí.*“.

Obsah

1. Základné informácie o MAS	7
1.1. Identifikačné údaje MAS	7
1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje	7
2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD.....	9
2.1 Vznik a história partnerstva.....	9
2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD.....	12
3. Analytický rámec	19
3.1 Analýza zdrojov územia.....	19
3.2 SWOT analýza	58
3.3 Identifikácia potrieb	77
4. Strategický rámec.....	80
4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa	80
4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení.....	83
4.3 Súhrn strategického rámca	90
4.4. Integrované znaky stratégie CLLD	96
4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD	97
5. Implementačný rámec	99
5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu.....	99
5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS.....	99
5.1.2 Implementačný proces.....	103
5.2 Akčný plán	116
5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD.....	143
5.3.1 Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD.....	143
5.3.2 Monitorovacie ukazovatele	147
6. Finančný rámec	151
6.1 Financovanie stratégie CLLD	151
6.2 Finančný plán pre opatrenia	153
7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť	158
7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia.....	158
7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV	159
7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP	159
7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD.....	163
7.4.1 Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať.....	163
7.4.2 Synergie a komplementarity.....	164

7.5 Popis multiplikačných efektov	166
Povinné prílohy:	168

Zoznam tabuliek

Povinné tabuľky:

- Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS – s.7
- Tabuľka č. 2: SWOT analýza – s.58
- Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca – s.90
- Tabuľka č. 4.A – R : Opatrenia Stratégie CLLD – s.109-133
- Tabuľka č. 4.Y: Opatrenia PRV – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu – s. 133
- Tabuľka č. 4.Z: Opatrenia IROP – akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu – s. 136
- Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR – s.142
- Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR – s.142
- Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP – s.143
- Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP – s.145
- Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov – s.145
- Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy nákladov v rámci príslušných programov – s.146
- Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu – s.147
- Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu – s.150
- Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov – s.150

Vlastné tabuľky:

- Tabuľka a) Vymedzenie oblasti a obyvateľstva – s.8
- Tabuľka b) Zoznam pracovných stretnutí pre tvorbu Stratégie CLLD –s.16
- Tabuľka c) Porovnanie MAS Horná Topľa so SR a PSK – s.20
- Tabuľka d) Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12. –s.21
- Tabuľka e) Vývoj počtu obyv. v obciach so zastúpením obyv. MRK – s.23
- Tabuľka f) Miera nezamestnanosti v okrese Bardejov (2001 – 2014) – s.23
- Tabuľka g) Počet dlhodobo nezamestnaných – s.23
- Tabuľka h) Počet uchádzačov o zamestn. na území obcí – s.24
- Tabuľka i) Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie podľa veku – s.25
- Tabuľka j) Skladba pôdneho fondu MAS Horná Topľa – s.27
- Tabuľka k) Pozemkové spoločenstvá na území MAS Horná Topľa – s.28
- Tabuľka l) Celk. počet včelstiev a chovateľov včiel na území– s.29
- Tabuľka m) Miesta s turisticky najväčším potenciálom k cest. ruchu – s.33
- Tabuľka n) Hospodárenie samospráv územia MAS Horná Topľa – s.34
- Tabuľka o) Majetok obcí územia MAS Horná Topľa – s.35
- Tabuľka p) Občianska vybavenosť obcí MAS Horná Topľa (I) – s.37
- Tabuľka r) Občianska vybavenosť obcí MAS Horná Topľa (II) – s.38
- Tabuľka s) Obchody a služby na území mesta Bardejov – s.39
- Tabuľka t) Technická vybavenosť obcí MAS Horná Topľa – s.40
- Tabuľka u) Zariadenia sociálnych služieb na území MAS Horná Topľa – s.41
- Tabuľka v) Zdravotnícke služby – Zdravotné strediská s.42
- Tabuľka x) Biocentrá a biokoridory – s.45
- Tabuľka y) Minerálne pramene v obciach MAS Horná Topľa – s.46
- Tabuľka z) Kultúrno – spoločenské a športové podujatia na území – s.55
-
- Tabuľka A.B) Sebahodnotenie
- Tabuľka a.b) Ukazovatele na úrovni opatrení Stratégie CLLD s.143

Grafy:

Graf č.2 Vývoj celkového počtu obyvateľstva MAS Horná Topľa za roky 2010 – 2014 – s.22

Graf č. 3 Vývoj nezamestnanosti MAS Horná Topľa (s mestom BJ) za roky 2010 – 2014 – s.25

Graf č.4 Skladba pôdneho fondu MAS Horná Topľa – s.27

Zoznam skratiek

CLLD	Miestny rozvoj vedený komunitou
EFRR	Európsky fond regionálneho rozvoja
EPFRV	Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka
IROP	Integrovaný regionálny operačný program
MAS	Miestna akčná skupina
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR
NFP	Nenávratný finančný príspevok
PPA	Pôdohospodárska platobná agentúra
PRV	Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2020
Stratégia CLLD	Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou
ŽoNFP	Žiadosť o nenávratný finančný príspevok z PRV – projekt
Systém riadenia CLLD	Systém riadenia CLLD (LEADER a komunitný rozvoj) pre programové obdobie 2014 – 2020

ŽoPr Žiadosť o príspevok

ReS Realizátor stratégie

1. Základné informácie o MAS

1.1. Identifikačné údaje MAS

Tabuľka č. 1: Identifikačné údaje MAS

Údaje o MAS	Názov MAS	Miestna akčná skupina Horná Topľa
	Dátum registrácie v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov	27.6.2014
	Sídlo	Obecný úrad Zlaté 17, 086 01
	IČO	42382670
	DIČ (ak relevantné)	8130866634
Údaje o banke	Názov banky	Všeobecná úverová banka
	Číslo účtu	3337718951/0200
	IBAN	SK74 0200 0000 0033 3771 8951
	SWIFT	SUBASKBX
Údaje o štatutárovi	Meno a priezvisko	Mgr. Mária Ontkaninová
	E-mail	mashornatopla@centrum.sk
	Telefón	0915 868 013
Údaje o kontaktnej osobe	Meno a priezvisko	Mgr. Mária Ontkaninová
	E-mail	mashornatopla@centrum.sk
	Telefón	0915 868 013

1.2 Vymedzenie oblasti a obyvateľstva, na ktoré sa stratégia CLLD vzťahuje

Verejno-súkromné partnerstvo MAS Horná Topľa je tvorené 31 obcami, z toho jedno mesto – Bardejov. Nachádza sa na severovýchode Slovenska v regióne Šariš, 15 obcí susedí s Poľskom a na území obce Kurov a Becherova sa nachádza hraničný prechod. Celkový počet obyvateľov predmetného územia je spolu 51 322. Hustota obyvateľstva tohto územia predstavuje 112,7 obyv./km², hustota vypočítaná výlučne pre 30 obcí predstavuje 47,41 obyv./km². Územie VSP MAS Horná Topľa je tvorené katastrami 31 obcí, ktoré spoločne tvoria súvislé územie.

Tabuľka a) Vymedzenie oblasti a obyvateľstva

Por. č.	Obec	Počet obyv.	Rozloha (km ²)	Hustota obyv. na 1 km ²
1	Becherov	279	19,09	14,51
2	Bogliarka	123	9,39	13,31
3	Cigeľka	556	15,99	34,47
4	Frička	321	8,28	38,17
5	Gabolto	510	12,73	40,06
6	Gerlachov	1042	8,89	116,8
7	Hrabské	608	10,9	55,86
8	Chmeľová	390	12,43	31,29
9	Krivé	220	5,28	41,21
10	Kríže	74	23,24	5,12
11	Kružlov	1041	10,14	103,06
12	Kurov	612	5,66	51,61
13	Lenartov	1100	14,74	73,7
14	Livov	85	26,4	3,22
15	Livovská Huta	45	14	3,13
16	Lukov	618	27,87	21,51
17	Malcov	1572	18,94	82,72
18	Mokroluh	730	7,95	92,49
19	Nižný Tvarožec	526	11,16	46,79
20	Petrová	827	14,3	57,63
21	Regetovka	30	7,12	3,93
22	Rokytov	556	5,13	108,25
23	Snakov	686	12,13	55,98
24	Stebnícka Huta	234	9,43	24,96
25	Stebník	294	20,53	14,54
26	Sveržov	580	5,7	101,69
27	Tarnov	379	5,85	65,72
28	Vyšný Tvarožec	122	8,1	14,67
29	Zborov	3346	16,63	169,2
30	Zlaté	756	14,33	52,83
31	Bardejov	33 060	72,77	459,67
	SPOLU	51 322	455,1	112,7

Povinné prílohy:

Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS

Príloha č. 2: doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

Príloha č. 3: Mapa územia MAS

2. Vznik, história a tvorba partnerstva a stratégie CLLD

2.1 Vznik a história partnerstva

Verejno-súkromné partnerstvo MAS Horná Topľa je subjektom etablovaným na svojom území už od roku 2004, kedy vznikol základ pre mikroregionálne združenie vychádzajúc z potreby riešenia lokálnych problémov integrovaným spôsobom, čo sa geografického aspektu týka. Zakladateľskou listinou o vytvorení združenia (podľa §20b zákona SNR č.369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov, 19.4.2004, KÚ Prešov, č. sp. 2004/05/097) 24 obcí deklarovalo záujem o spoločný rozvoj územia, záujem o komunikáciu na úrovni verejného sektora, o koncepčný a systémový prístup k potrebám územia, záujem o ochranu a tvorbu životného prostredia regiónu Hornej Tople. V roku 2006 aktívnou participáciou na definovaní rozvojových vízií a cieľov vznikol strategický dokument „*Plán hospodárskeho a sociálneho rozvoja Mikroregiónu Horná Topľa na roky 2007 - 2013*“ a v roku 2009 boli zástupcovia mikroregiónu členmi pracovnej skupiny pri tvorbe Integrovannej stratégie rozvoja územia Horný Šariš. V tomto období bola na základe zmluvy o zriadení spoločnej úradovne obcí okresu Bardejov vytvorená pre 80 obcí taktiež Spoločný obecný úrad - Spoločná úradovňa obcí okresu Bardejov vykonávajúca úlohy na úseku SPS, PaM, stavebnej oblasti, životného prostredia a školstva. Ide o najväčší spoločný obecný úrad na Slovensku.

Keďže mikroregión Horná Topľa – Bardejov sa ukázal ako veľmi súdržné územie s prirodzenými, ale aj časom vybudovanými väzbami, zástupcovia obcí sa rozhodli toto územie inštitucionalizovať ako verejno-súkromné partnerstvo (občianske združenie) a začať sa riadiť princípmi programu Leader a princípmi Miestneho rozvoja vedeného komunitou (CLLD).

Dňa **20.2.2014** sa uskutočnilo prvé stretnutie iniciátorov založenia VSP MAS Horná Topľa, ktorí následne zostavili prípravný výbor pre založenie občianskeho združenia v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov. V nasledujúcom období prebiehala intenzívna komunikácia so štatutármi obcí, ktorých územia by tvorili súvislé územie VSP a svoj súhlas potvrdili uzneseniami svojich obecných zastupiteľstiev.

Prípravný výbor na svojom zasadaní (**17.4.2014**) vypracoval predbežný návrh stanov, podklady k registrácii VSP a vytvorili návrh propagácie tohto subjektu, vrátane návrhu pripravovanej web stránky - www.mashornatopla.sk. Pre oslovenie potenciálnych členov

z neverejného sektora bol vypracovaný oslovovací list a leták, ktoré obce zverejnili na svojich web stránkach a ktoré boli distribuované prostredníctvom mailovej databázy. Pre priamu komunikáciu bola vytvorená internetová adresa: mashornatopla@centrum.sk a FB konto.

Dňa **29.4.2014** prípravný výbor pripravil informačné pracovné stretnutie pre starostov obcí a potenciálnych záujemcov o členstvo, kde boli prezentované o.i. informácie o stave členstva a o nevyhnutných náležitostiach pre verejno- súkromné partnerstvo Horná Topľa a informácie o harmonograme prípravy stratégie CLLD na roky 2015 – 2023 pre územie Horná Topľa vrátane prezentovanie nevyhnutnej súčinnosti aktérov rozvoja územia.

Dňa **13.5.2014, 2.6.2014 a 16.6.2014** sa uskutočnili samostatné zasadnutia prípravného výboru pre založenie OZ MAS Bardejov – Horná Topľa, na ktorom bol prerokovaný návrh stanov a rokovací – volebný poriadok a bol doplnený o potrebné náležitosti. Pre zapojenie mesta Bardejov do VSP prípravný výbor skoncipoval oficiálny list zaslaný mestskému zastupiteľstvu a bol prerokovaný tiež návrh oficiálneho loga VSP MAS Horná Topľa. Členovia prípravného výboru spracovali podklady k Zhromaždeniu členov a pripravili návrhy pre voľby do jednotlivých orgánov VSP MAS Horná Topľa.

OZ MAS Horná Topľa bolo založené na ustanovujúcom zhromaždení členov dňa **16.6.2014** v Tarnove a registrované na MV SR dňa 27.6.2014 (VVS/1-900/90-44035). Zakladajúcimi členmi VSP bolo 24 obcí regiónu Horná Topľa a mesto Bardejov a 30 ďalších členov z radov podnikateľov, SHR, spoločenských organizácií, neziskových organizácií, fyzických osôb a občianskych združení. Dňa 16.6.2015 boli schválený rokovací poriadok a volebný poriadok, na základe ktorého následne prebehli voľby do jednotlivých orgánov MAS Horná Topľa.

VSP MAS Horná Topľa sa riadi schválenými a registrovanými stanovami, ktoré tvoria prílohu Stratégie CLLD, má pridelné identifikačné číslo (42382670) a DIČ (8130866634). Dňa **16.6.2014** sa konalo Ustanovujúce Zhromaždenie členov MAS Horná Topľa, na ktorom boli schválené stanovy, rokovací poriadok a volebný poriadok, na základe ktorého následne prebehli voľby do jednotlivých orgánov MAS Horná Topľa.

Dňa **26.6.2014** na 27.zasadnutí MsZ v Bardejove schválilo návrh na návrh na vstup mesta do občianskeho združenia MAS Horná Topľa.

V zmysle platných stanov sa dňa 19.3.2015 konalo výročné Zhromaždenie členov a pri tejto príležitosti boli do VSP MAS Horná Topľa prijatých ďalších 6 obcí (Zborov, Chmeľová, Becherov, Stebník, Stebnícka Huta, Regetovka).

VSP MAS Horná Topľa v lete 2015 pre podporu vypracovania Stratégie CLLD spracovala žiadosť o NFP v rámci podopatrenia 19.1 – Prípravná podpora. Okrem samotného spracovania stratégie realizovala odborné vzdelávanie pre aktérov verejno-súkromného partnerstva MAS Horná Topľa, o.z.

Výkonný výbor sa v zmysle stanov stretával v pracovných záležitostiach operatívne:
17.7.2014 – 11.11.2014 – 26.2.2015 – 19.3.2015 – 9.10.2015 - 23.11.2015.

VSP MAS Horná Topľa je členom Národnej siete rozvoja vidieka SR.

Členom občianskeho združenia MAS Horná Topľa sa môže stať každá fyzická osoba staršia ako 18 rokov alebo právnická osoba, ktorá pôsobí (t.j. má trvalé bydlisko, prípadne prechodný pobyt, sídlo alebo prevádzku) v území VSP. Nových členov v zmysle stanov prijíma výkonný výbor. VSP MAS Horná Topľa dodržiava princíp, podľa ktorého na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.

V súčasnosti tvorí členskú základňu 31 subjektov verejného sektora a 41 subjektov neverejného sektora Počet členov záujmovej skupiny podnikateľského sektora – 16 (22% členov MAS), záujmovej skupiny občianskeho sektora 25 (35% členov MAS).

Verejný sektor tvorí 46 43 % členskej základne VSP MAS Horná Topľa, pričom katastre jednotlivých obcí tvoria územne celistvý celok o rozlohe – 455,1km². Najväčším členom verejného sektora je mesto Bardejov (72,77 km², 33 296 obyv.) so svojimi mestkými časťami - Bardejov, Bardejovská Nová Ves, Bardejovská Zábava, Dlhá Lúka – s najväčšou hustotou obyvateľstva – 112,99 obyv./km². Najmenšími obcami čo sa rozlohy týka sú obce Krivé (5,28km²), Kurov (5,66km²), Sveržov (5,7 km²) a Tarnov (5,85km²). Najmenšími obcami čo sa počtu obyvateľov týka sú obce Regetovka (26), Livovská Huta (44), Kríže (79) a Livov (85). Obcou s najväčšou hustotou obyvateľstva na km² je obec Zborov (198,2 obyv./km²), ktorej 53,2% tvorí MRK.

Aktivity a doteraz realizované projekty, iniciatívy realizované buď samotnou MAS alebo jej členmi:

Hornotopliansky jarmok (30.5.2015, 18.6.2016 Gerlachov) – kultúrno-spoločenské podujatie, ktorého prípravu zabezpečovali členovia MAS Horná Topľa a zúčastnili sa ho zástupcovia 30 obcí. Cieľom tohto podujatia bolo posilniť spoluprácu v rámci partnerstva, prezentovať vidiecky priestor tohto územia s artefaktami týkajúcimi sa remesiel, folklóru, komunitných a občianskych iniciatív.

Výtvarná súťaž – „Vianoce – najkrajšie sviatky roku“ určené pre všetky ZŠ a MŠ na území VSP spolu s výstavou konanou pri príležitosti slávnostného stretnutia pedagógov (počet zapojených subjektov – 18, počet zapojených detí – 497).

Nominácia člena VSP MAS Horná Topľa - OZ Kráľova studňa z Lenartova do krajského oceňovania dobrovoľníkov Krajské srdce na dlani 2014, v rámci ktorého boli ocenení v kategórie „doborovoľnícka skupina“.

Nominácia člena VSP MAS Horná Topľa – Združenie za záchranu Zborovského hradu, o.z. z obce Zborov do krajského oceňovania dobrovoľníkov Krajské srdce na dlani 2015.

Zelený týždeň (apríl 2015, 2016, 2017) – pri príležitosti Dňa Zeme boli všetky obce na území VSP zapojené do environmentálneho projektu, v rámci ktorého realizovali čistenie verejných priestranstiev, potokov, likvidácia nelegálnych skládok odpadu a zvyšovanie podielu zelene na svojich územiach.

2.2 Tvorba partnerstva a stratégie CLLD

Od marca r.2014, kedy sa započala transformácia Mikroregionálneho združenia na verejno-súkromné partnerstvo pracujúce sa na princípoch LEADER/CLLD prípravný výbor, neskôr výkonný výbor, zamestnanci a externí spolupracovníci vyvíjali aktívnu činnosť v oblasti propagácie MAS Horná Topľa. Cieľom propagácie a informovania bolo vytipovať a osloviť neverejný sektor, zapojiť ich do aktivít VSP MAS Horná Topľa a participovať na spracovaní Stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou. Pre potenciálnych a nových záujemcov o členstvo bol spracovaný oslovovací list a leták, ktorý bol distribuovaný do územia prostredníctvom mailovej databázy, osobných stretnutí, web stránky, FB stránky i prostredníctvom starostov obcí, ktorí vytvorili na svojich web stránkách samostatný link pre informácie z MAS Horná Topľa. Súčasťou uvedeného bola aj formalizovaná prihláška pre vstup do verejno-súkromného partnerstva.

Po vypracovaní harmonogramu prác na spracovaní Stratégie CLLD a zadelení prác bol vypracovaný dotazník pre zber údajov z územia Hornej Tople, ktorý zabezpečil komplexnú dátovú základňu týkajúcu sa jednotlivých oblastí života na vidieku a mesta (infraštruktúra, doprava, odpadové hospodárstvo, občianska vybavenosť, demografia, história, kultúrne a prírodné dedičstvo, majetok a rozpočty obcí, realizované projekty, atď). Odovzdaných bolo všetkých 31 dotazníkov rozposlaným členským obciam.

Jednotlivým obciam i členom z neverejného sektora bol distribuovaný tiež formulár pre predbežný monitoring projektových zámerov a ich stupeň pripravenosti (majetkové vzťahy

átýka, stav územného i stavebného konania, potenciálne partnerstva, stav rozpracovanosti projektovej dokumentácie). Neverejný sektor mal možnosť vo formulári prezentovať svoje projektové vízie i konkrétne podnikateľské zámery.

Pre zabezpečenie komplexných informácií si VSP MAS Horná Topľa vyžiadala od obcí ich rozvojové dokumenty, predovšetkým PHSR a ÚPN. V procese koncipovania analytickej i strategickej časti boli tieto dokumenty otvorené pre potreby identifikácie špecifických problémových oblastí na konkrétnych parciálnych územiach MAS Horná Topľa.

V septembri 2015 – následne na to, ako spracované SWOT analýzy a identifikované problémové oblasti sme zostavili elektronický dotazník, ktorý bol zverejnený pre širokú verejnosť s cieľom zistiť, resp. potvrdiť prioritizáciu problémov. E-dotazník vyplnilo 65 respondentov a zistenia boli zapracované do strategickej časti.

Veľmi významnou aktivitou vo vzťahu k **zapájaniu verejnosti** do tvorby partnerstva a neskôr pri jednotlivých fázach tvorby stratégie CLLD boli **informačné stretnutia** pracovného tímu VSP s verejnosťou na verejných obecných zastupiteľstvách obcí MAS Horná Topľa, kde boli prezentované témy: *Čo je Leader – čo je CLLD? Čo je to VSP a čo je to MAS? Čo je úlohou VSP/MAS? Genéza vzniku VSP MAS Horná Topľa. Štruktúra VSP MAS Horná Topľa. Aké sú vízie VSP MAS Horná Topľa? Príprava Stratégie CLLD. Kto a ako sa môže zapojiť?* Cieľom týchto stretnutí bolo okrem samotnej prezentácie činnosti a plánov VSP MAS aj vytvorenie informačného kanála k čo najširšiemu okruhu verejnosti. Desiatich pracovných stretnutí sa zúčastnilo 148 zvolených zástupcov jednotlivých obcí.

Zoznam pracovných stretnutí verejných obecných zastupiteľstiev:

Gerlachov, Hrabské, Snakov – 2.9.2015, Petrová, Frička, Cigel'ka – 3.9.2015, Lenartov, Malcov – 4.9.2015, Lukov, Livov, Livovská Huta – 11.9.2015, Gaboltov, Nižný Tvarožec, Vyšný Tvarožec – 11.9.2015, Kružlov, Krivé, Kríže, Bogliarka – 16.9.2015, Sveržov, Tarnov, Kurov – 23.9.2015, Mokroluh, Rokytov, Zlaté – 25.9.2015, Zborov, Stebník, Stebnícka Huta – 28.9.2015, Becherov, Chmeľová, Regetovka – 29.9.2015

Mesto Bardejov vytvorilo priestor pre zástupcov VSP MAS Horná Topľa na svoju prezentáciu a diskusiu v rámci **zasadnutia Mestskej rady** konaného dňa 10.9.2015 na Mestskom úrade v Bardejove a taktiež prostredníctvom regionálnych novín Bardejovské novosti. S cieľom vytvoriť spoluprácu s tretím sektorom pôsobiacim priamo na území mesta Bardejov zástupcovia VSP MAS Horná Topľa iniciovali **stretnutie s riaditeľom Komunitnej nadácie Bardejov**. Počas stretnutia boli vytipované mimovládne organizácie, ktorých činnosť vytvára predpoklad pre možnú spoluprácu.

V mesiaci septembru boli uskutočnené pracovné stretnutia s **MAS Šafrán** (z regiónu Šariš) a **MAS Spiš**, ktorých výstupom bol vytvorený rámec pre možnú spoluprácu.

VSP MAS Horná Topľa vytvorilo **e-médium – Journal**, prostredníctvom ktorého mesačne prináša zhutnené informácie o pôsobnosti partnerstva, o zaujímavostiach na území obcí, o procese spracovávaní stratégie CLLD a taktiež aktuálne informácie o výzvach na predkladanie ŽoNFO v rámci PRV určených pre pôdohospodárov, spracovateľov poľnohosp. produktov a samosprávy. Tento mesačník je distribuovaný všetkým členom VSP a je zverejnený na web stránkach.

Ďalším médiom pre informovanie verejnosti, ktorý bol vytvorený a intenzívne využívaný od počiatku VSP je **web stránka www.mashornatopla.sk**, **facebooková stránka** a tiež mailová schránka s vytvorenou databázou členov a ostatných záujemcov o dianie VSP.

Za informačný kanál považujeme tiež **informačné tabule** s maľovanou mapou územia a stručnou informáciou o VSP, ktoré boli umiestnené v jednotlivých členských obciach na strategických a frekventovaných miestach.

VSP MAS Horná Topľa má vytvorenú taktiež spoluprácu s VÚC PSK, jej zástupcovia prinášali informácie dôležité v predovšetkým procese zostavovania stratégie CLLD, týkajúce sa IROP a RIUS. VSP MAS Horná Topľa je taktiež súčinná v procese tvorby RIUS, Programu rozvoja vidieka PSK a tiež PHSR PSK.

Pre informovanie členov a ostatných aktérov rozvoja územia VSP MAS Horná Topľa a kvalitne vykonávané riadenie procesu spracovávaní stratégie sa jeho zástupcovia priebežne zúčastňovali **konferencií, seminárov a prednášok** na témy týkajúce sa CLLD – Leader.

- Konferencia „LEADER a CLLD“ – 7.5.2015 – Agroinštitút Nitra, usporiadané NSVR
- Odborný seminár – Zlepšenie odornosti legislatívnych poznatkov pracovníkov v prvovýrobe a získanie základných zásad hygieny potravinárskych výrobkov“ - usporiadané ALLEA, n. o. v spolupráci s EKOTREND Slovakia - zväz ekologického poľnohospodárstva, 20.-21.2.2015 Levoča
- Klub mladých farmárov – Perspektívy v rastlinnej výrobe pre mladých farmárov v novom programov.období, 2014 – 2020, 4.-5.apríl 201
- Konferencia na VÚC Prešov k CLLD a RIUS, (Prešov, 13.3.2014)
- Informačný seminár k PRV a CLLD (DK ROH Prešov)
- Regionálny workshop "Mladí farmári a nový program rozvoja vidieka" - Regionálne pracovisko Národnej siete rozvoja vidieka

- Stretnutie na VÚC so zostavovateľmi RIUS a PHSR
- Podpora a rozvoj vidieka a vidieckych ekonomík v novom programovom období 2014 – 2020 (seminár, 14.10.2015)

Proces zapájania verejnosti pri príprave stratégie CLLD v rámci jednotlivých fáz:

Na jar roku 2014 iniciátori založenia VSP MAS Horná Topľa začali v rámci pravidelne sa stretávajúcej pracovnej skupiny uvažovať nad tým, kam by mal smerovať ďalší rozvoj územia Hornej Tople. V rámci spoločnej diskusie bol analyzovaný jeho súčasný stav, predovšetkým **silné a slabé stránky, zozbierali sa fakty a dáta** prostredníctvom **dotazníkov a formulárov**. Pomenovali sa oblasti, ktoré robia územie výnimočným a hľadali sa bariéry, ktoré brzdia jeho ďalší rozvoj. Podarilo sa nám ujednotiť sa v predstave o obraze, vízii, ako by malo územie vyzeráť o niekoľko rokov za predpokladu aktívnej činnosti partnerstva MAS Horná Topľa. Na základe takejto reflexie boli nadefinované rozvojové východiská (tzn. problémy, potreby i príležitosti) týkajúce sa predovšetkým zlepšovania ekonomického rozvoja územia a kvality života na vidieku. V procese strategického plánovania bola výrazná časť venovaná prioritizovaniu problémových oblastí územia a následne veľmi dôkladnej príčinnej analýze, ktorej poznanie dáva predpoklad na správne uchopenie plánovacieho procesu, vytvorenia cieľov, zostavenia akčného i finančného rámca. Metodika, ktorá bola pri zostavovaní stratégie využitá sa nazýva „od vízie k stratégii“ a bola v súlade s Metodickým pokynom na spracovanie CLLD vydaným MPRV SR.

Celý vyššie uvedený proces sa realizoval **formou participatívneho facilitovaného plánovania s pracovnými skupinami**, pričom k niektorým riešeným oblastiam boli zostavené **tematické skupiny** (pôdohospodári, lesníci, samosprávy). Celý proces riadila **riadiaca skupina**, ktorú tvorila spracovateľka dokumentu a facilitátorka pracovných stretnutí, predsedníčka VSP a administratívny pracovník VSP.

Analytická časť. Popisná časť analytickej časti bola spracovaná na základe zozbieraných dát (prostredníctvom dotazníkov), vyžiadaných informácií od relevantných inštitúcií, štúdiom analýz a dokumentov zverejnených na web stránkach verejných inštitúcií, ako aj štatistických portáloch.

Vízia územia Horná Topľa bola zostavená metódou brainstormingu s následnou diskusiou, čo v nás ujednotilo predstavy o budúcom možnom vývoji územia a vytvorilo zameranie na konkrétny a spoločný obraz o možnej budúcnosti. Pri tvorbe SWOT analýz sme s víziou pracovali aj ďalej, keďže touto analýzou sme sa snažili pomenovať všetky silné i slabé stránky, príležitosti i ohrozenia, ktoré sú určitými faktormi rozvoja alebo stagnácie územia. SWOT analýzy pre jednotlivé oblasti života na vidieku tak vytvorili rámec pre koncipovanie

konkrétnych problémov i potrieb územia, ktoré pracovná skupina (i respondenti e-dotazníka) prioritizovala. Následnou detailnou príčinnou analýzou pracovná skupina nachádzala príčiny, ktoré brzdia rozvoj územia a ktorými sa v rámci strategickkej časti bude musieť venovať a navrhovať konkrétne opatrenia.

Strategická časť. Pri koncipovaní strategickkej časti pracovná skupina vychádzala z vyššie uvedených výstupov analytického procesu. Na jednotlivých úrovniach si stanovila – hlavný strategický cieľ – prioritné oblasti potrebného rozvoja – čiastkové/špecifické ciele a konkrétne opatrenia či aktivity. V tejto fáze bola pracovná skupina oboznámená s dokumentmi PRV a IROP, čím sa vytvoril rámec pre možnú finančnú podporu v rámci naplňovania jednotlivých cieľov.

Implementačná časť a finančná časť. Zostavovanie implementačnej a finančnej časti záviselo od konkrétnych pokynov uvedených v Metodickom pokyne a Príručky pre žiadateľa pre podooptrenie 19.2, rovnako tak aj dokumentov – Systém riadenia, Systém riadenia EŠIF. Nastavenie finančného rámca a spôsobu ako ho implementovať (systém výziev, hodnotenie, kritéria) bolo tému stretnutia pracovnej skupiny, ktorá sa zaoberala predovšetkým správnemu výpočtu možného NFP, dodržaním princípov týkajúcich sa pomeru financií z IROP a PRV, pomeru finančných prostriedkov na opatrenia pre verejný sektor a neverejný sektor.

Tabuľka b) Zoznam pracovných stretnutí pre tvorbu Stratégie CLLD

Dátum	Téma
20.5.2014	Koncipovanie vízie pre rozvoj územia do roku 2020. Úvod k SWOT analýzam pre oblasti: Cestovný ruch - Ekonomická aktivita, podnikanie, zamestnanosť - Kultúra, spoločenský život a šport - Sociálna oblasť a zdravotníctvo - Životné prostredie - Poľnohospodárstvo - Technická infraštruktúra
17.7.2014 poľnohospodári	Definovanie vízií a SWOT analýzy pre oblasť poľnohospodárstvo Diskusia – skúsenosti s Programom rozvoja vidieka a európskych štrukturálnych fondov
14.8.2014	Definovanie problémov zo SWOT analýz a ich prioritizovanie pre oblasti: Ekonomická aktivita, podnikanie a zamestnanosť - Cestovný ruch - Životné prostredie - Sociálna oblasť a zdravotníctvo - Spoločenský život, kultúra, šport - Technická infraštruktúra - Vzdelávanie - Pôdohospodárstvo

27.1.2015	Príčinná analýza problémov pre oblasti: Ekonomická aktivita, podnikanie a zamestnanosť, Cestovný ruch, Životné prostredie
12.2.2015	Príčinná analýza problémov pre oblasti: Životné prostredie - Technická infraštruktúra - Sociálna oblasť a zdravotníctvo
18.8.2015	Aktuálne informácie o stave rozpracovanosti analytickej časti Stratégie CLLD (vízia, SWOT analýza, rozvojové východiská, príčinná analýza) Informácia o ďalších etapách spracovania Stratégie CLLD podľa Manuálu na spracovanie stratégie CLLD (obsahový a časový harmonogram) - Aktuálne informácie o Programe rozvoja vidieka a Integrovaného regionálneho operačného programu Rôzne (informačný spravodaj, návrh projektov spolupráce, pracovné inf. stretnutia OcZ jednotlivých obcí, zber dát a iné)
25.8.2015	Definovanie strategických cieľov a priorít stratégie CLLD v nadväznosti na ciele Stratégie EÚ 2020, PRV 2014 – 2020 a IROP 2014 – 2020. - Projektové návrhy projektov spolupráce.
2.9.2015	Možnosti rozvoja lesného hospodárstva na území OZ MAS Horná Topľa obhospodarovateľmi lesov prostredníctvom Programu rozvoja vidieka
8.9.2015	Vytvorenie projektového zámeru pre „Projekt spolupráce“ medzi VSP MAS Horná Topľa a MAS Šafrán v oblasti budovania spoločných tradícií a zvyšovania turistického potenciálu oboch území. <i>Návrh aktérov: Zborovský hrad – Kapušiansky hrad – Obec Kapušany – Obec Zborov – Obec Zlaté – Obec Zlatá Baňa – Turistický klub Kráľova Studňa – Turistický klub Jantár</i>
10.9.2015	Vytvorenie projektového zámeru pre „Projekt spolupráce“ medzi VSP MAS Horná Topľa a MAS MAS OZ pre rozvoj regiónu Spiš v oblasti budovania spoločných tradícií a zvyšovania turistického potenciálu oboch území.
22.9.2015	Možnosti rozvoja poľnohospodárstva a lesného hospodárstva na území OZ MAS Horná Topľa prostredníctvom Programu rozvoja vidieka a MAS Horná Topľa.

21.10.2015	Zostavenie finančného rámca – alokovanie finančných prostriedkov na jednotlivé opatrenia – návrh spolufinancovania
23.11.2015	Stratégia CLLD - "Horná Topľa - Bohatstvo v krajine, Bohatstvo v ľuďoch" – prezentácia stratégie CLLD - Schválenie stratégie CLLD
24.11.2016	Schválenie Dodatku č. 1 k Stratégii CLLD
6.6.2017	Schválenie dodatku č.1 k Stanovám MAS Horná Topľa
28.6.2017	Schválenie Dodatku č. 2 k Stratégii CLLD MAS Horná Topľa

Povinné prílohy:

Príloha č. 4: Zoznam členov MAS podľa sektorov / vrátane obcí/

Príloha č. 5: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva

Príloha č.5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD

3. Analytický rámec

3.1 Analýza zdrojov územia

Všeobecná charakteristika územia

Miestna akčná skupina MAS Horná Topľa sa nachádza v **Prešovskom kraji**, ktorý je vo všeobecnosti charakteristický svojim vidieckym charakterom, je to pomaly rastúci región SR s dlhodobou nadpriemernou nezamestnanosťou, nízkym stupňom pripravenosti na inovácie, priemerne atraktívny a konkurencieschopný, rozvíjajúci sa mimo centra rozvojových aktivít EÚ a s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Poľskou republikou a Ukrajinou. Prešovský kraj je dlhodobou ekonomicky najslabším krajom SR, a to aj vďaka svojmu prevažne vidieckemu charakteru. PK má nízky vnútorný investičný potenciál, preto priemysel nie je dostatočne rozvinutý. Z hľadiska štruktúry priemyslu patria v PK k najvýznamnejším priemyselným odvetviám chemický, drevospracujúci, strojársky, odevný, textilný, elektrotechnický priemysel a najmä potravinársky priemysel. Hoci je PK charakterizovaný ako prevažne poľnohospodársky región, nemá priaznivé geografické ani klimatické podmienky pre pestovanie obilnín. Zameriava sa najmä na produkciu menej náročných plodín. V kraji tiež dôležitú úlohu zohráva lesníctvo. Prešovský kraj má veľmi významné postavenie v oblasti turizmu v SR a patrí medzi najnavštevovanejšie kraje SR. Má silný inovačný potenciál najmä v oblasti turizmu, chemickom priemysle a ekologických službách.

A) Výhody územia z hľadiska polohy a lokalizácie územia

Okres Bardejov, v ktorom sa nachádza MAS Horná Topľa patrí do Prešovského samosprávneho kraja. Zo severu hraničí s Poľskom, s oblasťou medzi poľskými kúpeľnými mestami Krynica a Wisová, čo je veľký potenciál pre rozvoj spoločných cezhraničných aktivít, najmä keď súčasťou MAS je u nás klenot svetového dedičstva UNESCO mesto Bardejov a jej časť Bardejovské Kúpele. Región MAS Horná Topľa je krásne vidiecka krajina, ktorá má svoje historické a kultúrne pamiatky, zachovalé prírodné dedičstvo neohrozené veľkou priemyselnou výrobou a veľký ľudský potenciál, ktorý v ňom ostal a ďalej ho rozvíja.

Nevýhody územia z hľadiska polohy a lokalizácie územia

Okres Bardejov patrí zo sociálnoekonomického hľadiska medzi najmenej rozvinuté oblasti Slovenskej republiky a súčasne medzi 10 najzaostalejších regiónov Európskej únie. Je to

dôsledok transformačného procesu, ako aj periférnej lokalizácie kraja pri súčasne nedostatočne rozvinutej technickej (najmä dopravnej), ale aj podnikateľskej i občianskej infraštruktúry. Ako pre mnohé iné časti Slovenska aj pre MAS Horná Topľa je však charakteristiká pomaly sa rozvíjajúca technická infraštruktúra a verejný sektor s nízkymi finančnými zdrojmi na svoj rozvoj. Na území (predovšetkým vidieckom) je absencia výrobnjej základne, jej malá diverzifikácia a nedostatočné infraštruktúrne napojenie vidieckych priestorov a poloha mimo hlavných dopravných trás. Na základe uvedeného môžeme konštatovať podpriemernú rozvinutosť hospodárskej a sociálnej infraštruktúry.

Tabuľka c) Porovnanie MAS Horná Topľa so SR a PSK

	Roloha	Hustota obyvateľstva	Počet obyvateľov	Počet obcí
Slovenská republika	49 036 km ²	110,5	5 415 949	2927
Prešovský kraj	8973,9 km ²	91,32	818 916	665
Bardejovský okres	937 km ²	83,17	77 858	86
MAS Horná Topľa (31 obcí)	455,1 km²	112,7 obyv./km²	51 424	

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

B) Geografická charakteristika

Územie MAS Horná Topľa sa nachádza v okrese Bardejov, v severovýchodnej časti Slovenska, v Prešovskom kraji. Na severe ho ohraničuje hranica, ktorá je štátnou hranicou s Poľskom a nachádzajú sa na nej 2 hraničné priechody, čo poskytuje veľmi dobré podmienky pre cezhraničnú spoluprácu.

Zo severu je územie MAS Horná Topľa ohraničené Poľskom, zo západu obcami okresu Stará Ľubovňa, na juhu dominuje pohorie Čergov a na východnej strane sa nachádzajú dominanty mesta Bardejov a Bardejovské Kúpele.

Priemerná nadmorská výška MAS Horná Topľa je 433 m.n.m a najvyšším bodom je trojitý vrch Busov, ktorý sa vypína do nadmorskej výšky 1002 m.

Tak ako väčšina územia Slovenska, aj mikroregionálne územie MAS Horná Topľa je charakteristické svojou hornatnosťou s bohatou a pre tento región špecifickou kultúro-historickou tradíciou, prírodnými vzácnosťami a rekreačným potenciálom. Úsilím aktérov rozvoja MAS Horná Topľa je prostredníctvom stratégie CLLD priestorovo integrovať územie do širšieho regiónu a vytvoriť tak podmienky pre rast konkurencieschopnosti a produktivity, ale aj ekonomickej i sociálnej kompaktnosti. Pre toto smerovanie je potrebné zabezpečiť komunikačnú i ostatnú technickú infraštruktúru, avšak nesmie sa opomenúť ochrana svojrázneho prírodného a kultúrneho dedičstva, ochrana životného prostredia a celkový trvaloudržateľný rozvoj územia MAS Horná Topľa. Veľký význam vidíme v tvorbe

vyváženého vzťahu mestského prostredia a vidieckeho územia MAS Horná Topľa, ale aj v zabezpečení prístupu k infraštruktúre a aj k potrebným informáciám a vedomostiam čo najširšieho okruhu obyvateľov územia.

Zásadu, ktorú si MAS Horná Topľa stanovila je výváženosť v priestore rozvoji svojho územia zohľadňujúc špecifiká, rozmanitosť a aktuálny stav jednotlivých územných jednotiek. Územný rozvoj má byť postavený na partnerstve obcí (vrátane mesta Bardejov), ktorého pridanou hodnotou by malo tvorivé riadenie rozvoja krajiny, ochrana kultúrneho dedičstva a prírodných zdrojov (voda, pôda, vzduch, energie).

Územia MAS Horná Topľa sa považuje za ekologicky štandardný priestor, ktorý je charakteristický prelínaním ekostabilizačných a stresových prvkov. V tomto type krajiny prevažuje vidiecky typ osídlenia s prevahovou poľnohospodárskeho využitia územia s menšími komplexmi lesov. V tejto krajine sú zastúpené plochy aj plochy nelesnej drevinnej vegetácie, trvalé kultúry, plochy chránených území a prvkov ÚSES.

C) Demografická charakteristika územia

Celkový počet obyvateľov MAS Horná Topľa je k 31.12.2014 - 51 322, pričom mesto Bardejov prispieva k tomuto počtu 33 060 obyvateľov. Zaujímavým faktom je skutočnosť, že počet obyvateľov vidieckych území každým rokom stúpa, čomu výrazne prispievajú obce s prítomnosť väčších komunít MRK (viď graf č.2).

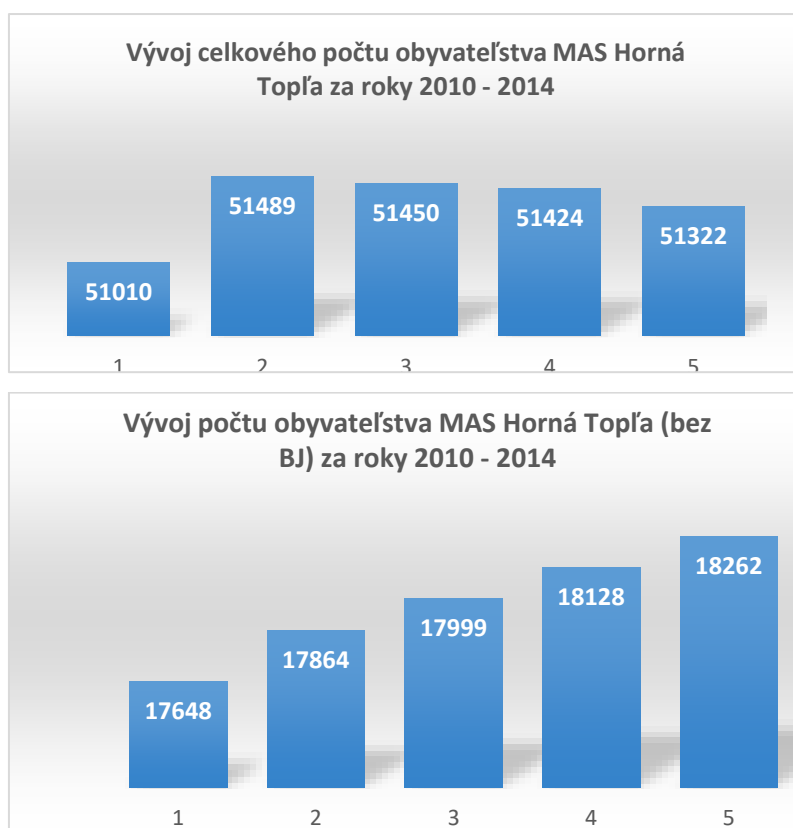
Tabuľka d) Stav trvale bývajúceho obyvateľstva k 31.12.

	2010	2011	2012	2013	2014
Bardejov	33362	33625	33451	33296	33060
Becherov	260	276	273	275	279
Bogliarka	130	134	130	127	123
Cigel'ka	533	518	528	546	556
Frička	282	301	304	311	321
Gaboltov	510	505	511	510	510
Gerlachov	1003	1034	1025	1030	1042
Hrabské	568	600	612	610	608
Chmeľová	400	401	395	388	390
Krivé	210	220	218	215	220
Kríže	78	78	75	79	74
Kružlov	994	1006	1025	1038	1041
Kurov	579	599	602	611	612
Lenartov	1081	1048	1078	1078	1100
Livov	90	87	86	85	85
Livovská Huta	53	52	46	44	45
Lukov	606	593	598	612	618
Malcov	1512	1525	1528	1551	1572

Mokroluh	727	740	749	740	730
Nížný Tvarožec	498	512	523	518	526
Petrová	763	777	796	821	827
Regetovka	30	28	24	26	30
Rokytov	556	556	555	556	556
Snakov	655	655	671	673	686
Stebnícka Huta	250	254	250	237	234
Stebník	324	313	306	303	294
Sveržov	554	581	585	580	580
Tarnov	386	383	387	389	379
Vyšný Tvarožec	116	118	116	119	122
Zborov	3134	3212	3251	3297	3346
Zlaté	766	758	752	759	756
SPOLU (celkovo)	51 010	51 489	51 450	51 424	51 322
SPOLU (bez mesta BJ)	17 648	17 864	17 999	18 128	18 262

Zdroj: www.datacube.statistics.sk

Graf č.2 Vývoj celkového počtu obyvateľstva MAS Horná Topľa za roky 2010 - 2014

Tabuľka e) Vývoj počtu obyvateľov v obciach so zastúpením obyvateľov MRK

Názov obce	2005	2009	2010	2011	2012	2013	2014	Podiel MRK
Bardejov	33374	33418	33362	33625	33451	33296	33 060	11,6%
Cigeľka	483	521	533	518	528	546	556	75,1%
Frička	271	271	282	301	304	311	321	66,7%
Gerlachov	1 008	1 003	1 003	1 034	1 025	1 030	1042	23,3%
Hrabské	550	563	568	600	612	610	608	49,1%
Kurov	564	585	579	599	602	611	612	33,2%
Lenartov	981	1 056	1 081	1 048	1 078	1 078	1100	60,6%
Lukov	577	603	606	593	598	612	618	41,7%
Malcov	1 426	1 486	1 512	1 525	1 528	1 551	1572	24,1%
Nížny Tvarožec	458	493	498	512	523	518	526	40,6%
Petrová	510	740	763	777	796	821	827	79,6%
Rokytov	535	549	556	556	555	556	556	32,3%
Snakov	662	651	655	655	671	673	686	32,2%
Sveržov	510	546	554	581	585	580	580	15,7%
Zborov	2910	3099	3134	3212	3251	3297	3297	53,2%

Zdroj: ISRU Tvorme tvár Horného Šariša – www.datacube.sk – Atlas rómskych komún 2013

Národnostné zloženie obcí je rozmanité, od Slovákov, cez Rusínov, Rómov a Ukrajincov, až po nepatrné počty Čechov, Židov a Poliakov. Tomu zodpovedá aj religiózna pestrosť - prítomnosť veriacich východnej a západnej kresťanskej cirkvi- rímskokatolíci, evanjelici, pravoslávni, gréckokatolíci. Na území mikroregiónu sa rozpráva šarišským a rusínskym nárečím.

D) Popis ekonomických, inštitucionálnych, prírodných, ľudských, kultúrno-historických a iných zdrojov (Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie)

Zamestnanosť – nezamestnanosť

Okres Bardejov je okresom s 15. najvyššou mierou nezamestnanosti na Slovensku (október 2015) z celkového počtu 79.okresov. Tabuľka f) ukazuje vývoj nezamestnanosti v okrese Bardejov od roku 2004, ktorá poukazuje na fakt, že od roku 2009 – 2014 miera nezamestnanosti dosahuje striedavo viac ako 20%.

Tabuľka f) Miera nezamestnanosti v okrese Bardejov (2001 – 2014)

Okres	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bardejov	15,96	14,05	13,01	15,75	22,00	19,43	19,89	22,35	20,39	19,6

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

Tabuľka g) Počet dlhodobo nezamestnaných

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
--	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Okres Bardejov	3337	3114	2799	2402	2459	3416	4211	4034	4645	4 919	4659
-----------------------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	-------	------

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

V súlade s priemernou ročnou mierou *nezamestnanosti* sa mení i počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie v predmetných rokoch. Tabuľka XXX uvádza taktiež miery nezamestnanosti pre jednotlivé obce a mesto, pričom nezamestnanosť nad 20% sa týka výlučne obcí s prítomnosťou MRK (*Cigelfka, Frička, Križe, Petrová, Snakov*).

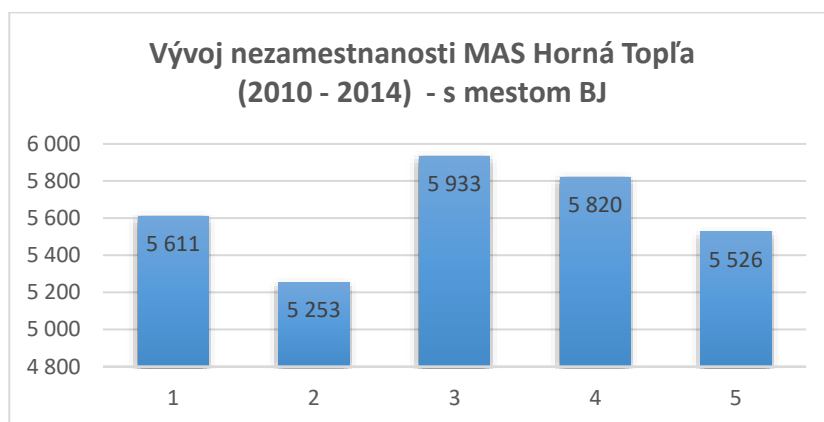
Tabuľka h) Počet uchádzačov o zamestnanie na území obcí MAS Horná Topľa k 31.12

obec					
	2010	2011	2012	2013	2014
Bardejov	3 042	2 830	3157	3036	2837 (8,6%)
Becherov	32	28	35	34	33 (12%)
Bogliarka	15	13	15	16	14 (12%)
Cigelfka	163	157	160	151	158 (28%)
Frička	70	61	82	77	76 (24%)
Gabolto	49	44	55	64	55 (11%)
Gerlachov	117	128	134	147	150 (14,4%)
Hrabské	108	110	127	122	112 (18,4%)
Chmeľová	21	23	25	23	27 (7%)
Krivé	26	20	24	21	20 (9%)
Križe	11	14	19	14	16 (22%)
Kružlov	104	85	107	110	98 (9,4%)
Kurov	96	91	98	102	99 (16%)
Lenartov	212	218	254	242	227 (21%)
Livov	9	8	11	11	17 (20%)
Livovská Huta	4	3	5	7	7 (15,5%)
Lukov	101	81	102	96	110 (18%)
Malcov	179	174	200	198	176 (11%)
Mokroluh	51	45	55	70	60 (8,2%)
Nížny Tvarožec	70	72	84	89	86 (16,3%)
Petrová	193	197	211	208	213 (25,8%)
Regetovka	3	1	1	0	1 (3%)
Rokytov	90	89	100	105	105 (19%)
Snakov	144	130	149	154	158 (23%)
Stebnícka Huta	44	36	36	45	44 (19%)
Stebník	18	12	15	14	13 (4,4%)
Sveržov	55	53	57	52	52 (8,9%)
Tarnov	33	33	33	31	24 (6,3%)
Vyšný Tvarožec	16	16	12	16	16 (13%)
Zborov	466	425	503	481	443 (13%)
Zlaté	69	56	67	84	79 (10,4%)

SPOLU	5 611	5 253	5 933	5 820	5 526
Spolu (bez mesta BJ)	2 569	2 423	2 776	2 784	2 689

Zdroj: ÚPSVaR, Bardejov – 2015

Graf č. 3 Vývoj nezamestnanosti MAS Horná Topľa (s mestom BJ) za roky 2010 - 2014

Tabuľka i) Vývoj počtu uchádzačov o zamestnanie podľa veku

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
15-24	1396	1352	1131	1081	1235	1516	1646	1661	2013	1780	1768
24-34	1594	1510	1347	1280	1530	2139	2163	2182	2280	2215	2077
35-49	2542	2237	1830	1665	1976	2805	2657	2620	2784	2794	2655
50 a viac	1195	1042	882	934	1166	1853	1671	1712	1727	1793	1672
Spolu	6727	6141	5190	4960	5907	8313	8137	8175	8804	8582	8172

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/>

Hospodárska oblasť - priemysel, stavebníctvo

Významnou prekážkou rozvoja priemyslu v území MAS Horná Topľa je kvalita tohto územia týkajúca sa zabezpečenia inžinierskymi sieťami, technický stav objektov vhodných na uskutočňovanie aktivít v priemysle, nedostatočná napojenosť na hlavné dopravné trasy, sociálne aspekty v regióne. Jedným z faktorov, ktorý je nedostatočne využívaný, je tiež potenciál pracovnej sily.

V regióne je prebytok voľnej pracovnej sily s vyššou mierou nezamestnanosti ako aj vyšším prirodzeným prírastkom. Nevýhodou je však nižšia vzdelanostná úroveň pracovnej sily v týchto regiónoch, čo do značnej miery obmedzuje a znižuje atraktivitu priestoru pre lokalizovanie moderných priemyselných aktivít, výlučne závislých od vyššej kvalifikácie pracovných síl. Na zabezpečenie trvalého ekonomického rastu bude potrebné výraznejšie skvalitniť výrobné technológie, zvýšiť konkurencieschopnosť a rast trhu a uskutočniť také inštitucionálne a systémové zmeny, ktoré s rastom súvisia.

Rozvoj priemyslu v regióne je treba podporovať predovšetkým v zmysle využívania miestnych domácich surovín.

Významnú úlohu v MAS Horná Topľa môže zohrať podpora malého a stredného podnikania. Ďalší rozvoj priemyslu územia si vyžaduje tiež diverzifikáciu výrobných základov, pričom je potrebné počítať aj s rozvojom služieb.

Stavebníctvo je odvetvím, ktoré si vyžaduje nižšiu vzdelanostnú a kvalifikačnú úroveň pracovnej sily, preto investície do rozvoja územia prinesú okrem samotného zlepšovania infraštruktúry tak tiež možnosť zvýšenia zamestnanosti práve menej kvalifikovaných obyvateľov územia (ktorí navyše tvoria skupiny znevýhodnené na trhu práce).

Ekonomická a hospodárska oblasť v okrese Bardejov i samotnom území MAS Horná Topľa je charakteristická najmä priemyselnou a poľnohospodárskou činnosťou subjektov, službami v oblasti cestovného ruchu:

- **Oblasť priemyslu** - kožiarska výroba, strojárská výroba, drevospracujúca výroba, odevníctvo, stavebníctvo, potravinárska výroba
- **Oblasť poľnohospodárstva** - poľnohospodárska rastlinná prvovýroba obilnín, repky olejnej, zemiakov a živočíšna prvovýroba - chov ošípaných 13. 564 ks, hovädzieho dobytku 10.135 ks, oviec 4.493 ks
- **Oblasť CR, obchodu služieb**

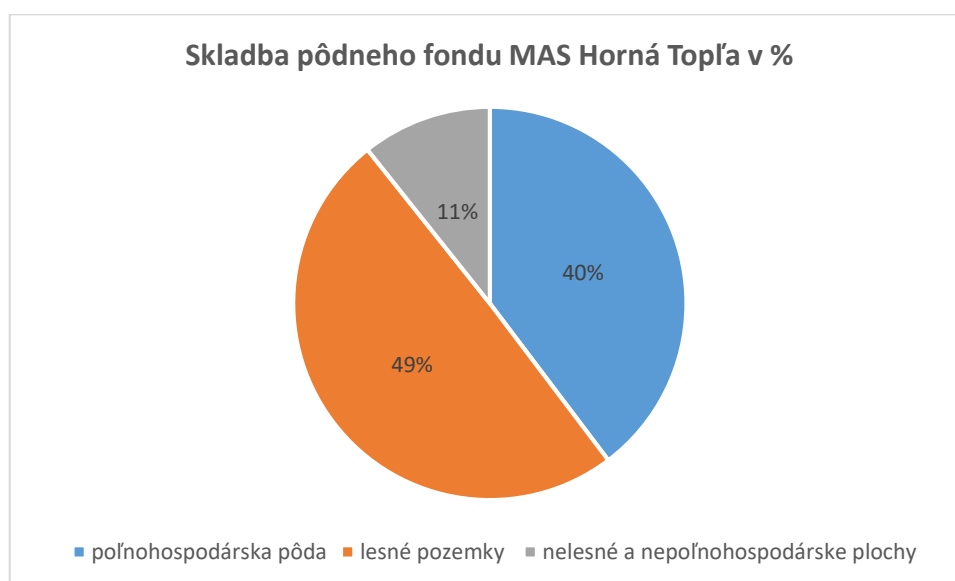
Na území MAS Horná Topľa sa nachádza takmer 205 podnikateľských subjektov (www.obchodnyregister.sk).

Poľnohospodárstvo

Poľnohospodársky pôdny fond. K 31.12.2013 zaberajú podľa Štatistickej ročenky z celkovej výmery SR 49% poľnohospodárska pôda, 41% lesy a 10% nepoľnohospodárska a nelesná pôda.

Skladba **pôdneho fondu MAS Horná Topľa** je nasledujúca: 39,7 % tvorí poľnohospodárska plocha, 49,6% lesné pozemky a 10,7 % nepoľnohospodárska a nelesná pôda (t.j vodné plochy, zastavané plochy a nádvorcia, ostatné plochy).

Graf č.4 Skladba pôdneho fondu MAS Horná Topľa

Zdroj: Štatistická ročenka o pôdnom fonde v SR podľa údajov katastra nehnuteľností k 1.1.2014

Tabuľka j): Skladba pôdneho fondu MAS Horná Topľa

ZÚO	23060119	5,1%
Mimo ZÚO	433428923	94,9%
Poľnohospodárska pôda	181 353 486	39,7%
<i>Orná pôda</i>	50 633 532	11,1%
<i>Chmeľnice</i>	0	-
<i>Vinice</i>	0	-
<i>Záhrady</i>	5 196 563	1,14%
<i>Ovocné sady</i>	858 894	0,19%
<i>Trvalé tráv. pozemky</i>	124 664 497	27,3%
Lesné pozemky	226 251 286	49,6%
Vodné plochy	10 589 022	2,32%
Zastavané plochy a nádvorja	16 766 545	3,67%
Ostatné plochy	21 528 703	4,72%
Celková výmera (v m2)	456 489 042	100%

Zdroj: www.katasterportal.sk

Oblasť MAS Horná Topľa má bohatú históriu pôdohospodárstva v oblasti živočíšnej i rastlinnej výroby, včelárstva i lesníctva. Nižšie uvedené dáta približujú subjekty pôsobiace v jednotlivých oblastiach pôdohospodárstva.

Lesné hospodárstvo

Lesy v území MAS Horná Topľa v katastroch 31 obcí sú o rozlohe **226 251 286 m²**. Bardejovský okres je spomedzi 13 okresov Prešovského samosprávneho kraja 4.okresom s najväčšou rozlohou lesa (po Poprade, Snine a Humennom). Na lesoch v Bardejovskom okrese má MAS Horná Topľa podiel 57,3%.

Lesy ako základný krajinotvorný a ekostabilizačný prvok tvoria podstatnú časť plochy predmetného územia. Považujú sa za najúčinnnejšiu a relatívne stabilnú zložku životného prostredia. Strategickým cieľom rozvoja lesníctva na Slovensku je zabezpečenie trvalo udržateľného obhospodarovania lesov založeného na primeranom využívaní ich ekonomických, ekologických a sociálnych funkcií pre rozvoj spoločnosti a najmä vidieckych oblastí.

S lesmi, s lesným hospodárením súvisí vodný režim, ktorý výrazne ovplyvňuje kvalitu života vo vidieckych sídlach MAS Horná Topľa. Nerovnomerný výskyt vody v čase a priestore spôsobuje škody nielen pri prebytku, ale aj pri jej nedostatku. Preto je potrebné s ňou účelne hospodáriť, akumulovať ju pre obdobie nedostatku a predchádzať nepriaznivým účinkom vody v čase jej prebytku, čoho dôkazom sú prívateľné dažde a následne zaplavené územia MAS Horná Topľa. Opatrenia, ktoré MAS Horná Topľa v rámci stratégie navrhuje realizovať sa týkajú vodného režimu lesov s cieľom predchádzať lokálnym záplavám a eróziám, avšak aj zvýšiť vodozadržnú funkciu lesov.

Tabuľka k) Pozemkové spoločenstvá na území MAS Horná Topľa

Bardejov	Urbárska spoločenstvo - pozemkové spoločenstvo Dlhá Lúka Urbáriálne pozemkové spoločenstvo Bardejovská Nová Ves Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Rešov
Becherov	Súkromné lesy - pozemkové spoločenstvo Becherov Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Becherov
Bogliarka	Lesné a pozemkové spoločenstvo Bogliarka
Cigel'ka	Pozemkové spoločenstvo "Horbok" Cigel'ka
Frička	Pozemkové spoločenstvo urbárskych lesov Frička
Gabolto	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Gabolto
Gerlachov	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Gerlachov
Hrabské	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Hrabské
Chmeľová	Urbáriát obce Chmeľová - pozemkové spoločenstvo Súkromné lesy - pozemkové spoločenstvo Chmeľová
Kružlov	Lesné a pasienkové pozemkové spoločenstvo Kružlov Lesno pozemkové spoločenstvo Kružlov
Krivé	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Krivé
Križe	Pasienkové pozemkové spoločenstvo Križe
Kurov	Lesopozemkové spoločenstvo lesov Pozemkové spoločenstvo lesov Kurov
Lenartov	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Lenartov
Livov	Lazok - pozemkové spoločenstvo Livov
Livovská Huta	Pozemkové spoločenstvo "Banské" Livovská Huta
Lukov	Pozemková spoločenstvo "Hlboké" Lukov
Malcov	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Malcov
Mokroluh	Lesné a pasienkové pozemkové spoločenstvo Mokroluh
Nižný Tvarožec	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Nižný Tvarožec

Petrová	Združenie vlastníkov súkromných lesov - pozemkové spoločenstvo Petrová
Regetovka	"Gazda" pozemkové spoločenstvo urbárskych lesov Regetovka
Rokyto	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Rokyto
Snakov	Pozemkové spoločenstvo Snakov
Stebník	Spoločenstvo vlastníkov pôdy LACKOV - pozemkové spoločenstvo Stebník
Stebnícka Huta	"Lazy" pozemkové spoločenstvo Stebnícka Huta
Sveržov	Urbárske spoločenstvo - pozemkové spoločenstvo Sveržov
Tarnov	Urbárska spoločnosť - pozemkové spoločenstvo Tarnov
Vyšný Tvarožec	"Poľana" pozemkové spoločenstvo Vyšný Tvarožec
Zlaté	Pozemkové spoločenstvo urbarialistov a obyvateľov obce Zlaté
Zborov	Urbárska spoločnosť "Lackov", pozemkové spoločenstvo Zborov

Rastlinná a živočíšna výroba

Včelárstvo. Na území je bohato zastúpený Slovenský zväz včelárov – výrobcov i spracovateľov včelích produktov. V meste Bardejov pôsobí významná včelia farma Medar a Medokomerc Slovakia, s.r.o. MEDAR a MEDOKOMERC SLOVAKIA s.r.o

Tabuľka I) Celk. počet včelstiev a chovateľov včiel na území MAS Horná Topľa

Obec	Počet včelstiev, k 29.10.2015	Počet chovateľov včiel, k 29.10.15
Bardejov	850	85
Becherov	96	3
Bogliarka	5	2
Gabolto	60	8
Gerlachov	10	2
Hrabské	2	1
Chmeľová	21	3
Kríže	7	0
Kružlov	7	1
Kurov	76	1
Livovská Huta	41	0
Lukov	32	3
Malcov	76	8
Mokroluh	156	8
Nižný Tvarožec	41	1
Rokyto	70	2
Stebnícka Huta	15	1
Stebník	20	1
Tarnov	307	9
Vyšný Tvarožec	10	1
Zborov	121	9
Zlaté	93	4
Spolu	2116	153

Zdroj: Ústav včelstva, NPPC, Výskumný ústav živočíšnej výroby Nitra, 2015

Významé podnikateľské subjekty v pôdohospodárstve na území MAS Horná Topľa:

Farma Busov, s.r.o. - poskytovanie služieb v poľnohospodárstve a záhradníctve chov hovädzieho dobytku mliekového, strakatého hovädzieho dobytku, ošípaných, hydiny (sliepky – vyše 1000, morky, husy), - e-shop mäsa, - pojazdná predajňa - donáška mäsa a mliečnych výrobkov, - agroturistika – ubytovanie na farme v podkrovných bytoch, jazdenie na koni

KUROV, s.r.o. - Poľnodružstvo Kružlov - poľnohospodárska výroba a podnikanie v lesníctve - predaj nespracovaných poľnohospodárskych a lesníckych výrobkov na účely spracovania a ďalšieho predaja

FARMA JAVORINA, s.r.o. – Lenartov

LESOVIA, s.r.o. - - Lenartov

FARMA MALCOV, s.r.o. - poľnohospodárstvo a lesníctvo vrátane predaja nespracovaných poľnohospodárskych a lesných výrobkov za účelom spracovania alebo ďalšieho predaja - poskytovanie služieb v poľnohospodárstve a záhradníctve

Poľnohospodárske družstvo Javorina Malcov

Farm-PR, s. r. o., Sveržov

Agrodružstvo Tarnov - poľnohospodárstvo a lesníctvo vrátane predaja nespracovaných poľnohospodárskych a lesných výrobkov za účelom ich spracovania alebo ďalšieho predaja - obchodná činnosť - poľnohospodárske výrobky

Poľnohospodárske družstvo "Magura", Zborov - podnikanie v poľnohospodárskej výrobe vrátane predaja nespracovaných poľnohospodárskych výrobkov na účely spracovania a ich ďalšieho predaja - pekárenská výroba - výroba mäsa a mäsových výrobkov

Lad. Kuľka VK & spol, Bardejov – rastl. výroba kombinovaná so živočíšnou výrobou

Služby

Na území MAS Horná Topľa v súčasnosti nie sú aktívne žiadne **obecné firmy**, avšak do roku 2010 bola funkčná a v regióne Východného Slovenska veľmi známa obecná firma SVEPOS – Sveržovský podnik služieb. Mesto Bardejov má zriadených **8 mestských firiem**: **Bardejovský podnik služieb BAPOS** – mestský podnik Bardejov (Doprava a mechanizácia, správa a údržba mestských komunikácií, verejných priestranstiev, parkovísk, udržiavanie čistoty v meste, verejného osvetlenia, športovo rekreačných

zariadení, vrátane detských ihrísk, verejnej zelene a parkov, mestských cintorínov, trhovísk, hygienických zariadení, odchyt a karanténa túlavých domestikovaných zvierat).

BARDBYT, s.r.o.: Správa bytových a nebytových priestorov, prenájom nehnuteľností s poskytovaním služieb, údržbárske práce, OP a OS elektrických zariadení.

Bardejovská televízna spoločnosť, s.r.o. (BTS): Spravodajstvo a publicistika z diania v meste a v jeho okolí.

BARDTERM, s.r.o.: Výroba tepla a rozvod tepla, výroba elektriny a rozvod elektriny.

Kultúrne a turistické centrum Bardejov (KTC): Organizovanie kultúrno – spoločenských podujatí, poskytovanie informácií o meste a okolí, poskytovanie príp. sprostredkovanie ubytovania, stravovania a výletov po meste a okolí, pomoc pri organizovaní medzinárodných stretnutí a rokovaní.

ZUŠ M.Vileca: Poskytovanie umeleckého vzdelania žiakom.

Mestské lesy Bardejov, s.r.o: Starostlivosť o mestské lesy.

Zariadenie pre seniorov „Čergov“: Poskytovanie sociálnej služby klientom zariadenia.

Na území mesta Bardejov sú pre obyvateľov MAS Horná Topľa dostupné taktiež **služby iných inštitúcií verejnej i štátnej správy:** Okresný úrad, Colný úrad, Úrad práce sociálnych vecí a rodiny, Štatistický úrad SR, Katastrálny úrad, Sociálna poisťovňa, Všeobecná zdravotná poisťovňa, Daňový úrad, Policajný zbor SR, Hasičský a záchranný zbor SR, Okresný súd, Okresná prokuratúra, Lesy SR, Slovenský pozemkový fond, Regionálny úrad verejného zdravotníctva, Regionálna veterinárna a potravinová správa Bardejov.

Cestovný ruch - rekreácia, turizmus a vidiecky cestovný ruch

Rozhodujúcou motiváciou turistu je pobyt vo vysokohodnotnom a zachovalom prírodnom prostredí – a z toho dôvodu je ochrana prírodných hodnôt a životného prostredia jeden z najvýznamnejších predpokladov rozvoja cestovného ruchu. V tejto súvislosti je nevyhnutné prepojenie medzi rozvojom cestovného ruchu a ochranou a tvorbou životného prostredia. Zároveň táto oblasť musí byť v súlade s princípmi TUR a cestovný ruch nemôže životné prostredie (voda, odpady, ovdušie, zeleň). a miestnych obyvateľov negatívne ovplyvňovať. MAS Horná Topľa sa bude usilovať o cestovný ruch, ktorý bude využívať prírodné, materiálne a ľudské zdroje regiónu, ale bude zároveň zachovávať kultúrnu identitu, ekologickú stabilitu a biologickú rozmanitosť. Základom pre rozvoj turizmu na území MAS Horná Topľa je predovšetkým prírodný a kultúrny potenciál a spomedzi hlavných druhov je treba sa zamerať na vidiecky, kultúrno-poznávací a kúpeľný turizmus.

Vidiecky turizmus a ubytovacie kapacity

Agroturistické zariadenie Slniečny majer.

Nachádza sa v obci Stebnícka Huta vzdialenej 15 km od Bardejova, ponúka celoročné ubytovanie v dvojposteľových izbách, apartmánach, rodinných domčekoch a študentské ubytovanie. Súčasťou komplexu je reštaurácia, štýlová koliba, konferenčná miestnosť s kapacitou 80 miest, študentský dom určený pre školské výlety a skupinové zájazdy a 4 chatky (Prvosienka, Bleduľa, Snežienka, Čakanka) pre rodiny s deťmi a menšie skupiny. Slniečny majer ponúka výlet na koči, jazdecký kurz v jazdiarni, cykloturistiku a detský kútik.

Chata Kamarát sa nachádza v krásnom prostredí Mníchovského potoka blízko Bardejova. Je vhodná pre organizovanie rôznych rekreačných podujatí ako letné a zimné detské tábory, školské výlety, branecké kurzy, školy v prírode, zelené školy, rekondičné pobyty, sústreďenia športových klubov, rôzne oslavy. Chata ponúka **celoročné ubytovanie** s kapacitou 100 osôb v lete (vrátane drevených chatiek) a 55 v zime (v murovanej budove), možnosť stravovania.

Ivonis, s.r.o. - Ubytovacie a stravovacie zariadenie – Škola v prírode sa nachádza v obci Chmeľová a ponúka ubytovanie a stravovanie v blízkosti lyžiarskych stredísk Regetovka a Stebnícka huta, Nižná Polianka-Makovica

Penzión JANA, Zborov

Penzión PALOMA, Zborov

Motorest Tarnov

Motorest Javorina – Lenartov

Pizzeria Casa Locrandi Zborov

Ubytovacie zariadenia v Bardejovských Kúpeľoch:

- **Hotel Ozón** – kapacita: 362
- **Penzión František** – kapacita: 50
- **Hotel Astória** – kapacita: 92
- **Vila Palmíra** – kapacita: 18
- **Ostatné liečebné domy (vilky)** v počte 21 – kapacita: 800

Spolu – kapacita: 1322

Športové, relaxačné, regeneračné a oddychové zariadenia

Mestská športová hala Bardejov, Mestský štadión, Zimný štadión, Krytá plaváreň III.ZŠ na Wolkerova ul., Hotel Bellevue - Bardejovský Mihaľov; kúpalisko pri mestskom štadióne, kúpalisko - Bardejovské Kúpele, Detské kúpalisko - Bardejovské Kúpele, Prírodné kúpalisko Nižná Polianka, Minigolf - Bardejovské Kúpele, Tenisové kurty - Bardejovské Kúpele, Volejbalové ihriská, Tenisové kurty - Hotel Bellevue, Tenisové kurty - Bardejovská Nová Ves, Tenisové kurty na Kutuzovova ul., Fitnes klub Matej, Fitnes centrum Leško, Relaxačno - rehabilitačné centrum hotela Ozón - Bardejovské Kúpele, Jazdecká škola, p .Knapík, Tibor Bolčo, Lyžiarske stredisko Regetovka - Transunit, Stebnická Huta - Transunit, štadión Bardejovská Nová Ves, športové ihrisko Dlhá lúka

Regetovka. V období 1980 – 2000 sa vďaka rozvoju turistiky a zimných športov obec začala rozvíjať. Vybudovalo sa 5 lyžiarskych vlekov, hotel, parkoviská a obec nadobudla turistický a športový charakter. Obec sa stala vyhľadávaným centrom turistiky, milovníkov bežeckého i zjazdového lyžovania, cykloturistiky a obdivovateľov krásnej prírody. Zimné aktivity, konkrétne zjazdové lyžovanie je možné realizovať taktiež v obci **Stebnická Huta a Kríže**. Ucelený systém tvoria bežkárske trate na území MAS Horná Topľa.

Tabuľka m) Miesta s turisticky najväčším potenciálom k cestovnému ruchu

Por. č.	Miesto s turistickým potenciálom	Lokalizácia - katastrálne územie	Por. č.	Miesto s turistickým potenciálom	Lokalizácia - katastrálne územie
1	Národná prírodná rezervácia Becherovská tisina	Becherov	18	Gréckokat. chrám Zosnutia Presvätej Bohorodičky	Chmeľová
2	Národná prírodná rezervácia Čergovský Minčol	Kamenica, Kyjov, Livovská Huta	19	Sv. Lukáša	Krivé
3	Prírodná rezervácia Livovská jelšina	Livov, Lukov	20	Chrám ochrany Presvätej Bohorodičky	Kružlov
5	Národná prírodná rezervácia Pramenisko Tople	Livovská Huta	21	Kaplnka Sv, Mikuláša	Kružlov
6	Národná prírodná rezervácia Regetovské rašelinisko	Regetovka	22	Gréckokat. kostol sv Lukáša	Kurov
7	Národná prírodná rezervácia Stebnická Magura	Zborov, Stebník	23	Gréckokat. Kostol sv. archanjela Michala	Livov
8	Prírodná rezervácia Zborovský hradný vrch	Zborov	24	Drevený kostolík Sv. Kozmu a Damiána	Lukov

11	Penzión Slniečny Majer	Stebnícka Huta	25	Kostol Zjavenia Pána	Rokytov
12	Rekreačné zariadenie Kamarát	Zlaté	26	Kostol zasvätený Ochrane Presvätej Bohorodičky	Snakov
13	Lyžiarske stredisko	Regetovka	27	Kostol Sedembolestnej P. Márie	Zlaté
15	Ubytovacie zariadenie IVONIS	Chmeľová	28	Drevená zvonica Evanj.a.v. cirkvi	Zlaté
17	Drevený greckokat.kostol sv. Michala Archanjela	Frička	-	-	-

Zdroj: Obecné úrady, pracovníci obecných úradov

Hospodárenie samospráv

Tabuľka n) Hospodárenie samospráv územia MAS Horná Topľa

PRÍJMY	Príjmy		Výdavky		Výsledok hosp. 2014
	2014		2014		
	Rozpočet	skutočnosť	Rozpočet	skutočnosť	
Bardejov	25 163 077	24 242 312	25163 077	23 686 295	556 017
Becherov	69 314	121 008	63 130	94 989	26 018
Bogliarka	27 572	40 367	25 569	34 249	6 117
Cigeľka	299 451	352 088	299 451	308 829	43 259
Frička	78 257	114 835	78 257	107 376	7 458
Gabolto	1 449 116	1 374 439	1 449 116	1 298 551	75 888
Gerlachov	435 811	438 070	403 456	437 818	252
Hrabské	376 490	579 307	362 990	576 925	2 381
Chmeľová	266 100	298 033	266 100	195 672	102 360
Krivé	36 032	42 137	36 032	42 137	0
Kríže	19 653	19 565	19 653	18 945	619
Kružlov	913 320	913 782	900 430	857 100	56 682
Kurov	266 187	413 945	266 187	390 494	23 451
Lenartov	588 904	864 332	530 071	787 689	76 642
Livov	39 400	48 516	39 400	29 405	19 111
Livovská Huta	19 000	21 852	19 000	20 414	1 437
Lukov	581 497	644 689	579 547	644 657	32
Malcov	1 513 533	1 521 342	1 499 973	1 403 411	96 562
Mokroluh	259 556	240 855	199 925	224 749	16 106
Nižný Tvarožec	271 694	311 148	271 694	302 554	8 594
Petrová	435 609	510 044	395 780	509 443	601
Regetovka	14 216	18 509	14 216	16 897	1 612
Rokytov	188 175	838 543	188 175	826 060	12 483
Snakov	247 513	280 929	247 513	278 991	1 938
Stebník	109 332	117 556	107 332	116 770	786
Stebnícka Huta	51 294	64 903	51 132	54 981	9 921
Sveržov	599 369	863 536	575 415	859 812	3 724

Tarnov	143 210	171 058	143 210	161 647	9 411
Vyšný Tvarožec	25 133	31 826	25 133	31 391	435
Zlaté	280 477	300 881	272 350	265 632	35 249
Zborov	3 117 314	3 024 645	2 881 254	2 753 385	271 260
Spolu	34 768 292	35 800 407	34 493 314	34 583 883	1 466 406
Spolu bez BJ	9 605 215	11 558 095	9 330 237	10 897 588	910 389

Zdroj: Spoločný obecný úrad, Sveržov

Tabuľka o) Majetok obcí územia MAS Horná Topľa

	Obstarávacia cena	Oprávky	Zostatková cena majetku k 31.12.2014
Bardejov	67 906 021,53	23 815 194,23	44 090 827,30
Becherov	372 106,68	114 389,76	257 716,92
Bogliarka	420 808,63	104 637,11	316 171,52
Cigeľka	1 440 156,73	441 221,68	998 935,05
Frička	470 309,72	232 154,85	238 154,87
Gabolto	2 280 937,07	813 029,92	1 467 907,15
Gerlachov	1 225 339,60	460 559,86	764 779,74
Hrabské	936 774,16	254 079,83	682 694,33
Chmeľová	1 998 913,99	581 207,93	1 417 706,06
Krivé	61 150,74	40 039,02	21 111,72
Križe	66 776,14	58 432,82	8 343,32
Kurov	931 041,44	274 868,40	656 173,04
Kružlov	4 059 309,90	1 456 898,51	2 602 411,39
Lenartov	716 197,60	461 463,70	254 733,90
Livov	48 828,48	31 139,95	17 688,53
Livovská Huta	52 402,02	44 258,40	8 143,62
Lukov	2 135 149,50	640 934,20	1 494 215,30
Malcov	4 905 618,47	1 567 980,15	3 337 638,32
Mokroluh	712 996,49	320 678,28	392 318,21
Nížny Tvarožec	566 531,41	243 253,19	323 278,22
Petrová	1 349 471,87	606 506,04	742 965,83
Regetovka	2 083,16	209 937,70	97 827,41
Rokytov	1 238 145,01	379 296,32	858 848,69
Snakov	605 735,35	216 242,91	389 492,44
Stebnícka Huta	1 072 870,06	172 622,07	900 247,99
Stebník	743 635,44	153 146,32	590 489,12
Tarnov	517 281,63	251 945,20	265 336,43
Sveržov	1 690 538,71	524 688,66	1 165 850,05
Vyšný Tvarožec	233 974,28	110 111,59	123 862,69
Zborov	11 712 395,70	2 978 621,27	8 735 774,43
Zlaté	1 622 905,38	638 668,76	984 236,62
SPOLU	112 096 406,89	35 219 587,36	74 205 880,21
Spolu (bez mesta BJ)	44 190 385,36	11 404 393,13	30 115 052,91

**E) Vybavenosť územia MAS Horná Topľa - infraštruktúra a miestne služby
(Priorita 2)**

Technická infraštruktúra a miestne služby

Dopravná infraštruktúra

MAS Horná Topľa leží mimo hlavných dopravných koridorov Slovenska a je charakteristická dopravnou odľahlosťou od hlavných komunikačných trás (diaľnice a medzinárodné železničné trate) a celková dĺžka cestnej siete v bardejovskom okrese predstavuje 352,8 km z toho:

- cesty I. triedy43,8 km
- cesty II. triedy33,1 km
- cesty III. triedy268,9 km

Okres Bardejov je napojený na medzinárodný cestný ťah E 50 štátnymi cestami č. I / 77 a č. II / 545. Železnica: Kapušany – Bardejov - Becherov – Konieczna (II/545).

Cesta I/77 je v Koncepcii územného rozvoja Slovenska a v ÚPN-VÚC Prešovského kraja definovaná v rámci dopravnej siete SR celoštátnej úrovne, ako cestná komunikácia v prihraničnom ČR/SR/PR západovýchodne orientovanom cestnom koridore celoštátneho významu na území krajov Žilina a Prešov v línii (na území Prešovského kraja) Spišská Stará Ves – Stará Ľubovňa – Bardejov – Svidník – Stropkov - Medzilaborce – Palota – Poľsko (Radoszyce).

Cesta II/545 je v ÚPN-VÚC Prešovského kraja definovaná v rámci dopravnej siete SR nadregionálnej úrovne v trase: hranica s Poľskou republikou – Becherov – Zborov – Bardejov – Kapušany a prechádza v koridore určenom na rozvoj osídlenia a sídelnej štruktúry v rámci podpory šarišskej rozvojovej osi druhého stupňa Prešov – Bardejov.

Na ceste I/77 sa nachádza 7 obcí MAS Horná Topľa a mesto mesto BJ, cesta II/545 prechádza 3 obcami a mestom BJ.

Na území MAS Horná Topľa sa nachádzajú dva hraničné priechody s Poľskom:

- Becherov - Konieczna II/545 (cest. osob. doprava) - smer na Gorlice
- Kurov - Krynica III/5445 pohraničný styk - cest. osob. doprava

MAS Horná Topľa má na svojom území identifikované nasledujúce potreby v oblasti dostavby cestnej infraštruktúry:

- Cestné prepojenie Kurov – Gaboltov
- Cesta z obce Petrová na hraničný priechod v Kurovskom sedle
- Pešia cesta – Cigel'ka – Poľsko
- Rekonštr. Bardejov – Mníchovský potok – Zlaté – Nižný Tvarožec

Miestne komunikácie na územiach 30 obcí majú dĺžku viac ako 65 km, samotné mesto Bardejov B – 7,4 km, C – 54,97 km. **Chodníky** na území 30 obcí sú o dĺžke len 16 km, v meste BJ majú chodníky celkovú dĺžku 79,45 km. Na území MAS Horná Topľa sa nachádzajú **cyklochodníky** – 11km (Zlaté, Sveržov, Stebnícka Huta) a **cyklotrasa** „Bardejov – štátna hranica“ – 23,2 km, pričom v meste BJ má cyklochodník dĺžku 5 km.

Pokrytie širokopásmovým internetom. S výnimkou obcí uvedených na Zozname bielych miest (NASES 2014, Národná agentúra pre sieťové a elektronické služby), ktorými sú obce Cigeľka, Hrabské, Krivé, Livov, Livovská Huta, Nižný Tvarožec, Snakov má územia MAS Horná Topľa pokrytie širokopásmovým internetom (avšak v rôznej kvalite). V súčasnosti sa obce pripravujú na fázu **výstavby regionálnych optických sietí** v „bielych miestach“ Slovenska.

Tabuľka p) Občianska vybavenosť obcí MAS Horná Topľa (I.)

	Pošta	banka	bankomat	čerpacia stanica	obecný hasičský zbor	DH Z	požiarna stanica	hasičské vozidlá
Becherov	áno	áno -	nie	nie	áno	áno	áno	AVIA 1985
Bogliarka	nie	nie	nie	nie	nie	nie	áno	nie
Cigeľka	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Frička	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Gabolto	áno	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Gerlachov	nie	nie	nie	nie	áno	áno	áno	IVECO Daily
Hrabské	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Chmeľová	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Krivé	nie	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie
Kríže	nie	nie	nie	nie	áno		áno	nie
Kružlov	áno	nie	nie	nie	áno	áno	áno	IVECO Daily
Kurov	áno	nie	nie	nie	nie	áno	áno	IVECO Daily
Lenartov	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	Avia A30K 1980 IVECO Daily
Livov	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Livovská Huta	nie	nie	nie	nie	nie	nie	áno	PPS 8 - 1962 r.
Lukov	áno	Poštová banka	nie	nie	nie	áno	nie	IVECO Daily
Malcov	áno	nie	nie	nie	nie	áno	áno	áno/AVIA-A 31.1/1988

Mokroluh	nie	nie	nie	nie	áno	áno	áno	nie
Nižný Tvarožec	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	IVECO Daily Avia
Petrová	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Regetovka	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie	nie
Rokytov	áno	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Snakov	nie	nie	nie	nie	áno	áno	áno	nie
Stebnícka Huta	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Stebník	áno	nie	nie	nie	áno	áno	áno	Avia 1985
Sveržov	nie	nie	nie	nie	áno	áno	áno	VW-transporter1988 IVECO Daily
Tarnov	nie	nue	nie	áno	nie	áno	áno(v budove KSB)	avia1985
Vyšný Tvarožec	nie	nie	nie	nie	nie	áno	áno	nie
Zborov	áno	nie	nie	nie	nie	áno	áno	Tatra
Zlaté	áno	nie	nie	nie	áno	áno	áno	Iveco Daily 2010

Zdroj: OcÚ, 2015

Tabuľka r) Občianska vybavenosť obcí MAS Horná Topľa (II)

	Dom smútku	Kult. dom	Policačná stanica	Obecná hliadka obecná polícia	Obec. úrad	Matričný úrad	Stav. úrad
Becherov	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Bogliarka	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Cigel'ka	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Frička	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Gabolto	áno	áno	nie	nie	áno	áno	nie
Gerlachov	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Hrabské	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Chmeľová	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Krivé	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie
Kríže	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Kružlov	áno	áno	nie	nie	áno	áno	nie

Kurov	áno	áno	áno	nie	áno	nie	nie
Lenartov	áno	áno	nie	áno	áno	nie	nie
Livov	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Livovská Huta	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Lukov	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Malcov	áno	áno	nie	nie	áno	áno	nie
Mokroluh	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Nižný Tvarožec	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Petrová	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Regetovka	nie	nie	nie	nie	áno	nie	nie
Rokytov	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Snakov	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Stebnícka Huta	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Stebník	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Sveržov	áno	áno	nie	nie	áno	nie	áno
Tarnov	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Vyšný Tvarožec	nie	áno	nie	nie	áno	nie	nie
Zborov	áno	áno	áno	áno	áno	áno	áno
Zlaté	áno	áno	nie	nie	áno	nie	nie

Zdroj: OcÚ, 2015

Tabuľka s) Obchody a služby na území mesta Bardejov

Počet	
reštaurácia	26
pohostinstvo - krčma - bar	95
predajňa s potravinárskym tovarom	170
predajňa s nepotravinárskym tovarom	160
predajňa súčiastok a príslušenstva pre motorové vozidlá	8
zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel	16
Hotel /motel	5
penzión	15
turistická ubytovňa	3
chatová oblasť	1
ubytovanie na súkromí	2
kino	1
amfiteáter	1
Ubytovňa	4
posilňovňa	7
kúpalisko	2
plaváreň	1
telocvičňa	14
športová hala	1

Ihrisko	9
multifunkčné ihrisko	5
Iné športoviská	
skatepark: 1 - detské dopravné ihrisko: 1 - turistický chodník: 3 - detské ihriská: 9 - futbal. ihr. s umelou trávou: 1 - volejbalové plážové ihrisko: 2 - tenisové kurty: 4 - zimný štadión – ľad. plocha: 1 - minigolf: 1 - športový areál: 8 - lezecká stena: 1	

Tabuľka t) Technická vybavenosť obcí MAS Horná Topľa

	Verejný vodovod				
	Koľko % vodovodu je vybudovaných?	Plánuje obec rozširovať verejný vodovod?	Ak áno, v akom štádiu prípravy je výstavba?	Kto je správcom verejného vodovodu v obci?	Má obec vlastný vodojem?
Becherov	100	nie	-	VVS Košice	áno
Bogliarka	100	nie	x	obec	áno
Cigeľka	95	áno	PD	Obec	áno
Frička	90	nie	x	VVS Košice	áno
Gabolto	100	nie	0	VVS Košice	nie
Gerlachov	100	áno	-	-	nie
Hrabské	100	nie	x	VVS Košice	áno
Chmeľová	100	nie	x	VVS Košice	áno
Krivé	100	nie	x	VVS Košice	áno
Kríže					
Kružlov	100	nie	-	VVS Košice	nie
Kurov	100	áno	fin. analýzy	VVS Košice	áno
Lenartov	100	nie	x	VVS Košice	áno
Livov	0	áno	x	x	nie
Liv. Huta	0	áno	x	x	x
Lukov	100	áno	PD	obec	áno
Malcov	95	nie		VVS Košice	áno
Mokroluh	100	nie	x	VVS Košice	áno
Nižný Tvarožec	80	áno	x	VVS Košice	áno
Petrová	100	nie	x	VVS Košice	nie
Regetovka	0	nie	-	-	
Rokyto	100	nie	-	VVS Košice	áno
Snakov	100	nie	x	VVS Košice	nie
Stebnícka Huta	0,9	áno	stav. povolenie	obec	Áno
Stebník	100	áno	x	VVS Košice	áno
Sveržov	100	áno	predprojekt. príprava	VVS Košice	nie
Tarnov	100	áno	územné konanie	VVS Košice	áno
Vyš. Tvarožec	100	nie	-	VVS Košice	áno
Zborov	100	nie	x	obec	áno
Zlaté	100	áno	ŽoNFP	obec	áno

Zdroj: Databáza MAS Horná Topľa

V obciach MAS Horná Topľa až 27 obcí (z celkového počtu obcí 30) nemá verejnú kanalizáciu ani ČOV. Len dve obce – Zborov a Kružlov majú vybudovanú kanalizačnú

sieť pokrývajúcu 100% svojho územia. Jedna obec vybuďovala doposiaľ 30%. Tri obce majú vybudovanú ČOV ako prvý realizačný krok. Takmer polovica územia (14 obcí) nie je **plynifikovaná**, ostatných 16 obcí má pokrytie od 80-100%. **Elektrifikované** sú všetky obce územia MAS Horná Topľa, rovnako tak je vo všetkých obciach zavedené funkčné **obecné osvetlenie**. Dve obce (Regetovka 30 obyv. – Bogliarka 123obyv.) nemá **obecný rozhlas**. Obce, v ktorých je MRK nad 50% celkového počtu obyvateľov je zavedený monitorovací **kamerový systém** (Zborov – 53,2%, Petrová – 79,6%).

Na území 30 obcí sa nachádza viac ako 4 500 **rodinných domov** (v meste BJ navyše – 2570), z toho približne 580 nie je obývaných. Vzhľadom k vysokému počtu obyvateľov MRK je na území 35 bytových domov nižšieho štandardu s 250 bytmi vo vlastníctve obcí. Obce v dotazníkoch vytipovali viac ako 25 budov vhodných na podnikanie (vo vlastníctve obcí, štátu, cirkví i súkromných osôb).

Sociálne služby

Tabuľka u) Zariadenia sociálnych služieb na území MAS Horná Topľa

Obce	Mesto
Centrum sociálnych služieb Kružlov, zriaďovateľ: S.O.S., n.o.	Nízkoprahové denné centrum pre deti a rodinu
Dom ošetrovateľskej starostlivosti (ZBOROV), zriaďovateľ:	Domov sociálnych služieb – pre mentálne postihnutých chlapcov ALIA (70)
Človek v tísni, o. p. s, Komunitné centrum Sveržov	Hospic Matky Terezy, Bardejovská Nová Ves
Obec Lukov – Komunitné centrum	Zariadenie pre seniorov "TOPLA (
Obec Snakov – Komunitné centrum	Domov pre osamelých rodičov (8)
Obec Lenartov – Komunitné centrum Maják	Útulok pre bezdomovcov (10)
Opatrovateľskú službu poskytuje obec: Gaboltov, Hrabské a Sveržov	Domov sociálnych služieb – denné detské sanatórium (20)
	Združenie na pomoc ľuďom s mentálnym postihnutím - chránené pracovisko VRBOVNICA (29)
	Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti Arcidiecézna charita Košice
	Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti, Bardfarm, s.r.o.;
	Agentúra domácej ošetrovateľskej starostlivosti, Bardejov (Lešková)
	NsP - Zariadenie opatrovateľskej sl.
	Domov dôchodcov – domov penzión na Wolkerovej ulici (100)
	Domov dôchodcov na Toplianskej ulici (80)
	5 klubov dôchodcov

Zdroj: Register poskytovateľov soc.služieb (<http://www.employment.gov.sk/sk/centralny-register-poskytovatelov-socialnych-sluzieb/>), <https://rpss.vucke.sk/Pages/Default.aspx/>

Zdravotníctvo

Tabuľka v) Zdravotnícke služby – Zdravotné strediská

Obce	Mesto
Gabolto – 1 pediater, 1 všeobecný lekár pre dospelých, 1 lekárneň Kružľov – 1 pediater, 2 všeobecní lekári pre dospelých, 2 zubní lekári, 1 lekárneň Zborov – 1 pediater, 1 zubný lekár, 1 interný lekár, 2 všeobecní lekári, 1 lekárneň	Nemocnica s poliklinikou Sv. Jakuba, n.o., Bardejov. Lekárni na území mesta je celkom 22. Bardejovské kúpele

Školstvo

Na území MAS Horná Topľa sa nachádza 19 **materských škôl**, ktorých zriaďovateľom sú obce a ktoré majú riadnu celodennú prevádzku. Až v 11-tich obciach sa materská škola neprevádzkuje a to predovšetkým z dôvodu malého počtu obyvateľov. Mesto Bardejov ako zriaďovateľ má v svojej pôsobnosti 10 materských škôl a na jeho území sa nachádzajú ešte 2 materské školy, ktorých zriaďovateľom je cirkev a zdravotnícke zariadenie v Bardejovských kúpeľoch. Kapacita tak presahuje vyše 1100 detí. Vidiecke materské školy poskytujú kapacitu pre takmer 450 detí. Budovy materských škôl, predovšetkým v obciach s menej ako 1000 obyvateľov si vyžadujú rekonštrukciu a modernizáciu, v obciach s pomerne vysokým nárastom počtu obyvateľov (s prítomnosťou MRK) sa zvyšuje potreba rozšírenia kapacít.

Základné vzdelávanie na území MAS Horná Topľa poskytuje 15 základných škôl s ročníkmi 1.-4. a štyri plnoorganizované školy s ročníkmi 1.-9. (Kružľov, Malcov, Zborov, Gaboltov). Jedenásť obcí nemá subjekt základného ani predprimárneho vzdelávania. V týchto uvedených školách evidujeme vyše 30 špeciálnych tried, čo sa ukazuje ako významná skutočnosť vzhľadom k ekonomickej a sociálnej perspektíve územia. Navyše na území sa nachádza aj samostatná špeciálna škola pre 1.-4.ročník pre 60 detí.

Pri školských zariadeniach (ZŠ, MŠ) je v prevádzke spolu 20 školských jedální a jedna výdajná školská jedáleň pre približne 1800 stravníkov.

Na území mesta Bardejov je 9 základných škôl v pôsobnosti mesta Bardejov, 2 cirkevné ZŠ, 1 ZŠ pri zdrav.zariadení v Bardejovských Kúpeľoch a špeciálna základná škola.

Okrem vyššie uvedeného sa na území MAS Horná Topľa nachádzajú Územné detské jasle v Bardejove, 4 základné umelecké školy v Bardejove, Centrum voľného času v Bardejove a 2 jazykové školy.

Stredné školstvo je v regióne tvorené výlučne školskými inštitúciami na území mesta Bardejov, a síce 3 gymnáziá a 6 stredných škôl. Z ponúkaných odborov ide o štúdium biotechnológie a farmakológie, sociálno-výchovný pracovník, grafik digitálnych médií, pekár, murár, praktická žena, stavebná výroba, potravinárska výroba (pekárska a cukrárska),

drevárska a nábytkárska výroba, stavebníctvo, podnikanie v remeslách a službách, mechanik nastavovač, mechanik počítačových sietí, stavebno-inštalačných zariadení, elektromechanik, autoopravár, montér suchých stavieb, kozmetička vizážistka, propagačná grafika, operátor drevárskej a nábytkárskej výroby, animátor voľného času, technika a prevádzka dopravy, technické lýceum, gastronómia, hoteliérstvo, obchod a služby, ekonomika, podnikanie. **Vysoké školstvo** – jedinou vzdelávacou inštitúciou vysokého školstva je Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, detašované pracovisko v Bardejove, ktorá ponúka študijný program – sociálna práca.

F) Kvalita životného prostredia a významné prírodné, kultúrne, historické zdroje (Priorita 3)

Prírodné zdroje

Čergovské pohorie patrí k pásmu vonkajšieho flyšu, je zložené prevažne z odolných pieskovcov s bridličnatými vložkami

Na území Hornej Tople sa nachádzajú národné **prírodné rezervácie** so vzácnymi chránenými druhmi rastlín.

NPR Becherovská Tisina sa nachádza v pohorí Busov. Jej výmera je 24,13 ha a jej nadmorská výška je 500 -600 m.n.m. Becherovský tisina je vzácna pre najväčší výskyt tisu obyčajného (*Taxus baccata*) vo fysovej oblasti Karpát. V NPR platí 5.stupeň ochrany. Najväčší tis v regióne sa nachádza mimo rezervácie – priamo v obci Becherov.

NPR Livovská jelšina s rozlohou 13,17ha zahŕňa územie v poriečnej nive rieky Tople od Livova smerom k Lukovu. Výnimočne cenný a zachovalý je porast jelše sivej a predovšetkým vzácnaj dekoratívnej paprade perovníka pštrosieho s listami dlhými až 1,5 m.

NPR Regetovské rašelinisko – sa rozprestiera pri obci Regetovka v pohorí Busov, v zamoknutej zníženine „Stav“, ktorú podmáčajú potôčiky. Na ploche 2,55 ha predstavuje vzácny biotop. Vzácnym klenotom je diablik močiarny, ktorý spolu s ostatnými rastlinami rastú v súvislom poraste rašeliníka a machov. Toto rašelinisko je floristickou lokalitou s celoslovenským významom.

NPR Čergovský Minčol zasahuje katastrálne územie Livovskej Huty. Rezervácia bola vyhlásená na ochranu typickej horskej karpatskej kveteny so zastúpením východokarpatských prvkov a lesných spoločenstiev najvyšších polôh Čergova. Horské lúky boli vytvorené ľudskou činnosťou, odlesnením a využívaním ako pasienky a kosienky. Sú porastené čučoriedkami, brusnicami a trávnatými kobercami rôznych druhov tráv a 230 druhmi vyšších rastlín, z ktorých je 9 chránených. Zvyšok rezervácie tvoria lesy. Medzi

relatívne najzachovalejšie porasty patria jedľové bučiny v údolí Krížovského potoka, miestami pralesovitého charakteru. V rezervácii sa nachádza veľa pramenísk, množstvo zvieracích chodníkov, hlavne jelenej a diviačej zveri, viaceré turistické chodníky vedúce na Minčol, ako aj hrebeňom, staré lesné cesty a udržiavaný poľovnícky chodník.

Prírodná **rezervácia Zborovský hradný vrch** (25,51ha) je vyhlásená na ochranu zachovalej typickej vegetácie jedľových bučín. V lesnom poraste sú pozoruhodné niekoľkostoročné staré duby. Platí v ňom 5.stupeň ochrany.

Národná prírodná rezervácia **Pramenisko Topľa** (vyhlásená v roku 2002) a jej výmera je 28,66 ha. Nachádza v katastri obce Livovská Huta, v nadmorskej výške 975 až 1070 m.n.m. Rezervácia bola vyhlásená za účelom ochrany prameniska rieky Topľa s jej prirodzenými porastami jedľových bučín a príľahlých horských riek v pohorí Čergov.

Stebnícka Magura je NPR vyhlásená na ochranu prirodzených, až pralesovitých lesných porastov buka, jedle a javora. Nachádza sa na severných svahoch vrchu Stebnícka Magura (899 m n. m.) v pohorí Busov. Prirodzené, miestami až pralesovité lesné porasty Magury sú veľmi zachovalé a v rámci Nízkych Beskýd predstavujú fytocenologicky a floristicky jedinečnú ukážku prirodzených a pôvodných spoločenstiev vyšších polôh. Nachádzajú sa tu sutinové bukové javoriny, javorové bučiny a v dolnej časti rezervácie jedľové bučiny. Dominantnou je rozhlasový a televízny vysielateľ na vrchole Stebnickej Magury (81m).

PR Slatina pod Lieskovcom. PR vyhlásená v roku 1979 s rozlohou 0,71 ha. Bola vyhlásená kvôli ochrane vachty trojlistej, ktorá rastie na tejto slatinnej lúke. Výstavba cesty tu napomohla k vytvoreniu tohto biotopu zablokovaním úniku vody.

Na červenom zozname ohrozených druhov územia MAS Horná Topľa sú uvedené:
Perovník pštrosí - Vstavač mužský pozančený - Pokrut jesenný - Vemenník zelenkastý -
Plavún pučivý - Snežienka jarná - Praslička lúčna - Prilbica moldavská – Vachta trojlistá

Tabuľka x) Biocentrá a biokoridory

Nadregionálne biocentrá			
Názov	Geomorfolog. jednotka	Jadro	Charakteristika
Čergov	Čergov		komplex lesných porastov v podhorskom a horskom stupni
Magura	Busov	NPR Magura	komplex lesných porastov (bučiny, jedľobučiny) a prameništne spoločenstvá
Regionálne biocentrá			
Busov	Busov		komplex lesných porastov (bučiny, jedľobučiny) a prameništne spoločenstvá
Javorina	Ondavská vrchovina	NPR Becherovská tisina	Komplex biotopov, lesné porasty, pasienkové spoločenstvá, slatiny, prímotčné spoločenstvá
Minčol	Čergov	NPR Čergovský Minčol	lesný komplex spoločenstiev, bučín vrcholových a svahových lúk s veľkou druhovou pestrosťou
Zborovský hrad	Ondavská vrchovina	PR Zborovský hradný vrch	Komplex biotopov – lesné porasty bučín, trvalé trávne porasty s rozptýlenou zeleňou
Biokoridory nadregionálne			
Čergov	Čergov		Lesné, lúčne a prechodné spoločenstvá s veľkou biodiverzitou, cenné horské lúky
Nízke Beskydy	Ondavská vrchovina, Busov		Pestré zoskupenie lesných a nelesných spoločenstiev v členitom reliéfe flyšu
Biokoridory regionálne			
Topľa	Ondavská vrchovina		Brehovéporasty Tople a aluviálne lúky
Zborov – Nižná Polianka	Ondavská vrchovina		Významná ťahová cesta vtáctva

Zdroj: Správa o stave životného prostredia Prešovského kraja 2002

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky podľa § 26 ods. 6 zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny ustanovilo predpis č. 28/2011 Z. z. Vyhláška Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, ktorou sa vyhlasuje **Chránené vtáčie územie Čergov**. Týmto predpisom je zabezpečený priaznivý stav biotopov druhov vtákov európskeho významu a biotopov sťahovavých druhov vtákov sovy *dlhochvostej*, *muchárika bielokrkého*, *muchárika červenohrdlého*, *jariabka hôrneho*, *penice jarabej*, *d'atľa bielochrbtého*, *d'atľa čierneho*, *chriašťaľa poľného*, *žlny sivej*, *kuvika vrabčieho*, *d'atľa trojprstého*, *kuvika kapcavého*, *lelka lesného*, *orla kriklavého*, *rybárika riečného*, *včelára lesného*, *bociana čierneho*, *tetrova hôľniaka*, *orla skalného*, *muchára sivého*, *prhľaviara*

čiernohlavého, krutihlava hnedého, žltochvosta lesného a prepelice poľnej a zabezpečenia podmienok ich prežitia a rozmnožovania.

Chránené vtáčie územie zasahuje do katastrálnych území obcí MAS Horná Topľa: **Bogliarka, Kríže, Kružlov, Lenartov, Livov, Livovská Huta, Lukov, Malcov, a Venécia.**

Liečivé minerálne pramene.

Územie MAS Horná Topľa je bohatým zdrojom prameňov minerálnych vôd a je súčasťou **veľkej pramennej línie kyseliek**, ktoré sledujú zlomové línie vo flyšových pohoriach. V sledovanom území nachádza **34 lokalít minerálnych prameňov**, ktoré sú uvedené nižšie uvedenej tabuľke (okrem minerálnych prameňov v Bardejovských Kúpeľoch).

Tabuľka y) Minerálne pramene v obciach MAS Horná Topľa

Názov obce	Počet	Pomenovanie a celková mineralizácia prameňa
Bogliarka	1	Vajcovka - 322 mg/l
Cigel'ka	15	Cigel'ka I. - 19144 mg/l, Cigel'ka II. - VII. - priemer 29003 mg/l, Cigel'ka VIII. - 28975 mg/l, Podbusov - 3031mg/l, Lazce I. - 2727 mg/l, Lazce II. - 3050 mg/l, Mikva - 4372 mg/l, Prameň v obci - 2921 mg/l, Veterán - 4211 mg/l, Matka - 323 mg/l
Frička	1	Kyselka - 4688 mg/l
Gaboltov	2	Prameň pri kríži - 2216 mg/l, Prameň pri ceste - 610 mg/l
Gerlachov	1	Kyselka - 2082 mg/l
Hrabské	6	Prameň nad potokom - 4355 mg/l, Prameň na hornom konci - 4355 mg/l, Prameň pri poľnej ceste - 2149 mg/l, Prameň pri gerlachovskom chotári - 4569 mg/l, Prameň pri hraniciach - 516 mg/l, Tri pramene v potoku - 4998 mg/l
Nižný Tvarožec	1	Kvašná voda - 2263 mg/l
Petrová	3	Prameň pred kaplnkou - 1949 mg/l, Prameň pri hruške - 2075 mg/l, Prameň pri JRD - 3026 mg/l
Snakov	3	Prameň za krížom - 1299 mg/l, Prameň na svahu za obcou - 987 mg/l, Prameň v obci pri potoku - údaj chýba
Vyšný Tvarožec	1	Kyselka - 2374 mg/l

Zdroj: KRAHULEC, P., REBRO, A., UHLIAROK, J., ZEMAN, J. (1977): *Minerálne vody Slovenska, Balneografia a krenografia*. OSVETA Martin.

Najvzácnejšie sú minerálne pramene v **Cigel'ke**, ktorých celková mineralizácia sa pohybuje až okolo 29 000 mg/l. Sú to hydrouhličitanovo-chloridové, sodné, uhličité, hypertonické studené vody. Patria k najzásaditejším minerálnym vodám na Slovensku. Okrem vadóznych minerálnych vôd sa tu vyskytujú aj **vody morského pôvodu**, tzv. soľanky **naftového typu**, ktoré vznikli vytlačením vôd z morských organizmov. Patria do skupiny **slaných**

jodobromových vôd, ktoré pôvodne sprevádzali ťažiteľné ložiská ropy a zemného plynu. Na územie Cigelfky sa dostali z Poľska. Minerálne vody podobné zloženiu cigelfskej minerálky sú v Európe veľmi vzácne. Nájdeme ich len vo Francúzsku – vo Vichy a Boržoni. Z celkovo pätnástich zdrojov minerálnych vôd je **plniarensky využitelných osem**, pričom v súčasnosti sa na plnenie využíva len 1 prameň.

Cigelfské minerálne vody majú zložitý chemizmus a dajú sa využiť na liečenie viacerých chorôb vo **forme pitnej i kúpacej kúry**.

Žiaľ, mnohých minerálnych prameňov sa týkajú nevysporiadané vlastnícke vzťahy, čo je prekážkou k ich revitalizácii a využívaniu.

Minerálne pramene v Bardejovských Kúpeľoch.

liečivé minerálne vody typu alkalicko-slaných, železnatých kyseliek (*Herkules, Hlavný, Lekársky, Alžbeta, Klára, Napoleon, Anna, Kolonádny*).

- v centrálnej parkovej časti kúpeľov vyviera šesť prameňov minerálnych vôd:
 - o voda prameňov Hlavný, Lekársky a Herkules je hydrouhličitanovo-chloridová, sodná, železnatá, uhličitá, hypotonická studená,
 - o voda prameňa Alžbeta je hydrouhličitanovo-chloridová, sódno-vápenatá, železnatá, uhličitá, hypotonická, studená.

Rozdielnosť v chemickom zložení umožňuje ich viacstranné liečebné využitie s rozličným pôsobením. Vysoko mineralizované pramene s obsahom kyslíčnika uhličitého sa používajú na pitné kúry, liečebné kúpele a na inhalačnú liečbu.

Kultúrne zdroje

Kultúrne dedičstvo a pamiatkový fond s ochrannými pásmami má svoje nezastupiteľné miesto i v oblasti vidieckeho a poznávacieho cestovného ruchu a kultúry. V cestovnom ruchu tak tvoria súčasť jeho rozvojových zámerov a materiálno technickej základne. V infraštruktúre kultúry je kultúrne dedičstvo a pamiatkový fond jej nosným a základným prvkom, ktorá sa uplatňuje v sieti kultúrnych zariadení a podujatí. Významný podiel v štruktúre kultúrneho dedičstva má systém galérií, múzeí a knižníc, ktorých komplex okrem ich objektov a reálov tvorí aj galerijný a muzeálny zbierkový fond spolu s historickými knižničnými dokumentmi a fondmi.

Územie bardejovského okresu sa nachádza na rozhraní Východných a Nízkych Beskýd. V tomto malebnom hornatom, zalesnenom kraji sa v minulosti vyvinul pozoruhodný kultúrny fenomén, ktorým sú drevené chrámy východného (byzantského) obradu. Na území, kde sa prelínajú západoeurópske a východoeurópske vplyvy, vznikali osobité sakrálne stavby inšpirované oboma kultúrami. Okrem výnimočného architektonického spracovania sú

charakteristické svojim umiestnením v krajine. V centre okolitej vidieckej zástavby, na vyvýšenom mieste, sú dominantou svojmu okoliu.

Medzi **národné kultúrne pamiatky (NKP)** patria **drevené kostolíky**:

Gréckokatolícky drevený zrubový kostol sv. Evanjelistu Lukáša z Krivého píše svoju históriu od roku 1826. Je to trojpriestorová drevená stavba s jedinou kupolou a sedlovou šindľovou strechou postavená na kamennom podklade. V interiéri dominujú hodnotné ikony zo 16. storočia a dopĺňajú ju novšie obrazy Krížovej cesty, procesiové zástavy, liturgické knihy a procesiová ikona s námetom Ukrižovania.

Drevený chrám východného obradu sv. Michala Archanjela vo Fričke bol postavený v 18. storočí. Trojdielnosť zrubovej stavby v exteriéri je naznačená kovovým krížom nad oltárnou časťou, malou vežičkou nad hlavnou loďou a dominujúcou vežou nad babincom. Časť ikonostasu je z roku 1830, niektoré obrazy sú až z konca 19. storočia. Ikona Pokrova je z konca 18. storočia. Oltár je datovaný roku 1716. Výrazné úpravy prebehli v r. 1933, z tohto obdobia je tiež interiérová maľba od prešovského umelca J. Wagnera. Priestranstvo okolo kostola je ohraničené dreveným plotom so zastrešenou brámkou.

Drevený gréckokatolícky chrám sv. Kozmu a Damiána v Lukove je vzácnou ukážkou ľudového sakrálneho umenia. Bol postavený v rokoch 1708 – 1709. Pozostáva z troch priestorov – svätyne, predĺženej lode a otvorenej predsieni, nad ktorou sa vypína samonosná veža stĺpikovej konštrukcie, zakončená izbicou pre zvony. Na vrchole troch vežovito ukončených hlavných častí objektu sú umiestnené individuálne riešené kovové kríže s originálnym profilovaním. Pod svätyňou je umiestnená menšia pivnica. Je to jediný podpivničený drevený kostolík na Slovensku. Ikonostas pochádza z dvoch časových etáp: Horná časť je z druhej polovice 18. storočia, hlavné ikony umiestneného radu boli napísané v roku 1736 ikonopiscom Andrejom Gajeckým. Najstaršie ikony v kostole sú staršie než stavba sama a napr. obraz Posledného súdu pochádza dokonca zo 16. storočia. Zvony v chráme sú z roku 1755 a 1886.

V obci **Zlaté** sa nachádza **drevená zvonica** patriaca evanjelickej a. v. cirkvi z roku 1885. Je to samostatná vežovitá stavba dvojpodlažnej drevenej konštrukcie uložená na kamenných základoch. Dolnú časť tvoria štyri mohutné stĺpy, ktoré sú na rohoch spevnené ďalšími hranolmi. Na poschodí sa nachádza drevený systém na umiestnenie zvonov. Celý objekt je krytý širšími doskami, škáry sú kryté úzkymi latkami. Strecha vznikla prepojením dvoch sedlových konštrukčných tvarov a pri pohľade zhora má tvar rovnoramenného kríža. Zvonica bola rekonštruovaná s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR v roku 2007 a v súčasnosti je v nej umiestnená výstava starých fotografií obce.

Takmer v každej obci regiónu Hornej Tople sa nachádzajú staré kaplnky, kostolíky, prícestné kríže, kúrie, kaštiele a ďalšie stavby sakrálneho aj svetského charakteru, ktoré svojou historickou hodnotou ukazujú zručnosť starých majstrov a ktoré sú spájané s miestnymi historickými udalosťami. Drevené a kamenné stavby znehodnotené poveternostnými vplyvmi časom ľudia prestavali na murované.

Najstarší ešte **kamenný gréckokatolícky chrám** z **Malcova** z roku 1338, ktorý je zasvätený Stretnutiu Pána so Simeonom, po prestavbách existuje dodnes.

Veľmi cenné sú **rímskokatolícke kostoly** - *kostol sv. Uršule v Mokroluhu* z roku 1772, vo *Sveržove kostol sv. Martina* z roku 1828, v *Zlatom kostol Sedembolestnej Panny Márie* z roku 1826, v *Tarnove kostol sv. Kataríny Alexandrijskej* postavený v rokoch 1821 – 1826, *kostol sv. Michala Archanjela* z roku 1836 a **kaplnka Krista Kráľa** z roku 1840 z Bogliarky, *kostol sv. Demetera* z roku 1822 v Hrabskom, *kostol sv. Leonarda* z roku 1826 z Lenartova, *katolícky kostol zasvätený Zjaveniu Pána z Rokytova*.

Z **gréckokatolíckych kostolov** je potrebné spomenúť *chrám svätých Kozmu a Damiána* z roku 1816 v Cigelke, *chrám Presvätej Bohorodičky Ochrankyne* z roku 1852 z Krížov, *kostol Panny Márie Ochrankyne* z roku 1822 z Kružlova, *kostol sv. Paraskevy* z roku 1819 z Petrovej, *gréckokatolícky chrám zo Snakova* postavený v r.1843.

Podľa registra NKP je na území mesta Bardejov a jeho mestských častí 189 nehnuteľných národných kultúrnych pamiatok veľkých i malých rozmerov (sochy, náhrobníky, pomník). V Bardejovských Kúpeľoch je ich 24 (vily, sochy, kúpeľné domy). Na území obcí MAS Horná Topľa je taktiež početné zastúpenie národných kultúrnych pamiatok, ktoré prispievajú k atraktivite a hodnote tohto územia:

Becherov (kostol) - Bogliarka (kostol a pamätné miesto – kaplnka) - Cigelka (kostol, 3 roľnícke a hospodárske domy) - Frička (kostol s areálom) - Gaboltov (kostol) - Gerlachov (kostol) - Hrabské (roľnícky dvor) - Chmeľová (kostol) - Krivé (Kostol gr.k.sv.Lukáša) - Kríže (kostol, pamätník) - Kružľov (kostol, prícestná kaplnka) Kurov (2x kostol) - Lenartov (kostol) - Livov (kostol, pamätné miesto) - Livovská Huta (ľudový dom) - Lukov (kostol, kostol drevený) - Mokroluh (kaplnka pri Mních. Potoku) - Nižný Tvarožec (náhrobník s plastikou na cintoríne, zvonica, Hradisko (pri Pivnici), Hradisko (pri Zámčisku), kostol) - Petrová (kostol) - Rokyto (kostol) - Snakov (kostol, ľudový dom) - Sveržov (kostol) - Tarnov (kostol) - Zborov (kaplnka, socha pri moste, židovský cintorín, hrad, kostol 2x).

Register Pamiatkových rezervácií uvádza Pamiatkovú rezerváciu Bardejov s dátumom vyhlásenia 11.6.1950 o výmere 22ha.

Zborovský hrad. Dominantnou územia je Zborovský hrad tiež Makovica - zrúcanina hradu blízko obce Zborov. Hrad bol postavený pravdepodobne 14. storočí na ochranu uhorského pohraničia a obchodnej cesty do Poľska. Prvá písomná správa o ňom pochádza z r. 1347. Hradný kopec bol už v r. 1926 vyhlásený za **chránenú oblasť** a jeho ochrana bola rozšírená v r. 1950 vyhlásením za **štátnu prírodnú rezerváciu**, čo ho zaradzuje za medzi najstaršie chránené územia na Slovensku. Ochrana je zameraná najmä na mohutné niekoľko storočné jedince duba letného vysadeného pozdĺž prístupovej cesty na hrad, ktorú v tomto čase revitalizuje Združenie na záchranu Zborovského hradu.

Bardejov. Región mesta Bardejov je zaradený medzi **regióny s národným významom**, pričom samotný Bardejov je zaradený s **významom medzinárodným**. Mesto Bardejov sa vyznačuje hlavnými predpokladmi na uskutočňovanie turizmu vo forme: mestský a kultúrny cestovný ruch, - kúpeľný a zdravotný cestovný ruch, - zimný cestovný ruch a zimné športy, letná turistika a pobyty pri vode, -vidiecky cestovný ruch a agroturistika.

Historické jadro mesta bolo už v 50-tych rokoch vyhlásené za Mestskú pamiatkovú rezerváciu. Vďaka svojim pamiatkovým hodnotám, spoločenskej a kultúrnej histórii mesta v období renesancie, bola **MPR Bardejov spolu s niekoľkými zachovanými stavbami židovského suburbia, v roku 2000 zapísaná do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO**.

Stredoveký urbanistický koncept opevneného jadra mesta je jasne čitateľný dodnes. Sieť bočných ulíc, ktoré sa napájajú na centrálné obdĺžnikové námestie, vymedzujú blokovú zástavbu meštianskych a remeselníckych domov. Goticko - renesančná radnica a Bazilika sv. Egídia s 11 gotickými tabuľovými oltármi, nachádzajúce sa priamo na centrálnom námestí tvoria hmotové i architektonické dominanty zástavby. Systém opevnenia patrí k najzachovalejším svojho druhu na Slovensku. Na území MPR Bardejov sa nachádza 178 objektov, z ktorých je v Ústrednom zozname pamiatkového fondu Slovenskej republiky zapísaných 128. V zástavbe možno nájsť hodnotné prvky stredoveké, novoveké aj novodobé, z ktorých možno dedukovať postupný historický vývoj jednotlivých objektov i celej zástavby.

Kultúrno-historické pamiatky na území mesta Bardejov:

Bazilika minor sv. Egídia - národná kultúrna pamiatka - mestská radnica (národná kultúrna pamiatka) - najvýznamnejšie meštianske domy na Radničnom námestí - mestský hradobný systém s baštami - kostol sv. Jána Krstiteľa a kláštor Františkánov - grécko-katolícky kostol sv. Petra a Pavla - kostol sv. Kríža na Kalvárii so zastaveniami Krížovej cesty - humanistické

gymnázium - evanjelický kostol - židovské suburbium - lampový stĺp drevené kostolíky v Bardejovských Kúpeľoch a okolí – národné kultúrne pamiatky - skanzen a historické budovy v Bardejovských Kúpeľoch

Pomníky. Pomník osloboditeľov na Námestí SNP - Pomník Aloisa Jiráka pred budovou Gymnázia Leonarda Stöckela na Jiráskovej ulici - bronzová socha kráľovnej Alžbety v Bardejovských Kúpeľoch od Gyulu Donátha (1903) - Busta významného uhorského pamiatkara Viktora Miškovského na ulici V. Miškovského.

Múzeá. Šarišské múzeum Bardejov, Múzeum ľudovej architektúry – skanzem – Bardejovské Kúpele.

Kultúrne a turistické centrum Bardejov. Na území mesta Bardejov sa nachádza Poľsko – slovenský dom, ktorý spravuje "Kultúrne a turistické centrum Bardejov". Slúži ako miesto pre nadväzovanie vzájomných kontaktov medzi Poliakmi a Slovákmi, ktorí si tu počas spoločných podujatí a stretnutí vymieňajú skúsenosti a znalosti z rôznych odborov.

Verejné kultúrne inštitúcie. Služby v oblasti kultúry poskytujú inštitúcie zastúpené *Okresnou knižnicou Dávida Gutgessela,, Šarišským múzeom a kinom Žriedlo, letný amfiteáter na ul. Rhodyho. Inštitucionálne sa na oblasť kultúry zameriavajú organizácie Hornošarišské osvetové stredisko, Mestský úrad. Inštitucionálne sa na oblasť kultúry zameriavajú organizácie Hornošarišské osvetové stredisko, Mestský úrad – oddelenie kultúry Bardejov, KTC Bardejov. 10 amatérskych umeleckých súborov – folklórne, divadelné, tanečné a hudobné, na vysokej úrovni je škola spoločenského tanca.*

Bardejovské Kúpele. Bardejovské Kúpele sú vzdialené asi 6 km od centra mesta Bardejov a ležia v nadmorskej výške 325 m n.m. Bardejovské Kúpele patria po Piešťanoch k druhým najväčším kúpeľom na Slovensku. Minerálne vody s výraznou liečivou silou majú vplyv predovšetkým na liečbu chorôb tráviaceho a obehového ústrojenstva, obličiek a močových ciest, porúch látkovej výmeny, dýchacích ciest, ako aj na zotavenie sa po liečbe onkologických ochorení. Minerálna voda je prírodná liečivá slabo až stredne mineralizovaná, hydrogénouhličitanovo-chloridová, sodná, uhličitá, studená, hypotonická so zvýšeným obsahom kyseliny boritej. Celková mineralizácia sa pohybuje od 1600 mg/l do 9400 mg/l a oxid uhličitý od 2200mg/l do 3800mg/l.

Prvá určitá správa o kúpeľoch pochádza z roku 1505. Podľa nej vybudovali pri výveroch minerálnych vôd šesť kúpeľných kabín. Ďalšie podrobnejšie správy o kúpeľoch sú z roku 1777, keď pri prameňoch postavili prvý ubytovací hostinec. V roku 1787 tu arménski kupci s plátnom vybudovali nový murovaný pomerne priestranný hostinec a 12 drevených kúpeľných kabín. O kúpele nastal väčší záujem až za vlády Márie Terézie. Začal sa čulý

stavebný ruch chýr o liečivých vlastnostiach minerálnych vôd sa rýchlo rozniesol. Najlepšou reklamou pre kúpele bol pobyt dcéry rakúskeho cisára Františka I. a druhej manželky Napoleona I. Márie Lujzy. V kúpeľoch sa budovali liečebné domy, hrávalo sa divadlo, postavilo sa kasíno. Rozvoj kúpeľov pokračoval až do revolučných rokov 1848 a 1849. V roku 1895 sa tu liečila manželka cisára Františka Jozefa I., cisárovná Alžbeta.

Podávanie uvedených procedúr je sústredené v jednom komplexe v **Kúpeľnom dome**. Architektúra kúpeľných objektov je v slohu baroka, klasicizmu a secesie a moderny - liečebné domy Alžbeta, Astória, Dukla, budova riaditeľstva a celý rad viliek roztrúsených po areáli kúpeľov. Mimoriadne cenným prvkom Bardejovských Kúpeľov je kúpeľný park, ktorý je už po stáročia budovaným a sústavne dotváraným skvostom tradične poňatej i modernej záhradnej architektúry a urbanizmu. Súčasťou kúpeľného parku je Skanzen – múzeum ľudovej architektúry Šarišského regiónu, Národopisná expozícia Šarišského múzea, knižnica, kino a pod.

Kúpele ponúkajú počas celého roka športové vyžitie. V lete je možné si zahrať tenis, volejbal, basketbal, minigolf, požičať si bicykel a zaplávať v krásnom prostredí letného kúpaliska, ktoré kvôli teplej vode je možné využívať aj v menej priaznivom počasí. Je tu možnosť zahrať si maxišach. V zime bol k dispozícii lyžiarsky vlek 300 m od hotela, ktorý je potrebné renovovať, bežecké terény priamo v kúpeľoch a krytý bazén v Kúpeľnom dome. Celoročne je možné využívať relaxačno-rehabilitačné centrum Ozón (fitnes, sauna, solárium, masáže) a značkové turistické chodníky (25 km), kyslíkovú dráhu a voľné jazdenie na koňoch.

Gaboltov - významné pútnické miesto. Každoročne prvú nedeľu po 15. júli sa konajú **gaboltovské púte**, ktoré patria k najväčším mariánskym púťiam na Slovensku. Cirkevne boli povolené od roku 1706, keď bolo pri tamojšom farskom kostole sv. Vojtecha založené Bratstvo Panny Márie Škapuliarskej. Založili ho bosí karmelitáni z poľského Krakova. Traduje sa že sv. Vojtech na svojej misijnej ceste z Uhorska do Poľska prechádzal tzv. starodávnou soľnou cestou, ktorá viedla zo Šariša do Haliča cez Gaboltov a Kurovské sedlo. So svojim malým sprievodom si tu odpočinul a napil sa vody zo studničky. Dnes je táto studnička ukrytá v kaplnke zasvätenej sv. Vojtechovi. Vo vnútri tejto kaplnky je obraz, ktorý zobrazuje sv. Vojtecha ako sedí pod stromom a požehnáva prameň, z ktorého sa napil. Má na sebe biskupské insígnie. Na obraze sú tiež postavy dvoch mníchov, ktorí sv. Vojtecha na misijnej ceste sprevádzali. Jeden drží v ruke knihu a druhý džbánom naberá vodu. V Gaboltove bola zriadená taktiež **mýtnica**. Najstaršia správa o vyberaní mýta je z roku 1355.

Hrabské. V tejto malebnej dedinke sa narodil 21. apríla 1904 Mons. **Vasil' Hopko**, gréckokatolícky pomocný biskup v Prešove a titulárny biskup. V roku 2003 ho pápež Ján Pavol II. vyhlásil za blahoslaveného.

Snakov. Snakove v r. 1885 – 1904 pôsobil kňaz **Emil Kubek**, významný básnik, spisovateľ a jazykovedec. Napísal román „**Marko Šoltýs**“, ktorého námet čerpal zo života snakovských ľudí.

Lenartov. V chotári obce Lenartov našiel pastier v októbri r. 1814 **železný meteorit** (stredný oktahedrit) o hmotnosti 108 kg. Je to jeden z prvých meteoritov, na ktorom robil Widmanstätten pokusy s leptaním. Podstatná časť meteoritu o hmotnosti 73,6 kg sa nachádza v Národnom múzeu v Budapešti a druhá časť sa nachádza v expozícii v Lenartove.

Cigel'ka. Minerálny cigel'ský prameň **Ludvig** – Ľudovít bol využívaný 20. storočí na kúpanie, prameň **Štefan** pomenovaný po Štefanovi Ambrózymu, bol zaradený medzi najlepšie uhorské alkalické kyselky. V areáli minerálnych vôd sa nachádzalo i umelé jazierko na člnkovanie a chytanie rýb. Na začiatku 20. storočia sa uvádza, že je tu drevený dom pre návštevníkov a 8 kúpeľných kabín. V zariadení na ťažbu a plnenie slanej minerálnej vody boli aj kúpeľňova časť kde sa návštevníci mali možnosť okúpať vo vaniach v riedenej slanej minerálnej vode. Neskôršie areál slúžil na individuálnu a skupinovú rekreáciu, bola postavená a neskôr rozšírená nová zrubová chata, detská ozdravovňa, malé chatky na rekreáciu.

Zlaté. V katastri obce Zlaté sa nachádza lokalita **Kláštorská**, na názov ktorej sa viaže miestna ústna tradícia „o mníchoch a zaniknutom kláštore“. Archeologický výskum v roku 1996 potvrdil existenciu **drevenej pustovne** reholí cistercitov a augustiniánov. Našli sa keramické črepy z hrncov, misiek, pohárov i trojnožky a železná podkova z 15. storočia. Augustiniánov bardejovskí mešťania vyhнали v roku 1528 a v tom istom roku sa mesto Bardejov ujalo ich majetkov vrátane lesov v katastri obce Zlaté.

Lukov. Súčasťou obce Lukov je **Venecia**, ktorú pravdepodobne pomenovali talianski sklári z ostrova Murano, patriaceho do Venecie (Benátky v Taliansku), ktorí v obci vybudovali tunajšiu **sklársku hutu**.

Mokroluh - v obci sa v minulosti nachádzala vozareň s hostincom.

Livov - v obci sa v minulosti nachádzal skláreň a vodné píly.

Livovská Huta v obci sa v minulosti nachádzala skláreň a pálilo sa v nej drevené uhlie.

Kvalita ľudských zdrojov a manažment územia (*Priorita 4*)

Záujmové združenia, organizácie v regióne Horná Topľa

Na území mesta Bardejov sú aktívne tieto mimovládne športové a kultúrno-spoločenské organizácie: **športové kluby a organizácie:**

Partizán Bardejov – futbal - ŠK Milénium 2000 (BNV) – futbal - TJ Slovan Dlhá Lúka – futbal - Bemaco HC - 46 Bardejov – ľadový hokej - MHC Bardejov – hádzaná - STJ Družba Bardejov – stolný tenis - BKM Bardejov – basketbal ženy - ŠK GLT Partner – hokejbal - Partizán Bardejov – atletický oddiel - Kick Box Club - OZ JUDO Club Bardejov - Športový klub DELTA Bardejov – moderná gymnastika - Školský športový klub J.A.Komenského - KSTaK Matej – silový trojboj a kulturistika - OZ Basketbalový klub Bardejov – basketbal muži - Handball club Bardejov – hádzaná ženy - Slovenský rybársky zväz MO Bardejov – športový rybolov

Turistické oddiely Bardejov: TJ ŠTART Bardejov - KST SLÁVIA Bardejov - KST BŠK Bardejov

Oblasťné pracovisko Matice slovenskej Bardejov - Slovenský poľovnícky zväz, Okresná organizácia v Bardejove, Obvodná poľovnícka komora v Bardejove - Miestny spolok

Slovenského červeného kríža, Územný spolok Bardejov - Rybársky zväz: Slovenský rybársky zväz - Miestna organizácia Bardejov - Rybársky revír - Šibská voda, Topľa č.5, Topľa č. 6 - Slovenský zväz záhradkárov, Okresný výbor Bardejov

Tabuľka z) Kultúrno – spoločenské a športové podujatia na území

Podujatia	Spoločensko-kultúrne podujatia	Športové podujatia
Becherov	Stretnutia pri vatre – miestny festival	x
Cigel'ka	Oslavy Mikuláša, MDD, Privítanie Nového roka	Futbalový turnaj, výstup na Busov
Frička	Deň matiek, obecný ples, stretnutie dôchodcov	Názov: turnaj chlapcov v minifutbale Organizátor: terénni sociálni pracovníci
Gabolto	Odpustová slávnosť (Farský úrad Gaboltov)	futbalové zápasy, hasičské súťaže TJ Busov Gaboltov, DHZ Gaboltov
Gerlachov	Hasičský ples, Pálenie vatry, Silvestrovské oslavy	Futbalové a hokejové turnaje
Hrabské	Cirkevná slávnosť – spomienka na rodáka blahorečeného biskupa Vasiľa Hopka Divadlo A. Duchnoviča Organizátor: Gréckokatolícka cirkev Hrabské, Obec Hrabské	Športové hry obce – Deň detí Organizátor: Obec Hrabské
Chmeľová	Dni chleba – folklórne slávnosti Organizátor: Obec Chmeľová, OZ Rusín Chmeľová	Športový deň obce Novoročný stolnotenisový turnaj obce
Kurov	Medzinárodný folklórny festival Svet prišiel do Kurova- Svet pod Kyczerou Organizátor: Obec Kurov v spolupráci s Kyczerou v PL	stolnotenisový turnaj, futbalový turnaj, volejbalový turnaj
Lenartov	Rusadle na dedine, Oslavy výročia obce Fašiangová zabíjačka	Stolnotenisový turnaj
	Oz Kráľova studňa: Jánske popoludnie pri Kráľovej studni, Beh do kopca, Silvestrovský výstup na Minčol	ZBTC: Strelecká súťaž o pohár oslobodenia obce Lenartov - strelba zo vzduchovky
	ZO JDS: Mesiac úcty k starším	ZO JDS: Športové hry seniorov
Lukov	Lukovský ples, Obecná zabíjačka	Športový deň pre mládež, turisticky výstup na Minčol
Malcov	Fašiangová obecná zabíjačka	x
Nižný Tvarožec	Výstup na Busov Organizátor: Obec Nižný Tvarožec v spolupráci s klubom turistov z Bardejova	x
Petrová	Stretnutie dôchodcov, Deň obce, Obecný ples	Deň detí

	Mikuláš	
Regetovka	Stretnutie dôchodcov, Mikuláš pre deti Rege deň - Organizátor: prve dve organizuje obec a tretie obec v spolupráci s tunajšími chatármi a vlekármi	x
Rokytov	Folkórne slávnosti	x
Snakov	Folklórny festival v amfiteatri , Obecná zabíjačka	Športový deň obce
Stebnícka Huta	Slávnosti sv. Huberta organizátor:Slnečný majer, obec	x
Sveržov	Obecná zabíjačka, Obecný ples , Hasičský bál: prvý májový víkend, Firemné dni Národná a duchovná pieseň, Hornotpoľanské folklórne slávnosti, Vianočný turnaj šach, dáma stolný tenis, Silvester na dedine	Hasičská súťaž o pohár starostu obce Hasičská súťaž SVERŽOV SUPER CUP,
Tarnov	Obecná zabíjačka, Juniáles, Stretnutie s dôchodcami, Mikuláš, Deň matiek, Nočná hasičská súťaž	Tenisový turnaj
Vyšný Tvarožec	Deň Obce	x
Zlaté	Deň obce Zlaté - stretnutie rodákov	Nočná hasičská súťaž O najzdatnejší hasičský zbor Zlaté v spolupráci s OR HaZZ a OV DPO Bardejov, obce a DHZ Mokroluh, Tarnov, Rokytov, Sveržov, Nižný Tvarožec, Gaboltov apríl/ Na bežkách okolo Zlatého/február/ Silvestrovský výstup na Maguru /december/ Hviezdicový výstup na Maguru /máj/
Zborov	Zborovské sladké drevo:multižánrový open air hudobný festival, Medzinárodná prehliadka speváckych zborov, Deň detí na hrade, Hradné hry - Združenie na záchranu Zborovského hradu	Zimná stopa kastelána Zborovského hradu, fut. Turnaj – Makoviský pohár, Memoriál MUDr. Madeja – nohejbalový turnaj Organizátor: TJ Magura Zborov, Obec Zborov, Združenie na záchranu Zborovského u

Bardejov	Bardejovský jarmok, Hry rytiera Rolanda, Organové dni Jozefa Grešáka, Jazdecké preteky v parkúrovom skákaní, Pontes – Mosty porozumenia, Predvianočné trhy, Mikuláš, Silvester Medzinárodné hudobné leto (Kolonáda a Liečebný dom Astória v Bardejovských Kúpeľoch)	
-----------------	---	--

Povinné prílohy:

Príloha č. 6: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

3.2 SWOT analýza

Tabuľka č. 2: SWOT analýza

<i>Oblasť:</i>	<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>	<i>Príležitosti</i>	<i>Ohrozenia</i>
VIDIECKA ZAMESTNANOSŤ A PODNIKANIE (pôdohospodárstvo, obchod, služby, priemysel, cestovný ruch, podnikanie, zamestnanosť)	Obchod Funkčná obchodná sieť základných tovarov v obciach i meste CR - služby Reštauračné služby poskytované okolo hlavnej cesty č.I/77 (4) Čiastočne vybudované služby ubytovania v obciach (5) Existencia Bardejovských kúpeľov a nimi poskytovaných služieb (ubytovanie, stravovanie, oddych) výhodná geografická poloha územia - blízkosť Poľska, Bardejovské kúpele	Obchod – služby nedostatok služieb v okrajových obciach nedostatok vybudovaných služieb ubytovania vo vidieckom území Podnikanie pomaly rozvíjajúce sa nové formy podnikania v poľnohospodárstve nedostatok obecných a sociálnych podnikov v regióne slabo rozvinutý lokálny trh – reťazce slabá udržateľnosť a konkurenciaschopnosť podnikajúcich SZČO a remeselníkov	zvýšenie atraktivity územia pre investorov dobudovaním dopravnej infraštruktúry rozvoj malého a stredného podnikania príprava ďalšej priemyselnej zóny Narastajúci počet turistov Aktívna rola štátu a regionálnej samosprávy pri vyhľadávaní a oslovovaní investorov Národné programy a projekty na zvyšovanie zamestnanosti	nedostatok investičného kapitálu v podnikateľskej sfére slabá kúpyschopnosť obyvateľstva zhoršujúca sa ekonomická situácia v rámci obyvateľstva na Slovensku vysoká miera nezamestnanosti Náročná legislatíva a byrokracia v oblasti

blízkosť poľských kúpeľných miest (Krynica,..) existencia kultúrnych pamiatok zaradených do zoznamu národných kultúrnych pamiatok a pamiatok UNESCO existencia jedinečných sakrálnych pamiatok v obciach i meste v dobrom stave existencia archeologicky vzácných nálezov existencia múzea kultúry a histórie územia (Poľský dom, BJ) pútnické miesta (Gabolto, Hrabské) dlhoročná tradícia turistiky a turistických podujatí s bohatou turistickou základňou	prevaha veľkých podnikateľských subjektov na úkor drobného podnikania absencia zahraničných aj domácich investorov Cestovný ruch neupravené plochy pre športovú činnosť nedostatok služieb pre turistov nevyužívané a nefunkčné lyžiarske strediská nedostatočné ubytovacie a stravovacie kapacity vo vidieckom prostredí nedostatočná propagácia pamiatok a atrakcií cyklotrasy a turistické chodníky nepokrývajú dostatok územia chýbajú skúsenosti s budovaním cestovného ruchu v území	Dobrá obraz Slovenska pre zahraničných turistov Získavanie skúsenosti pre rozvoj cestovného ruchu z medzinárodných stretnutí a partnerstiev legislatíva umožňujúca rozvoj lokálneho podnikania a zamestnanosti Pozemkové úpravy Zmena spoločenskej klímy v prospech samozásobiteľstva	podnikania – poľnohosp. Konkurencia lacných zahraničných produktov a výrobkov Odvodová záťažnosť podn.subjekty Nezáujem turistov o Slovensko a región Legislatíva, ktorá sťažuje podnikanie veľkých podnikov i SZČO Daňová a odvodová politika zaťažujúca
--	---	--	---

existencia cestovných agentúr a turistických informačných centier v Bardejove vytvorené a vyznačené turistické chodníky a cyklochodníky s vybudovanou turistickou infraštruktúrou existencia medzinárodných turistických chodníkov a cyklotrás existencia cyklochodníkov na území mesta Bardejov tradícia letnej a zimnej turistiky (Biela stopa) záujem turistov o danú oblasť (Bardejovské kúpele, Čergovské pohorie, Busov, Nízke Beskydy) dobré zimné a letné podmienky pre športovanie vybudované cezhraničné kontakty	nízka uvedomelosť občanov k možnostiam ubytovania v súkromí chýba múzeum kultúry a histórie územia MAS nedostatočné zviditeľňovanie historických zaujímavostí a udalostí nezviditeľňované tradičné remeslá nevyužívanie prístávacej plochy nevyužívaná kapacita služieb cestovného ruchu v území nedostatočné využitie objektov vhodných na vidiecky turizmus a agroturizmus slabá schopnosť udržať klienta v území (región)	podnikateľský sektor Konkurencia Zákon o verejnom obstarávaní Celková ekonomická situácia v regióne
--	---	--

	existencia neobývaných rodinných domov vhodných na vidiecky turizmus a agroturizmus existujúci potenciál v oblasti ľudových remesiel - ich udržiavania a rozvíjania pravidelné kultúrne a športové podujatia vhodné aj pre turistov existencia folklórnych skupín a folklórnych festivalov prírodno-kultúrny potenciál územia - chránené biotopy, NPR, vtáčie územie, regionálne biokoridory bohatá história územia vhodné podmienky na vytvorenie areálov pre zimné a letné športy Podnikanie	slabá technická infraštruktúra súvisiaca s cestovným ruchom Nevýhody – zdroje veľká vzdialenosť okrajových obcí od okresného sídla nedostatočné využívanie potenciálu regiónu nevyužívanie zdrojov minerálnych vôd nevyužívanie štrkových nánosov nevyužívané prázdne objekty na území obcí na podnikanie nevyužívanie poľnohospodárskych dvorov a stavieb na podnikanie z dôvodu ich dezolátneho stavu a nevysporiadaných vlastníckych vzťahov nevyužívané alternatívne zdroje energie		
--	--	--	--	--

	existencia obecných firiem v regióne začínajúce podnikateľské iniciatívy podnikania - agrofarmy Blízkosť Poľska a hraničných prechodov pre rozvoj podnikania využívanie existujúcich komunikácií na hraničné prechody Priemysel história kúpeľníctva, obuvníckeho a strojárenského priemyslu (Jas, Bardejovské Kúpele, strojárne) Pôdohospo. vznikajúce nové formy podnikania v poľnohospodárstve potenciál regiónu pre chov rýb a zarybňovania	nevyužívanie prístávacej letiskovej dráhy na území Výroba – priemysel nedostatočná finalizácia (spracovanie) surovinovej základne zlý stav cestnej infraštruktúry Poľnohospodárstvo veľká výmera znehodnotenej pôdy náletmi PD zaberá veľké plochy najlepšej pôdy (má ich zazmluvnené) v regióne chýba spracovanie (spracovateľský priemysel) v regióne chýba bitúnok na území prevažujú TTP v území chýba rozvoj agroturistiky a služieb s ňou spojených zlá komunikácia s nájomcami pôdy (PD)		
--	---	--	--	--

	dostatok kvalifikovanej pracovnej sily (vyštudovanej v pôdohospodárskej oblasti) existujúci pomerne silný vzťah k práci v pôdohospodárstve existujúce poľnohospodárske družstvá chovateľský charakter regiónu región historicky zameraný na pestovanie zemiakov dostatok ornej pôdy a lesov prebiehajúca premena lesov existencia činnosti drobných včelárov záujem o pôdohospodársku činnosť zo strany mladých v regióne sa objavujú začínajúce rodinné farmy Zdroje dobrá geografická poloha regiónu	Na území sú obsiaté plochy malé územie je podhorskou oblasťou s nízkou bonitou pôdy (výnosy sú nízke) pôda sa často nevyužíva na svoj účel prevažuje vývoz mäsa a mlieka nevyužitý potenciál lesa, čo sa finančných výnosov týka pestovná činnosť v lesoch nie je financovaná začínajúcim pôdohospodárom chýba kapitál (finančný, stroje) chýbajú možnosti zapožičania si strojov a technológií chýba pôžičkový systém pre začínajúcich pôdohospodárov chýbajúce iniciatívy na predaj z dvora <i>Zamestnanosť – trh práce – pracovný potenciál</i>		
--	---	---	--	--

existencia/dostatok objektov pre podnikateľskú činnosť existencia urbárskych spoločností a pozemkových spoločenstiev dostatok drevnej hmoty vysoký výskyt lesnej zveri dostatok kvalitných minerálnych prameňov prírodno – kultúrny potenciál regiónu začínajúce sa spracovanie drevoštiepky využívané objekty bývalých colníc a kasární existencia vhodných lokalít na budovanie priemyselných zón kvalitné životné prostredie dostatok pracovnej sily historický potenciál mesta Bardejov a jeho zázemia	málo pracovných príležitostí vysoká miera nezamestnanosti odliv kvalifikovanej pracovnej sily z dôvodu nedostatočného finančného ohodnotenia nižšia životná úroveň v regióne v rámci SR vysoké percento obyvateľstva marginalizovaných skupín a dlhodobo nezamestnaných s nízkou kvalifikáciou a bez pracovných návykov vyššie percento nezamestnaných v porovnaní s priemernou nezamestnanosťou na Slov. vysoké percento marginalizovaných skupín obyvateľstva v niektorých obciach chýbajúce krátke obchodné reťazce a lokálny trh		
--	--	--	--

	Zamestnanosť dostupnosť kvalifikovanej a nekvalifikovanej pracovnej sily dostatok kvalifikovanej pracovnej sily pre priemysel a poľnohospodárstvo			
VYBAVENOSŤ ÚZEMIA (technická, dopravná, občianska infraštruktúra, služby)	Občianska vybavenosť vybudovaná základná občianska vybavenosť obcí existencia Zariadenia pre seniorov, Denného stacionára, Domova sociálnych služieb v obci Kružlov existencia sociálneho bývania v obciach existencia chráneného bývania pre seniorov pomerné vysoký počet bytov nižšieho štandardu	Občianska vybavenosť Nedostatočný počet komunitných centier Chýbajúce kapacity bytov nižšieho štandardu absencia resocializačných zariadení nevybudované materské centrá v regióne Chýbajú kluby – centrá aktivít pre dôchodcov, deti, mládež a marginalizovaných nedostatočné bezbariérové vstupy Nevysporiadané pozemky pod športoviskami	Podpora EÚ pri budovaní technickej infraštruktúry Štátna podpora budovania technickej infraštruktúry Inšpirácia a skúsenosti zo zahraničia Nové technológie Príchod silného investora do regiónu Dostupnosť ekologických technológií Podpora investícií z externých zdrojov EŠIF, ministerstiev	Finančná kríza *Zlá politika štátu smerom k obciam Ľahostajnosť vlastníkov k svojmu majetku Chýbajúci investori v regióne Vysoká nezamestnanosť v regióne Živelné pohromy Rast cien energií

existujúce zdravotnícke zariadenia v strediskových obciach zrekonštruované budovy zdravotníckych zariadení dostatok budov vhodných pre využívanie v soc. prípadne zdravotníckej oblasti existencia lekární v strediskových obciach existencia komunitných centier v obciach s MRK existujúce záchranné stanice existencia hospicu a azylového domu dostatok a dostupnosť vzdelávacích zariadení v blízkosti územia VSP vybudovaná sieť škôl a školských zariadení existencia knižníc	Zlé materiálne – technické vybavenie súborov, kultúrnych domov a športovísk Chýbajúca technika a areál pre hasičské športy nedostatok klubových priestorov v niekt.obciach nedostatok športových areálov v niekt.obciach zlý technický stav objektov kultúry a športu v niekt.obciach Málo športovísk a detských ihrísk Málo športových oddychových zón v centrách obcí Havarijný stav malotriednych školských budov Chýbajú telocvične v obciach zastarané budovy, kde sa realizuje základné a predškolské vzdelávanie	Inovácie (finančne dostupné) v oblasti TI	Zlá legislatíva vo vzťahuk životnému prostrediu Zmena klimatických podmienok spolu s dôsledkami na stave TI Prírodné katastrofy (zosuv, povodne)
--	---	--	---

existencia vzdelávacích inštitúcií na rekvalifikačné kurzy a získavanie praktických znalostí vybavenosť škôl počítačovou technikou a internetovými učebňami obnovené rekonštruované budovy niektorých škôl dostatočná sieť odborných škôl v regióne vybudované športové areály v niektorých obciach existencia športových areálov dostupnosť vzdelávacích inštitúcií všetkých stupňov dostatok kultúrnych objektov existencia kultúrnych domov a objektov pre kultúru existencia amfiteátrův v niektorých obciach	finančná náročnosť na prevádzku vykurovania školských budov nedostupnosť signálu internetu v niektorých častiach územia Služby chýbajúca prepravná služba (ako sociálna služba) nevyhovujúca úroveň bývania a hygieny v MRK a slabá ochrana verejného zdravia nedostatok terénnych zdravotných asistentov pre MRK nedostatočná spolupráca v sociálnej oblasti a v oblasti zdravotníctva zo strany mimovládnych organizácií a obcí chýbajúca doprava klienta do zariadení sociálnych a zdravotníckych služieb dlhá čakacia doba (kapacita) Domovov sociálnej starostlivosti,		
--	---	--	--

	internetizácia oblasti Služby existujúca rýchla zdravotnícka pomoc fungujúca ADOS existencia KSP – komunitnej sociálnej práce realizovanie projektov v sociálnej oblasti zriadená opatrovateľská služba, agentúry dočasnej opatrovateľskej starostlivosti v obciach existencia siete zdravotníckych služieb v širšom regióne existencia regionálnej zdravotníckej služby existencia komunitnej sociálnej práce a zdravotného asistenta v niektorých obciach územia VSP	Domovov dôchodcov v blízkych mestách územia zábrany občanov k poskytovaniu soc. služieb cudzími občanmi slabá prevencia v sociálnej a zdravotníckej oblasti absencia lokálneho média v regióne (v území) Dopravná a Technická infraštruktúra prepojenia okolitých obcí sú zastaralé (spojky – účelové komunikácie) zlá kvalita cestných sietí (1. a 3. triedy, ako aj miestnych komunikácií) chýbajúce chodníky v obciach chýbajú odstavné a oddychové parkoviská nevyužitá prístávacia plocha		
--	--	---	--	--

dobrá dostupnosť zdravotníckych zariadení na území VSP dostatok kvalifikovaného personálu v soc.oblasti dostatočné ľudské zdroje pre sociálnu oblasť a zdravotníctvo existencia mimovládnych organizácií poskytujúcich soc. a zdravotné služby záujem o sociálne služby a zdravotnícke služby Dopravná a Technická infraštruktúra prepojenosť s ostatnými okresmi – dobrá poloha MR dobrá prepojenosť obcí MR cestami dobrá a postačujúca hustota cestných sietí existencia prístávacej plochy	chýba uloženie káblov v zemnom vedení vodovodné siete v zlom technickom stave, nerozšírené siete vodovodov chýba kanalizácia a ČOV zlý technický stav obecných budov niekt.obciach veľa neobývaných domov vysoká energetická náročnosť obecných budov nedokončené ROEP nedokončené, nezačaté a nedostatočne urobené pozemk.úpravy ťažko vysporiadateľné stavebné pozemky vysoká energetická náročnosť verejného osvetlenia chýba protipovodňová ochrana nezregulované toky		
--	---	--	--

	dobrá úroveň elektrifikácie čiastočne vybudovaná plynofikácia čiastočne vybudované vodovodné siete dobré pokrytie telekomunikáciami dostatočné pokrytie internetovými sieťami rozvinutá IBV určené plochy pre nové IBV dostatok voľných pozemkov pre výstavbu prvé zlepšenia v materiálno- technickom vybavení pre hasičské zbory	nespracovaná územno-plánovacia dokumentácia väčšiny obcí regiónu nedostatočné majetkovo právne vysporiadanie súvisiace s budovaním a prevádzkovaním častí technickej infraštruktúry v obciach chýbajú účelové cestné komunikácie vhodné pre cyklistov majetkovo nevysporiadané pozemky pod cestami zlý technický stav väčšiny mostov a lávok v regióne zlý techn. stav väčšiny existujúcich rozvodov nízko napätových sietí zastaralosť verejného osvetlenia, miestnych rozhlasov a požiarnej techniky vo väčšine obcí regiónu		
--	---	--	--	--

		neprípravenosť technickej infraštruktúry v lokalitách pre investičnú bytovú výstavbu a podnikateľskú sféru absencia moderných optických sietí zastaralosť existujúcich telekomunikačných sietí chýbajúca drobná infraštruktúra pre turistov, cyklistov		
KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA	kvalitné, čisté ovzdušie vysoká kvalita vody dobrý stav lesov a lesných porastov čiastočne upravovaná poľnohospodárska pôda dostatočné zásoby pitnej vody v regióne veľa minerálnych vôd čisté verejné priestranstvá v obciach	nízka uvedomelosť občanov v oblasti životného prostredia povodňami zničené vodné toky slabá ochrana vodných tokov výskyt invazívnych rastlín znečisťovanie vodných tokov v dôsledku vysokej koncentrácie MRK v ich blízkosti nevyužívanie existujúceho pôdneho potenciálu nízka bonita pôdy	Spoločné riešenia problémových oblastí na úrovni mikroregiónu (RIUS, UMR, MAS) Dôkladne vykonávané kompetencie subjektov verejnej a štátnej správy na úseku ŽP	Legislatíva zaťažujúca obce Legislatíva benevolentná voči znečisťovateľom ŽP Prírodné katastrofy (zosuv, povodne) Zmena klimatických

	zabezpečený vývoz TKO a splaškovej vody vybudované a estetické návsi obcí neznečistená pôda v regióne lesné plochy a zeleň tvoria väčšinu plôch regiónu zavedený separovaný zber v obciach vhodné podmienky pre využívanie alternatívnych zdrojov energie čiastočne zregulované vodné toky v regióne lokalita v regióne zahrnuté v rámci NATURA 2000 a chránené oblasti chránené vtáčie územie vzácne biotopy	nedostatočná ochrana prameňov minerálnych vôd slabé využívanie minerálnych vôd regiónu nízka osвета v oblasti ochrany a tvorby životného prostredia chýbajú verejné kompostoviská nedostatočná úprava lesov po ťažbe chýbajúce nádoby na separovaný zber na verejných priestranstvách existencia nelegálnych skládok odpadu vysoké náklady na odvoz a likvidáciu TKO a likvidáciu čiernych skládok nízka uvedomelosť obyvateľov územia v oblasti nakladania s odpadmi a odpadovými vodami nepreskúmané minerálne vody		podmienok spolu s dôsledkami
--	--	--	--	---

		zlý stav vodovodnej a kanalizačnej siete nedostatočná ochrana územia proti povodniam neúplná regulácia potokov neriešené spracovanie stavebného odpadu nedodržiavanie legislatívy v oblasti životného prostredia obyvateľmi regiónu rozširovanie lesných náletových drevín na úkor poľnohospodárskej pôdy nedostatočné využívanie alternatívnych zdrojov energie a ekologických technológií postupný návrat obyvateľov k využívaniu tuhých a fosílnych palív nedostatok parkov a oddychových zón v obciach regiónu		
--	--	---	--	--

		málo vybudovaných a udržiavaných lesných chodníkov a studničiek		
KVALITA EUDSKÝCH ZDROJOV A MANAŽME NT ÚZEMIA (Spoločenský život, kultúra, šport, vzdelávanie, sociálny a komunitný život, spolupráca)	existujúce športové a kultúrne – spoločenské podujatia kvalitná práca spoločenských organizácií (DHZ, poľovníci, Matica Slovenská...) vysoká úroveň hasičského športu a turistiky v regióne kvalitné podujatia s duchovnou a historickou tematikou vysoký potenciál dobrovoľníctva existencia ochotníckych divadiel existencia krúžkovej činnosti v rámci ZŠ pretrvávajúce tradície ľudovej kultúry tradícia fungovania spolkov, športových klubov a záujmových skupín	nízka vzdelanostná úroveň Rómov nízka kultúrna a životná úroveň v rómskych osadách absencia vzdelávacích kurzov pre sociálne slabé skupiny občanov a dôchodcov nedostatočne využité kultúrne domy v obciach nedostatočná ochrana kultúrneho dedičstva nedostatočná osвета v podpore spoločenského života slabá propagácia kultúrnych a športových podujatí v území (širšom regióne) nedostatok kvalifikovaných projektových manažérov pre	Dobre fungujúce partnerstvá na regionálnej, národnej i európskej úrovni Implementovanie príkladov dobrej praxe Sťahovanie potenciálnych lídrov do územia	Hospodárska kríza Zmeny životného štýlu smerom k pasivite Prírodné a spoločenské katastrofy Negatívny demografický vývoj

	aktívna účasť kultúrnych a športových spolkov na súťažiach a prehliadkach v regióne fungujúca cezhraničná spolupráca v kultúre a športe možnosť návštevy kultúrnych, športových a spoločenských podujatí v rámci Prešovského kraja a cezhraničia záujem obyvateľstva/dospelých o ďalšie formy vzdelávania existuje kvalifikovaný pedagogický personál v regióne prístup obyvateľstva k vzdelávaniu a informáciám (v blízkosti územia VSP) podpora a vhodné podmienky pre štúdium detí zo sociálne slabých rodín v niektorých obciach	spracovanie a realizáciu projektov pre rozvoj kultúry a športu nedostatok financií na činnosť spolkov slabá zapojenosť do cezhraničnej spolupráce v oblasti kultúry a športu nezáujem zamestnávateľov o praktickú prípravu žiakov a študentov v širšom regióne zastaraný knižničný a multimediálny fond – slabá motivácia využívania knižníc nedostatočný záujem marginalizovaných skupín o vzdelávanie vysoký podiel žiakov vzdelávaných v špeciálnych triedach, školách nedostatočná mimoškolská činnosť		
--	---	--	--	--

	možnosti vzdelávania sa v jazykoch v regióne blízkosť Poľska – možnosť výmeny informácií cezhraničnou spoluprácou skúsenosti s tvorbou a riadením projektov EU v regióne	nedostatočný záujem rodičov o činnosť školy a naopak nedostatočná spolupráca škôl navzájom formálna činnosť Rady školy, ZRPŠ a ich legislatívna negramotnosť absencia atraktívnych študijných odborov v regióne potrebných na trhu práce nesúlady ponuky odborného vzdelávania s potrebami trhu práce regiónu (územia) nedostatok donorov a sponzorov vzdelávania znižovanie počtu detí v niektorých obciach		
--	---	---	--	--

3.3 Identifikácia potrieb

Definovanie potrieb.

1. Vidiecka zamestnanosť a podnikanie.

Vychádzajúc z problému, ktorým je nedostatok pracovných príležitostí a pomerne vysokej miery nezamestnanosti (19,7% k 31.12.2014) vo vidieckom prostredí MAS Horná Topľa i v samotnom meste Bardejov sme na prvé miesto postavili potrebu **(1) podpory trhu práce na lokálnej úrovni v odvetviach, ktoré majú potenciál byť konkurencieschopné a udržateľné:** pôdohospodárstvo, služby, výroba, priemysel, cestovný ruch.

Zlepšenie stavu zamestnanosti bude výsledkom jednak vytvorenia nových pracovných miest zo strany už existujúcich podnikateľských subjektov, avšak i začatie podnikateľskej činnosti nových samostatne zárobkovo činných osôb, malých a mikropodnikov, rodinných fariem, prípadne i obecných podnikov. Keďže zároveň ekonomická situácia i podnikateľský trh v území vykazuje dlhodobú stagnáciu rozvoja a problém s dlhodobou udržateľnosťou podnikateľských činností je potrebné vytvoriť impulzy pre zlepšenie tohto stavu, tj. **(2) zlepšiť podmienky pre vstup nových podnikateľských subjektov na trh a (3) podporiť existujúce podnikateľské subjekty pre zlepšenie kvality ich hmotného majetku** s cieľom ponúkať kvalitnejšie, diverzifikovanejšie a inovatívne služby, výrobky, produkty.

Dôležitým aspektom lokálnej zamestnanosti, rastu miestnej ekonomiky je **(4) využívanie lokálnych zdrojov**, t.j. pracovná sila, hmotný i nehmotný majetok i prírodné zdroje. V regióne MAS Horná Topľa sme identifikovali problém, ktorým je vývoz pôdohospodárskych produktov na spracovanie mimo územia, rovnako tak vývoz miestnych výrobkov na predaj mimo územia. Potrebu územia je teda **(5) vytvorenie podmienok pre spracovateľský priemysel malých podnikateľských subjektov**, prípadne diverzifikáciu činnosti už existujúcich prevádzok. Navyše vidíme potrebu zamerať sa na **(6) tvorbu lokálneho trhu regionálnych produktov a výrobkov s cieľom vytvoriť malé obchodné i výrobné reťazce** priamo v území MAS Horná Topľa a nastúpiť na cestu zvýšenia samozásobiteľského potenciálu územia.

K uvedenej priorite budú smerovať konkrétne opatrenia a aktivity, ktorých podmienkou bude realizácia na princípoch ochrany a tvorby ŽP, podpory zraniteľných a znevýhodnených obyvateľov územia a princípoch trvaloudržateľného rozvoja územia.

2. Vybavenosť územia (technická, dopravná, občianska infraštruktúra, služby),

Územie MAS Horná Topľa je vnímaná ako periférna časť Slovenska, ktorá doposiaľ nemala prístup k zvýšenej intenzite pomoci na svoj rozvoj a vlastný potenciál nedosiahol takú silu, aby

dokázal zmierniť disparity voči ostatným, lepšie rozvinutým oblastiam SR. Odľahlosť okrajových častí je príčinou menšej možnosti dostať sa potrebnej občianskej vybavenosti, nízky počet obyvateľov nepredurčuje samosprávy na investície, ktoré by základné služby svojim obyvateľom priblížili, ktoré by zabezpečili kvalitnú dopravnú, technickú i občiansku vybavenosť.

Chýbajúce prvky vybavenosti územia príčinou, prečo územie zaostáva v oblasti rozvoja vidieckeho a rekreačného cestovného ruchu (s výnimkou kúpeľnej časti Bardejovské kúpele), i keď pre svoje prírodné, kultúrne a historické osobitosti má veľký potenciál. Potrebou, ktorú si MAS Horná Topľa nadefinovala je (7) **potreba vybudovania a dobudovania chýbajúcich prvkov technickej, občianskej i rekreačnej infraštruktúry** (prípadne nevyhnutná rekonštrukcia a modernizácia) s očakávaným efektom zvýšenia atraktivity bývania a podnikania v území, ale tiež zvýšenia atraktivity pre turistov a návštevníkov hľadajúcich environmentálnu a kultúrnu hodnotu navštívených miest.

MAS Horná Topľa sa ujednotila v podmienke, aby pri akejkoľvek investičnej aktivite na svojom území mal realizátor na zreteli súlad prevedenia investície s vidieckym rázom krajiny, voľbu využiť technológie a materiály, ktoré sú šetrné k životnému prostrediu a potrebu zlepšiť životnú úroveň a sociálne podmienky zraniteľných skupín obyvateľstva.

3. Kvalita životného prostredia

Územie MAS Horná Topľa je prostredím, ktorého takmer polovicu (49,6%) tvoria lesné pozemky so vzácnymi biotopmi. Nachádza sa v nich 5 národných prírodných rezervácií, vtáčie územia regionálne významné biokoridory. Pre územie je charakteristická nezávadnosť vodných zdrojov, potokov a riek, pôdy, čisté ovzdušie a potenciál pre rozvoj lesného hospodárstva, poľnohospodárstva a turistika spojená s ekoturizmom a agroturistikou. Prírodné bohatstvo, ktorým toto územie disponuje chce MAS Horná Topľa v prvom rade chrániť, starať sa o udržanie atribútov, pre ktoré je považované za vzácne a výnimočné. Potrebou, ktorú si územie nadefinovalo je (8) **zabezpečiť ochranu, podporu a rozvoj všetkých funkcií lesa s cieľom obhospodarovat' zdravé lesy, ktoré sú schopné vytvárať podmienky je vzácne a rôznorodé ekosystémy, pre správny vodný režim a ktoré citlivo odkrývajú svoje výnimočné miesta odbornej i širokej verejnosti.**

4. Kvalita ľudských zdrojov a manažment územia

Vyššie uvedené problémy a priority stoja na poprednom mieste vzhľadom k potrebe externého impulzu, externých zdrojov, ktoré sú sú nevyhnutné na naštartovanie rozvojových procesov, na zlepšenie kvality jednotlivých oblastí života vo vidieckom a na neho nadväzujúceho mestskom podnikateľskom prostredí. Okrem investícií do hmotného majetku podnikateľských

subjektov, obcí a vlastníkov pôdy, lesov, vodných tokov, sa MAS Horná Topľa chce zamerať aj na miestne zdroje, ktorými o.i. sú aj ľudské zdroje a ich zručnosti participovať na systematickom, efektívnom a kvalitnom rozvoji územia. Územie MAS Horná Topľa má silné zázemie čo sa súdržnosti obyvateľov obce týka, ich vzťahu k regiónu a ochoty byť aktívnym aktérom zlepšovania prostredia, v ktorom žijú. Základom pre oblasť ľudských zdrojov a manažmentu je tradícia spočívajúca v spolupráci, združovaní sa, dobrovoľníctva a dobrých medziľudských vzťahov. Územie MAS Horná Topľa je miestom, pre ktoré je typická religiózna pestrosť, je to prihraničná oblasť, ktorá historicky až po dnes udržiava korektné obchodné i susedské vzťahy s Poľskom a je to tiež miesto, na ktorom v dobrej klíme spolunažívajú viaceré národnosti (slovenská – rusínska – rómska - poľská), pričom jazykovo môžeme pridružiť k uvedeným nárečie šarišské, ktoré doplní multispektrálnosť územia.

Kvalitný ľudský faktor je predpokladom pre zabezpečenie naplnenia potrieb vyššie uvádzaných priorít. Pre udržanie kvalít ľudských zdrojov a pre zvyšovanie ich kompetencií považujeme za nevyhnutné investovať i do ľudí, obyvateľov územia. Konkrétnou potrebou teda je (9) **podpora vedomostnej základne v oblastiach potrebných pre ekonomický a sociálny rozvoj územia a pre zvyšovanie environmentálneho povedomia.**

Pre zachovanie otvorenosti spoločnosti, pre výmenu skúseností a vedomostí, pre hľadanie nových inšpirácií a historických i kultúrnych prienikov je (10) **potrebné vytvárať siete a partnerstvá ľudí na úrovni vlastného regiónu, ale aj mimo vlastných kultúrnych rámcov.**

Poslednou (11) **potrebou regiónu je kvalitný manažment partnerstva**, ktorý dokáže odborným a výkonným garantom pri realizácii stanovaných cieľov stratégie, ktorý má konzultantské zručnosti pre usmernenie činností žiadateľov a beneficentov podpory MAS Horná Topľa.

4. Strategický rámec

4.1 Definovanie vízie a strategického cieľa

Odzrazom potrieb i hodnôt obyvateľov územia MAS Horná Topľa je vízia (vid' str.90) , ktorá predurčuje smerovanie rozvoja územia, je základom pre výber čiastkových cieľov a na základe nej je možné zostaviť plán konkrétnych opatrení a aktivít, prostredníctvom ktorých sa územie pretvára do želateľného stavu. Pri formulovaní vízie sa ujednotil pohľad aktérov rozvoja územia MAS Horná Topľa na „obraz jeho budúcnosti“ v horizonte roku 2030, a to je predpokladom pre efektívne napredovanie v jednotlivých oblastiach života vo vidieckom prostredí severovýchodu Slovenska. Vízia sa zaoberá oblasťami, ktoré sú považované obyvateľmi za kľúčové a zároveň pre územie charakteristické a ktoré by mohli priniesť pre rozvoj multiplikačný efekt. Pre územie MAS Horná Topľa je najvýznamnejšou oblasťou *podpora ekonomiky* v odvetviach, ktoré majú historické zázemie a potenciál, čo sa prírodných i ľudských zdrojov týka (poľnohospodárstvo a potravinársky priemysel, výrobný strojársky priemysel, vidiecky cestovný ruch – predovšetkým kúpeľníctvo a turistika). Veľmi dôležitou oblasťou pre zlepšenie konkurencieschopnosti a atraktívnosti územia, je *zlepšenie zaostávajúcej občianskej a technickej vybavenosti* so zreteľom na charakter tohto vidieckeho prostredia a so zachovávaním prírodných, historických a kultúrnych osobitostí (lesy, konfesná rozmanitosť, architektúra, artefakty vojnových období, historické kúpele, atď).

Vízia MAS Horná Topľa vytvára rámec pre definovaný strategický cieľ, ktorým je: *„Zlepšenie ekonomického potenciálu územia MAS Horná Topľa prostredníctvom podpory podnikateľských subjektov, zlepšenia vybavenosti územia so zachovaním a rozvojom prírodných a kultúrnych osobitostí“*.

Okres Bardejov vykazuje dlhodobu nezamestnanosť nad 17%, a tým sa umiestňuje v prvej štvrtine okresov SR s najvyššou nezamestnanosťou. Dôsledkami je tak znižovanie sociálnej úrovne obyvateľov a prepád niektorých skupín obyvateľov. Príčiny, ktoré MAS Horná Topľa identifikovala sú predovšetkým:

- rozpad dominantných priemyselných odvetví (strojársky, obuvnícky, potravinársky) v dôsledku nízkej konkurencieschopnosti regiónu, nedobudovanej cestnej infraštruktúry (chýbajúca železnica, nevyužívaná prístavacia plocha, rýchlostná komunikácia spájajúca Bardejov – Poprad,

dopravné spojenie) a nedokončených investičných zámerov (napr. hneď priemyselný park),

- znižovanie potenciálu územia v oblasti poľnohospodárskej výroby a nadväzujúceho spracovateľského priemyslu (strata vzťahu k pôde i k poľnohospodárskym zručnostiam, dlhodobé absencia malých a rodinných firiem a fariem, problém hospodáriť na pôde v dôsledku nájomných vzťahov veľkých podnikateľských subjektov, slabá konkurencieschopnosť voči veľkým podnikateľským subjektom a družstvám, náročnosť a komplikovanosť legislatívy súvisiacej s pôdohospodárstvom, chýba lokálny trh pre odbyt lokálnych produktov a výrobkov),
- nevyužívané existujúce a dostupné zdroje územia pre systémový rozvoj jednotlivých oblastí (kúpeľníctvo – poznávací turizmus s prepojením na vidiecky cestovný ruch, lesníctvo, historický a prírodný potenciál, nevyužitý ľudské zdroje apod),
- významnou príčinou je taktiež spoločenská klíma, sociálna úroveň a s ňou spojená dlhodobá nezamestnanosť a slabý vstupný kapitál na začatie vlastnej podnikateľskej činnosti, a naopak celková slabá kúpyschopnosť obyvateľstva.

Veľmi silne rezonujúca prekážka primeraného rozvoja územia je prítomnosť marginalizovaných rómskych komunít v 16 z 31 obcí (vrátane mesta Bardejov). Výsledkom je tak znižujúca sa atraktivita niektorých častí územia, vysoký podiel na celkovej nezamestnanosti, prítomnosť špeciálneho školstva na území, nízka úroveň bývania a zdravia v týchto oblastiach.

Dôležitým aspektom Stratégie CLLD je partnerstvo, ktorého členom je mesto Bardejov, pričom sa chceme zamerať tiež na podporu funkčných vzťahoch mesta v oblasti odbudovania infraštruktúry, ale rovnako tak pri tvorbe pracovných miest a podpore lokálneho trhu. Takáto integrácia mesta a vidieka je predpokladom pre rozvoja vidieckeho územia MAS Horná Topľa, ako aj rozvoja samotného mesta. V tomto smere bude MAS Horná Topľa podporovať diverzifikáciu lokálnej ekonomiky i samotného poľnohospodárstva a zhodnotenie prírodných a kultúrnych osobitostí územia.

Celkové zameranie stratégie.

Stratégia miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa vznikla na základe záujmu aktérov rozvoja územia o zvýšenie kvality územia predovšetkým v ekonomickej

a hospodárskej oblasti, avšak so zachovaním jeho osobitostí, prírodného a kultúrneho bohatstva.

Strategickým cieľom stratégie CLLD je **„Zlepšenie ekonomického potenciálu územia MAS Horná Topľa prostredníctvom podpory podnikateľských subjektov, zlepšenia vybavenosti územia so zachovaním a rozvojom prírodných a kultúrnych osobitostí“**. Tento cieľ vychádza zo SWOT analýzy, v ktorej veľmi výrazne rezonoval *nedostatok pracovných príležitostí – vysoká nezamestnanosť (17%) – slabá udržateľnosť a konkurencieschopnosť podnikateľských subjektov – slabo rozvinutý lokálny trh – zaostávanie územia v oblasti základnej vybavenosti*.

Strategický cieľ je v súlade s cieľmi Stratégie Európa 2020 pre rast a zamestnanosť, ktorej hlavnou víziou je vytvorenie podmienok pre inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast a ktorá podobne, ako Stratégia CLLD, si stanovila ciele v oblasti zamestnanosti, vzdelávania, sociálneho začlenenia, zníženia chudoby, čiastočne výskumu a vývoja, klímy/energetiky. Prínosom implementácie Stratégie CLLD na území 31 obcí by teda malo byť vytvorenie podmienok pre konkurencieschopnejšie hospodárstvo s vyššou mierou zamestnanosti. Veľký dôraz pri tom kladie na inkluzívny rast územia, čo znamená zameranie sa na tvorbu pracovných miest a zmiernenie chudoby v regióne s dlhodobou a vysokou mierou nezamestnanosti a tiež s vysokým podielom MRK.

Stratégia Európa 2020 si dáva za cieľ zvýšiť mieru zamestnanosti obyvateľov vo veku 20 až 64 rokov, čo na úrovni Stratégie CLLD chceme dosiahnuť podporou začínajúcich i existujúcich podnikateľov (pri vstupe na trh, pri zlepšovaní ich hmotného majetku na zlepšenie výrobného procesu, inovatívnych technológií a výrobkov, na posilnenie spracovateľského priemyslu predovšetkým v potravinárskom priemysle, na diverzifikáciou podnikateľských činností, na rozvoj služieb a vidieckeho cestovného ruchu). Veľmi úzko s vyššie uvedeným súvisí cieľ Stratégie Európa 2020, ktorým je **„znížiť počet osôb, ktorým hrozí chudoba a sociálne vylúčenie“**, čo na úrovni MAS Horná Topľa chceme zabezpečiť zvyšovaním zamestnanosti, a tým zlepšiť ekonomickú i sociálnu situáciu obyvateľov, zabezpečiť prístup k službám a k vzdelaniu. Európa 2020 sa z veľkej časti venuje téme **Zmena klímy a energetická udržateľnosť** a pre Stratégiu CLLD je to záväzok realizovať všetky aktivity v súlade s potrebnými opatreniami na zmiernenie klimatických zmien a energ. Udržateľnosti na lokálnej úrovni. Ide predovšetkým o opatrenia týkajúce sa urbanizovaných častí vidieckej krajiny, avšak rovnako tak opatrení v oblasti pôdohospodárstva, lesníctva, vodohospodárstva.

Stratégia CLLD má oporu i v kľúčovom pozičnom dokumente SR, akým je Partnerská dohoda a nadväzuje predovšetkým na tieto jej tématické ciele:

- **TC 3: Zvýšenie konkurencieschopnosti MSP**
- **TC 8: Podpora zamestnanosti a mobility pracovnej sily**
- **TC 9: Podpora sociálneho začlenenia a boj proti chudobe**
- TC 10: Investovanie do vzdelania, zručností a celoživotného vzdelávania
- TC 5: Podpora prispôsobovania sa zmenám klímy, predchádzania a riadenia rizík,
TC 6: Ochrana životného prostredia a presadzovanie efektívneho využívania zdrojov
- TC 7: Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v kľúčových sieťových infraštruktúrach

4.2 Stanovenie priorít, špecifických cieľov a opatrení

Pri koncipovaní Stratégie CLLD sme sa snažili nazerať na rozvoj územia komplexne a identifikovať integrované možnosti rozvoja, čím by sme dokázali zabezpečiť efektívne napredovanie v hľadiska časového i finančného. Pri zostavovaní priorít sme sa opierali o formulovanú víziu a strategický cieľ, ktoré nám vytvorili priestor pre definovanie kľúčových priorít. V prvej fáze sme „otvorili“ aj oblasti života v regióne „nad rámec“ toho, čo definuje Program rozvoja vidieka a IROP, a to z dôvodu, aby sme analyzovali čo najširší záber príčin, ktoré stoja za nepriaznivým vývojom regiónu MAS Horná Topľa, predovšetkým jeho viedieckej časti. Z tejto komplexnej a hĺbkovej analýzy sme vytvorili 4 hlavné piliere - **priority**, ktoré považujeme za kľúčové pri rozvoji jednotlivých sektorov a oblasti života a ktoré vnímame ako úzko prepojené a synergické:

1. **VIDIECKA ZAMESTNANOSŤ A PODNIKANIE** (*pôdohospodárstvo, obchod, služby, priemysel, cestovný ruch, podnikanie, zamestnanosť*),
2. **VYBAVENOSŤ ÚZEMIA** (*technická, dopravná, občianska infraštruktúra, služby*),
3. **KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA,**
4. **KVALITA ĽUDSKÝCH ZDROJOV A MANAŽMENT ÚZEMIA** (*spoločenský život, kultúra, šport, vzdelávanie, sociálny a komunitný život, spolupráca*).

Multifundová Stratégia CLLD prispieva taktiež k cieľom EPFRV a EFRR, ktoré sú implementované prostredníctvom Programu rozvoja vidieka a IROP.

Najdôležitejším strategickým cieľom programu PRV je posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora (poľnohospodárstvo, lesníctvo a potravinárstvo), ktorý je v súlade so strategickým cieľom Stratégie CLLD a jeho špecifickými cieľmi:

- (1.1) *Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu.*
- (1.2) *Podpora lokálneho trhu pre miestnych podnikateľov v oblasti pôdohospodárstva, služieb, obchodu a výroby.*
- (4.1) *Zvýšenie vedomostí aktérov rozvoja zamestnanosti v poľnohospodársko-potravinárskom sektore, lesníctve a vidieckych ekonomikách.*

Rovnako ako PRV, aj Stratégia CLLD chce podporiť malé a mikropodniky a mladých farmárov, či už existujúcich alebo tých, ktorí majú záujem vstúpiť na lokálny trh v oblasti rastlinnej a živočíšnej prvovýroby a následného spracovania prvovýrobkov a jeho predaja, ale tiež v oblasti rozširovania ponuky výrobkov a služieb.

Okrem toho PRV venuje náležitú pozornosť téme „Udržateľného manažmentu prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám“, čo Stratégia CLLD rieši prostredníctvom špecifického cieľa 3.1 Podpora jednotlivých funkcií lesov s dôrazom na vodozádržnú, protieróznú a environmentálnu a čiastočne či prierezovo aj v špecifickom ciele 2.1 Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia. Tak ako PRV, aj Stratégia CLLD podporí opatrenia na zlepšenie zdrav. stavu lesov, predovšetkým jeho vodný režim, ktorý je významným faktorom pre celkový stav krajiny, ale tiež podporou zachovaného vysokého výskytu a rozmanitosti chránených druhov živočíchov, rastlín a území s vysokou prírodnou hodnotou a chránených území územia MAS Horná Topľa. Uvedené opatrenia budú podporovať zachovanie i zvyšovanie sekvestrácie CO₂. Zásadou všetkých investičných opatrení na území MAS Horná Topľa bude sledovanie tohto cieľa, aby tak všetci aktéri rozvoja územia prispeli k zmierňovaniu zmeny klímy na lokálnej úrovni.

V celej Stratégii CLLD sa sleduje aj cieľ PRV: „vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komún vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest“, ktorý považujeme za kľúčový pre znižovanie regionálnej disparity MAS Horná Topľa a pre jeho naplnenie bude potrebné systémovo podporiť tvorbu pracovných príležitostí (aj prostredníctvom iných nástrojov ako je Stratégia CLLD), zlepšiť i dobudovať infraštruktúru vo vidieckych oblastiach, ale tiež dostupnosť základných služieb pre obyvateľstvo územia. Okrem vyššie uvedenej kompaktnosti Stratégie CLLD s cieľmi PRV, sú významnou

súčasťou oboch tiež prierezové ciele, ktorými sú *Životné prostredie - Zmierňovanie zmeny klímy a adaptácia na ňu – Inovácie*.

Druhým fondom, na ktorý sa Stratégia CLLD viaže, je Integrovaný regionálny operačný program (IROP). Jeho globálnym cieľom je „*podporiť zvýšenie kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí*“, a v ňom má oporu aj strategický cieľ MAS Horná Topľa. Odborné atribúty IROPu je možné priradiť i k Stratégii CLLD:

- príspevok k rozvíjaniu objektívnych podmienok udržania, resp. postupného zvyšovania **kvality života** vo vybraných dimenziách
- príspevok k **územnému rozvoju** a územnej súdržnosti,
- nástroj podpory opatrení, ktoré sú realizované z **miestnej a regionálnej** úrovne, t. j. zo strany 30 obcí a mesta Bardejov,
- aplikujúci **integrovaný** prístup.

Na ciele IROP sa viažu špecifické ciele Stratégie CLLD:

- (1.2) *Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti cestovného ruchu.*
- (1.3) *Vytvorenie podmienok pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu.*
- (2.1) *Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia.*

Pre efektívne riadenie vyššie uvádzaných procesov a napĺňanie cieľov je nevyhnutná výkonná implementačná zložka, ktorá bude to administrovať, riadiť, rozvíjať a podporovať činnosti a opatrenia vykonávané na území a zabezpečovať ich súlad so stratégiou, cieľmi a dokumentmi vyššej úrovne. Špecifickým cieľom na tejto úrovni je 4. 2 *Podpora efektívnej implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa*. Bližšie informácie k tomuto cieľu sú uvedené v kapitole 5 Implementačný rámec.

Všetky uvedené špecifické ciele vychádzali z analýzy, ktorá predchádzala koncipovaniu strategickej časti a ktorej výstupmi o.i. boli SWOT analýzy podľa jednotlivých oblastí (viažucich sa prioritné oblasti) a potreby územia MAS Horná Topľa.

Každý špecifický cieľ vychádza z príslušnej oblasti SWOT analýzy a konkrétnej potreby:

Potreby:

- (1) potreba podpory trhu práce na lokálnej úrovni v odvetviach, ktoré majú potenciál byť konkurencieschopné a udržateľné: pôdohospodárstvo, služby, výroba, priemysel, cestovný ruch,*
- (2) potreba podpory zlepšenia podmienok pre vstup nových podnikateľských subjektov na trh,*
- (3) potreba podpory existujúcich podnikateľských subjektov pre zlepšenie kvality ich hmotného majetku s cieľom ponúkať kvalitnejšie, diverzifikovanejšie a inovatívne služby, výrobky, produkty,*
- (4) potreba využívania lokálnych zdrojov, t.j. pracovná sila, hmotný i nehmotný majetok i prírodné zdroje,*
- (5) potreba vytvorenia podmienok pre spracovateľský priemysel malých podnikateľských subjektov, prípadne diverzifikáciu činnosti už existujúcich prevádzok,*
- (6) potreba tvorby lokálneho trhu regionálnych produktov a výrobkov s cieľom vytvoriť malé obchodné i výrobné reťazce priamo v území MAS Horná Topľa a nastúpiť na cestu zvýšenia samozásobiteľského potenciálu územia,*
- (7) potreba vybudovania a dobudovania chýbajúcich prvkov technickej, občianskej i rekreačnej infraštruktúry (prípadne nevyhnutná rekonštrukcia a modernizácia),*
- (8) potreba zabezpečenia ochrany a rozvoja všetkých funkcií lesa s cieľom obhospodarovať zdravé lesy, ktoré sú schopné vytvárať podmienky je vzácne a rôznorodé ekosystémy, pre správny vodný režim a ktoré citlivo odkrývajú svoje výnimočné miesta odbornej i širokej verejnosti,*
- (9) podpora vedomostnej základne v oblastiach potrebných pre ekonomický a sociálny rozvoj územia a pre zvyšovanie environmentálneho povedomia,*
- (10) podpora vytvárania siete a partnerstiev ľudí na úrovni vlastného regiónu, ale aj mimo vlastných kultúrnych rámcov,*
- (11) potreba kvalitného manažmentu partnerstva, ktorý dokáže odborným a výkonným garantom pri realizácii stanovaných cieľov stratégie, ktorý má konzultantské zručnosti pre usmernenie činností žiadateľov a beneficentov podpory MAS Horná Topľa.*

Špecifické ciele a ich nadväznosť na SWOT, potreby, fokusové oblasti PRV a špecifické ciele IROP:

1.1 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva.

- **SWOT analýza – slabé stránky:** pomaly sa rozvíjajúce nové formy podnikania v pôdohospodárstve, slabá udržateľnosť a konkurencieschopnosť malých podnikateľských subjektov, nedostatočne využívané zdroje územia (pracovná sila, nehnuteľnosti – pôda, objekty, prírodné a alternatívne zdroje, produkty poľnohosp.výroby, nedostupnosť kvalitnej pôdy kvôli vlastníckym vzťahom, chýbajúci spracovateľský priemysel
- **SWOT analýza – silné stránky:** začínajúce iniciatívy v oblasti agrofariem, potenciál územia v oblasti ľudských zdrojov a kvalifikovanej prac.sily, dostatok poľnohospodárskej pôdy a lesov, záujem o podnikanie v poľnohospodárstve a pretrvávajúci vzťah k pôde, kvalitné životné prostredie
- **Potreba: 1 – 2 - 3 – 4 – 5 – 6 – 9**
- **Fokusová oblasť PRV/Špecifický cieľ IROP: 2B -2A – 6A – 3A -6B**

1.2 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti cestovného ruchu.

SWOT analýza – slabé stránky: nedostatok služieb v oblasti vidieckeho cestovného ruchu, neodstatočná propagácia, nedobudovaná infraštruktúra (základná i turistická – cyklotrasy), chýbajúca iniciatíva obyvateľov poskytovať služby na súkromí, slabá udržateľnosť a konkurencieschopnosť malých podnikateľských subjektov vo vidieckom prostredí v oblasti CR)

SWOT analýza – silné stránky: kúpeľné mesto – Bardejovské kúpele, potenciál mesta Bardejov v oblasti CR, prítomnosť prírodných, kultúrnych a historických osobitostí (NPR, NKP, minerálne pramene, sakrálné pamiatky, podmienky pre poznávaciu turistiku, šport a kultúru, potenciál územia v oblasti agroturistiky,)

Potreba: 1 – 2 – 3 – 4 – 7 – 10

Fokusová obl.PR.V: 2B, 2A, 6A, 5C, 6B

Špecif.cieľ IROP: 5.1.1

1.3 Vytvorenie podmienok pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu

SWOT analýza – slabé stránky: nedostatok služieb v okrajových častiach územia, nedostatok sociálnych a obecných podnikov, slabá udržateľnosť a konkurencieschopnosť malých podn.subjektov, absencia investorov, nedostatočná finalizácia produktov – surovinovej základne, vysoké percento MRK, chýbajúci kapitál na začatie podnikania)

SWOT analýza – silné stránky: funkčná obchodná sieť základných tovarov, výhodná geografická poloha – hraničná oblasť s PL, história kúpeľníctva, obuvníckeho a strojárenského priemyslu, dostatok ľudských zdrojov – kvalifikovanej i nekvalifikovanej pracovnej sily, existencia vhodných lokalít na dobudovanie priemyselných parkov, vybudovaná cestná sieť

Potreba: 1 – 2 - 3 – 4 – 5 – 6

Špecif.ciel' IROP: 5.1.1

(2.1) Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia.

SWOT analýza – slabé stránky: chýbajúce články základnej a občianskej infraštruktúry, nedostatočná kapacita, vybavenosť a technický stav základnej a občianskej vybavenosti obcí, chýbajúca kanalizácia a ČOV v obciach územia, chýbajúce protipovodňové opatrenia, energetická náročnosť verejných budov, chýbajúce chodníky, parkoviská a odstavné plochy v obciach, zlý technický stav miestnych komunikácií

SWOT analýza – silné stránky: vybudovaná základná a občianska infraštruktúra obcí (cestné komunikácie, mosty, lávky, budovy občianskej vybavenosti, bývania, vybudovaná elektrifikácia, plynofikácia, dobré pokrytie sieťami, vybudované verejné osvetlenia a obecné rozhlas, dostatok pozemkov)

Potreba: 7

Fokusová obl.PRŤ: 6B

Špecif.ciel' IROP: 5.1.2

(3.1) Podpora jednotlivých funkcií lesov s dôrazom na vodozadržnú, protieróznú a environmentálnu.

SWOT analýza – slabé stránky: nízka uvedomelosť obyvateľov územia o ochrane a tvorbe ŽP, následky povodní na území, výskyt invazívnych rastlín, nedostatočná úprava lesov po ťažbe, málo vybudovaných lesných chodníkov a studničiek

SWOT analýza – silné stránky: dobrý stav lesov a lesných porastov, lesné plochy a zeleň tvoria väčšinu plôch územia, lokality v regióne sú NKP, chránené vtáčie územie, vzácne biotopy

Potreba: 8

Fokusová obl.PRŤ: 4A – 4B – 4C -5E – 6B

Špecif.ciel' IROP: -

(4.1) Zvýšenie vedomostí aktérov rozvoja zamestnanosti v poľnohospodársko-potravinárskom sektore, lesníctve a vidieckych ekonomikách.

SWOT analýza – slabé stránky: nesúlad ponuky odborného vzdelávania s potrebami trhu práce územia, absencia atraktívnych študijných odborov v regióne potrebných na trhu práce, nezáujem zamestnávateľov o praktickú prípravu žiakov, vysoký podiel žiakov vzdelávaných v špeciálnych triedach, školách

SWOT analýza – silné stránky: dostupnosť vzdelávacích inštitúcií, existuje kvalifikovaný pedagogický personál v regióne

Potreba: 9, 10

Fokusová obl.PR.V: 1A – 1C

Špecif.ciel' IROP: -

(4.2) Podpora efektívnej implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa

SWOT analýza – slabé stránky: -

SWOT analýza – silné stránky: skúsenosti s tvorbou a riadením projektov EÚ v regióne

Potreba: 10, 11

Fokusová obl.PR.V: 6B

Špecif.ciel' IROP: 5.1.1

(4.3) Zvýšenie počtu komunitných iniciatív založených na báze dobrovoľníctva a spolupráce.

SWOT analýza – slabé stránky: vysoký potenciál dobrovoľníctva, tradícia fungovania spolkov, športových klubov a záujmových skupín, fungujúca cezhraničná spolupráca v kultúre a športe

SWOT analýza – silné stránky: nedostatok financií na činnosť spolkov

Potreba: 10, 11

Fokusová obl.PR.V: -

Špecif.ciel' IROP: -

4.3 Súhrn strategického rámca

Tabuľka č. 3: Súhrnný prehľad strategického rámca

Vízia
Región Horná Topľa je v r. 2030 regiónom s kvalitnými cestami, chodníkmi a mostami, s odkanalizovaním splaškových vôd, zásobovaním kvalitnou pitnou vodou, s rozšírenou plynifikáciou a zrealizovanou technickou infraštruktúrou pre IBV a podnikateľskú sféru. Jeho územie je pokryté optickou sieťou a modernou elektrickou rozvodnou sieťou. Je charakteristický modernými urbanistickými riešeniami. V regióne Horná Topľa je zdravé životné prostredie s ekologickým hospodárstvom, s komplexnou ochranou zložiek životného prostredia, s využívaním obnoviteľných zdrojov energie, s vybudovanými protipovodňovými opatreniami, komplexným riešením odpadového hospodárstva bez ekologických záťaží. Región Horná Topľa je v roku 2030 regiónom s trvalo udržateľným rozvinutým aktívnym cestovným ruchom zakladajúcim sa na bohatej histórii, prírodnom a kultúrnom bohatstve a dedičstve obcí, pri súčasnom zachovaní jeho koloritu. Je zaujímavý z hľadiska investovania pre podnikateľov pôsobiacich na trhu cestovného ruchu, čoho výsledkom je vysoký podiel produktov cestovného ruchu zameraných na vidiecky turizmus a agroturizmus, poskytovaných prevažne malými a strednými podnikateľmi s markantným dopadom na zníženie nezamestnanosti a zvýšenie životnej úrovne obyvateľov v celom regióne. Sú vytvorené technické, personálne a materiálne podmienky, ktoré zabezpečujú komplexné vzdelávanie pre všetky vrstvy obyvateľstva v súlade s potrebami trhu práce s prepojením na cezhraničnú spoluprácu. Kultúrny a športový život na Hornej Topli vychádza z tradičných hodnôt predkov a kvalitou, úrovňou a vybavením dosahuje parametre porovnateľné s regiónmi EÚ. V regióne je dostupná a všestranná sieť sociálnych a zdravotníckych služieb pre všetky vrstvy obyvateľstva.

Špecifikácia prvkov PRV/IROP	Strategický cieľ Zlepšenie ekonomického potenciálu územia MAS Horná Topľa prostredníctvom podpory podnikateľských subjektov, zlepšenia vybavenosti územia so zachovaním a rozvojom prírodných a kultúrnych osobitostí.		
Priorita PRV: 6,2 Prioritná os IROP: 5.1.1	Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie		
Fokusová obl. PRV: 2B -2A – 6A – 3A - 6B Špecif.cieľ IROP:	Špecifický cieľ 1.1 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu.		
Opatrenie PRV: 6.1 – 6.3 – 4.1 – 4.2 Aktivita IROP: -	Opatrenia PRV: 1.1.1 Podpora mladých poľnohospodárov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.1) 1.1.2 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.3)	Opatrenia IROP: x	Iné opatrenia: OP Ľudské zdroje – Prioritná os Zamestnanosť ŠC 2.1.1 ŠC 2.1.2 ŠC 4.1.2 ŠC: 5.2.1

	1.1.3 Podpora obstarania hmotného majetku poľnohospodárske podniky v poľnohospodárskej prvovýroby (4.1) 1.1.4 Podpora obstarania hmotného majetku na spracovanie výrobkov, ich uvádzanie na trh a ich vývoj (4.2)		
Fokusová obl.PRŤ: 2B, 2A, 6A, 5C, 6B Špecif.cieľ IROP: 5.1.1	Špecifický cieľ 1.2 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti cestovného ruchu.		
Fokusová obl.PRŤ: - Špecif.cieľ IROP: 5.1.1	Špecifický cieľ 1.3 Vytvorenie podmienok pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu.		
Opatrenie PRŤ: - Aktivita IROP: A 5.1.1	Opatrenia PRŤ: - -	Opatrenia IROP: 1.3.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikateľských subjektov v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu.	Iné opatrenia: -

Priorita PRV: 6 Prioritná os IROP: 5	Priorita 2 Vybavenosť územia MAS Horná Topľa		
Fokusová obl.PRV: 6B Špecif.cieľ IROP: 5.1.2	Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia.		
Opatrenie PRV: 7.2 – 7.5 – 7.4 Aktivita IROP: A 5.1.2	Opatrenia PRV: 2.1.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti (7.2 – 7.4)	Opatrenia IROP: 2.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti sociálnych a komunitných služieb. 2.1.4 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti dopravného prepojenia a dostupnosti sídiel.	Iné opatrenia: OP Ľudské zdroje – ŠC 3.2.1 PRIORITNÁ OS 5 ŠC 5.1.1 ŠC 5.1.2 ŠC 5.1.3
Priorita PRV: 4 Prioritná os IROP: -	Priorita 3 Kvalita životného prostredia		
Fokusová obl.PRV: 4A – 4B – 4C -5E – 6B Špecif.cieľ IROP: -	Špecifický cieľ 3.1: Podpora jednotlivých funkcií lesov s dôrazom na vodozadržnú, protieróznú a environmentálnu.		

Opatrenie PRV: 8.3 Aktivita IROP:-	Opatrenia PRV: 3.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa vodného hospodárstva, protipožiarnej infraštruktúry a zdravotného stavu lesov (8.3)	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: OP KŽP - Prioritná os 1 - Prioritná os 2
Priorita PRV: 1,6 Prioritná os IROP: 5	Priorita 4 Kvalita ľudských zdrojov a manažment územia		
Fokusová obl.PRV: 1A– 1B – 1C – 6B Špecif.cieľ IROP: -	Špecifický cieľ 4.1: Zvýšenie vedomostí aktérov rozvoja zamestnanosti v poľnohospodársko-potravinárskom sektore, lesníctve a vidieckych ekonomikách.		
Fokusová obl.PRV: 6B Špecif.cieľ IROP: 5.1.1	Špecifický cieľ 4.2 : Podpora efektívnej implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa		
Opatrenie PRV: 19.3, 19.4 Aktivita IROP: A 5.1.1	Opatrenia PRV: 4.2.1 Činnosti spolupráce MAS Horná Topľa (19.3)	Opatrenia IROP: -	Iné opatrenia: -

	Opatrenia PRV: 4.2.2 Animácia stratégie MAS Horná Topľa (oživenie stratégie) (19.4)	Opatrenia IROP: 4.2.3 Chod MAS (prevádzkové náklady)	Iné opatrenia: -
--	--	---	----------------------------

4.4. Integrované znaky stratégie CLLD

Základný súbor integračných opatrení:

Vytvorenie priestoru (podmienok) pre dialóg, sieťovanie, partnerstvá až na úroveň konkrétnej spolupráce na spoločnom projekte / iniciatíve:

Stratégia CLLD od počiatku svojej tvorby v rámci participatívneho skupinového plánovania vytvárala priestor pre stretávanie sa, diskutovanie, prezentáciu svojich plánov a optiky na rozvoj územia zástupcov jednotlivých sektorov (samosprávy, formalizované občianske združenia i neformalizované komunitné spolky, jednotlivci, podnikatelia z rôznych oblastí, lesníci, prvovýrobcovia, spracovatelia, predajcovia). Spôsob vytvorenia rámca stratégie bol teda zabezpečený integrovane.

I samotná implementácia stratégie si vyžaduje integrovaný prístup, a to v zmysle:

- tvorby **horizontálnej i vertikálnej spolupráce** v rámci podnikateľského sektora v pôdohospodárskej oblasti, avšak i v oblasti poskytovania služieb, cestovného ruchu, výroby a priemyslu na úrovni malých podnikov a mikropodnikov – pričom spolupráca so vzdelávacími a výskumnými inštitúciami, s veľkými podnikmi z územia alebo podnikateľmi mimo územia je pridanou hodnotou budovania spolupráce
- tvorby **spolupráce medzi jednotlivými sektormi**, tzn. integrovaným prístupom je:
 - a) vytvorenie vzdelávacieho a informačného zázemia pre podnikateľský sektor mimovládny občiansky sektorom, ktorý disponuje potenciálom v oblasti vzdelávania, rozvoja ľudských zdrojov, ale aj motivátora a nezávislého poradcu,
 - b) vytvorenie spolupráce i partnerstva lesníckeho sektoru s mimovládny občiansky sektorom a vzdelávacími inštitúciami v rámci tvorby zvyšovania poznávacej a environmentálnej hodnoty lesa a ich chránených oblastí,
 - c) tvorby spolupráce **medzi podnikateľským sektorom a samosprávami** na ich území pri realizácii svojich podnikateľských zámerov, pri využívaní objektov na území obcí a mesta, pri zriaďovaní prevádzok a pod. – rovnako tak pri projektoch prispievajúcich k zvyšovaniu atraktivity obcí na verejných i súkromných priestranstvách

(krajinotvorba, ekologické poľnohospodárstvo, hospodárenie s lesmi, vodou, cestovný ruch).

Integrovaným znakom stratégie sú spoločné informačné kanály, ktoré zahŕňujú celé územie MAS Horná Topľa a sú dostupné pre jednotlivých aktérov:

- *web stránka MAS Horná Topľa,*
- *spoločný informačný mesačník JOURNAL,*
- *sociálna sieť,*
- *informačné operatívne e-listy, e-prieskumy.*

Pre podporu integrovaných znakov stratégie MAS Horná Topľa bola vytvorená **grantová schéma malých miestnych iniciatív**, ktorá do diana na území obcí zapojí mladých **dobrovoľníkov** s cieľom podporiť spoluprácu neformálnych skupín s podnikateľským sektorom so samosprávou a pod.

Integrovaným znakom bude v rámci opatrení IROP vytvorenie odbytového/trhového miesta pre predaj regionálnych produktov v meste Bardejov, ktoré bude slúžiť na sústredenie produktov a výrobkov z územia MAS Horná Topľa. Vzhľadom na oprávnenosť prijímateľov NFP bude vytvorenie takéhoto miesta záležitosťou súkromného sektora.

4.5 Inovatívne znaky stratégie CLLD

Inovatívnym znakom stratégie CLLD je **spôsob jej zostavenia**: proces tvorby stratégie bol participatívny, facilitovaný a konkrétne príspevky prichádzali v otvorenom dialógu. Použitou metodológiou bol princíp „**od vízie k stratégii**“, čo znamená, že logický rámec stojí na pevnom základe vytvorenom víziou, SWOT analýzami, príčinnou analýzou, zostavením priorít podľa ich naliehavosti a vytvorením strategického rámca spolu s implementačnou a akčnou časťou.

Inovatívnym znakom stratégie je taktiež **zosieťovanie** jednotlivých aktérov rozvoja územia na medzisektorovej báze, tzn. podnikatelia z územia budú prijímateľmi pomoci občianskeho sektora (informačné a demonštračné aktivity), lesníci budú môcť v spolupráci s občianskym sektorom prehĺbiť mimoprodukčné funkcie lesa a priblížiť ich širokej verejnosti a vzdelávacím inštitúciám.

Inovatívne znaky stratégie sú premietnuté do očakávaných výsledkov realizovaných projektov podnikateľského sektora. Ide o inovácie (výrobky, technologické procesy, marketing, IKT, OZE), ktoré sú **nové pre trh alebo nové pre vlastnú firmu**.

Inovácie sa nemusia týkať len technologických alebo výrobných procesov, či zavádzania informačných a komunikačných technológií. Inovácie môžu zahŕňať nové služby, nové výrobky. Inováciou sú aj nové prístupy pri rozvoji územia či aktívne zapájanie skupín, ktoré doteraz stáli bokom verejného života, do rozhodovania o smerovaní regiónu. Samotné MAS majú priestor na inovatívne riešenia pri animovaní územia či nových spôsoboch propagácie územia. Inšpiratívne nápady môžu byť prenášané aj prostredníctvom spolupráce a zdieľania skúseností, či už na národnej alebo medzinárodnej úrovni. Priestor na realizovanie projektov s inovatívnym charakterom môže byť tiež v rámci projektov spolupráce miestnych aktérov, v rámci ktorých budú môcť na miestnej úrovni vznikať napr. experimentálne pilotné projekty. Prirodzene, nie všetko v stratégii však musí byť inovatívne, keďže partnerstvá budú musieť často budovať dôveru preukázaním, že vedia uspokojiť aj určité krátkodobé základné potreby. CLLD však má vďaka spojeniu rôznych zainteresovaných strán v oblasti a vytvoreniu dialógu s vonkajšími inštitúciami, ako sú univerzity, výskumné centrá a administratívy na vyššej úrovni obrovský potenciál na využitie existujúcich zdrojov novými a kreatívnymi spôsobmi. Partnerstvá sa v optimálnom prípade môžu stať platformami pre sociálne inovácie, a následne môžu využiť pákový efekt na získanie zdrojov a rozšírenie týchto inovácií. Úspešné nápady sa potom môžu analyzovať, zdokumentovať a prenášať prostredníctvom rôznych sietí subjektov CLLD na úrovni EÚ, regionálnej a vnútroštátnej úrovni.

Inovatívnym znakom stratégie je jej reakcia na sociálnu situáciu regiónu (starnutie populácie, chudoby, nezamestnanosti) a to spôsobom presadzovania **sociálneho aspektu vo verejnom obstarávaní** (prostredníctvom uplatňovania doložky pre vykonanie zákazky) ale taktiež **podporou sociálneho podnikania subjektov sociálnej ekonomiky**, ktorí sú oprávnenými žiadateľmi o NFP pre opatrenia určené pre podnikateľský sektor.

5. Implementačný rámec

5.1 Popis riadiaceho a implementačného procesu

5.1.1 Riadiaci proces - organizačná štruktúra MAS

Orgány MAS

Orgánmi združenia sú:

1. Zhromaždenie členov združenia (najvyšší orgán)
2. Výkonný výbor združenia (výkonný orgán)
3. Štatutárny orgán
4. Dozorná rada (kontrolný orgán)
5. Výberová komisia
6. Monitorovací výbor

Zhromaždenie členov združenia

Zhromaždenie členov združenia je najvyšším orgánom združenia a tvoria ho všetci členovia združenia. Zhromaždenie členov združenia je zoskupením verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv. Zasadnutie Zhromaždenia členov združenia zvoláva predseda/podpredseda prostredníctvom manažmentu najmenej jedenkrát ročne alebo najneskôr do 15 dní od doručenia písomnej žiadosti o jeho zvolanie aspoň 1/3 členov združenia, a to písomnou pozvánkou s informáciou o programe zaslanou všetkým členom združenia najmenej 7 dní vopred.

Každý člen Zhromaždenia členov združenia má jeden hlas bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám, t. j. 1 člen = 1 hlas.

Zhromaždenie členov je uznášaniaschopné, ak sú prítomní členovia MAS, ktorí majú nadpolovičnú väčšinu všetkých hlasov MAS, t. j. viac ako 50% všetkých hlasov (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám). Na prijatie rozhodnutia je potrebná nadpolovičná väčšina hlasov prítomných členov MAS (bez ohľadu na príslušnosť k záujmovým skupinám). Ak sa rozhoduje o zmene stanov, o zániku MAS alebo o majetkovom vysporiadaní je potrebný súhlas dvojtretinovej väčšiny zúčastnených členov.

Zhromaždenie členov združenia môže hlasovať aj formou „per rollam“, t. j. mimo rokovania Zhromaždenia členov združenia.

Zo zasadnutí Zhromaždenia členov združenia sa spracuje zápisnica.

Úlohy a zodpovednosť Zhromaždenia členov združenia sú vykonávané v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Výkonný výbor združenia

Výkonný výbor združenia /ďalej Výkonný výbor/ je výkonným orgánom združenia.

Výkonný výbor má 9 členov, z toho:

- a) záujmová skupina verejného sektora – 4 členov
- b) záujmová skupina podnikateľského sektora – 1 člen
- c) záujmová skupina občianskeho sektora – 4 členov

Výkonný výbor je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv.

Zasadnutie Výkonného výboru zvoláva predseda združenia podľa potreby, najmenej štyrikrát ročne.

Výkonný výbor je za svoju činnosť zodpovedný Zhromaždeniu členov združenia a vykonáva činnosti v súlade so stanovami a internými vykonávacími predpismi MAS.

Výkonný výbor je uznášaniaschopný, ak je prítomná nadpolovičná väčšina jeho členov. Rozhoduje nadpolovičnou väčšinou prítomných členov. Ak Výkonný výbor nie je uznášaniaschopný, štatutárny orgán zvolá zasadnutie Výkonného výboru na iný termín.

Výkonný výbor môže hlasovať aj formou „per rollam“, t.j. mimo rokovania Výkonného výboru. Podmienky hlasovania per rollam ustanovuje Rokovací a volebný poriadok MAS HORNÁ TOPLA.

Výkonný výbor je volený Zhromaždením členov združenia na dobu 5 rokov. Mandát člena Výkonného výboru zaniká uplynutím funkčného obdobia, odstúpením člena alebo jeho odvolaním Zhromaždením členov, prípadne jeho úmrtím.

Členstvo vo Výkonnom výbore je nezlučiteľné s členstvom v iných orgánoch združenia, s výnimkou najvyššieho orgánu.

Úlohy a zodpovednosť Výkonného výboru združenia sú vykonávané v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Štatutárny orgán

Predseda je štatutárnym orgánom združenia, ktorý má oprávnenie konať v mene združenia navonok a podpisovať zmluvy. Písomnosti zakladajúce práva a povinnosti združenia podpisuje samostatne takým spôsobom, že k názvu združenia pripojí svoj podpis.

Predseda koná samostatne a podpredseda koná na základe písomného poverenia predsedom. Podpredseda združenia vykonáva svoju funkciu aj v prípade dlhodobej neprítomnosti predsedu /min. 1 mesiac/, v prípade nečinnosti predsedu a v prípade odvolania predsedu z funkcie po dobu menovania nového predsedu výkonným výborom.

Z dôvodu predchádzania konfliktu záujmov môže predseda písomne poveriť podpredsedu na výkon úloha činností v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Predseda a podpredseda volí a odvoláva Výkonný výbor spomedzi svojich členov na dobu 5 rokov. Ak je predseda zvolený zo zástupcov záujmovej skupiny verejného sektora, podpredseda sa volí zo zástupcov záujmových skupín podnikateľského a občianskeho sektora a opačne. Mandát predsedu a podpredsedu združenia zaniká uplynutím funkčného obdobia, jeho odstúpením, jeho odvolaním Výkonným výborom, prípadne jeho úmrtím.

Úlohy a zodpovednosť Štatutárneho orgánu sú vykonávané v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Dozorná rada

Dozorná rada je kontrolným orgánom združenia. Za svoju činnosť je zodpovedná najvyššiemu orgánu – Zhromaždeniu členov MAS.

Dozornú radu tvoria najmenej 3 členovia, pričom zastúpenie členov musí odrážať podmienku, že žiadna zo záujmových skupín nesmie mať viac ako 49% hlasovacích práv. Počet členov musí byť vždy nepárny.

Členstvo v Dozornej rade je nezlučiteľné s členstvom v orgánoch združenia, okrem členstva v najvyššom orgáne.

Dozorná rada volí spomedzi svojich členov predsedu.

Zasadnutia Dozornej rady sa konajú podľa potreby, minimálne jedenkrát za rok a zvoláva ich predseda Dozornej rady.

Dozorná rada je uznášaniaschopná, aj je prítomná nadpolovičná väčšina jej členov. Na prijatie uznesenia sa vyžaduje nadpolovičná väčšina prítomných členov. V prípade rovnosti hlasov nariadi predseda Dozornej rady opakovanie hlasovania.

Dozorná rada je volená Zhromaždením členov združenia na dobu 5 rokov. Mandát člena Dozornej rady zaniká uplynutím funkčného obdobia, jeho odstúpením alebo jeho odvolaním Zhromaždením členov združenia, prípadne jeho úmrtím.

Dozorná rada vykonáva úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Výberová komisia

Výberová komisia je orgánom MAS, zriaďuje a odvoláva ju Výkonný výbor.

Výberová komisia má minimálne 3 členov. Počet členov je vždy nepárny. MAS môže okrem riadnych členov menovať aj náhradníkov členov výberovej komisie.

Členstvo vo Výberovej komisii je nezlučiteľné s členstvom vo Výkonnom výbore, Dozornej rade, Monitorovacím výbore a s funkciou štatutárneho orgánu MAS.

Člen Výberovej komisie nemusí pôsobiť (mať trvalé, prípadne prechodné bydlisko, sídlo alebo prevádzku) v území MAS. Pre jednu výzvu bude stanovená jedna výberová komisia.

Výberová komisia je uznášaniaschopná, ak je prítomná nadpolovičná väčšina jej členov. Na platnosť uznesenia sa vyžaduje súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných členov. V prípade rovnosti hlasov predseda Výberovej komisie nariadi opakovanie hlasovania.

Úlohy a zodpovednosť Výberovej komisie sú vykonávané v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Monitorovací výbor

Monitorovací výbor združenia je volený Výkonným orgánom. Monitorovací výbor má minimálne 3 členov a je zoskupenie predstaviteľov verejných a súkromných miestnych spoločensko-hospodárskych záujmov, v ktorých na úrovni rozhodovania nemajú ani orgány verejnej moci, ani žiadna záujmová skupina viac ako 49 % hlasovacích práv. Počet členov je vždy nepárny.

Monitorovací výbor vykonáva úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Kancelária združenia

Kanceláriu združenia tvoria minimálne dvaja zamestnanci v pracovno-právnom vzťahu, alebo v zmluvnom vzťahu mimo pracovno-právneho vzťahu (ďalej len “zamestnanec”) pričom jedným z nich je Manažér občianskeho združenia. Manažér je menovaný Výkonným výborom. Manažér je povinný zúčastňovať sa zasadnutí Výkonného výboru s hlasom poradným. Kancelária pracuje na základe pracovného a organizačného poriadku schváleného Výkonným výborom.

Administratívu a realizáciu úloh združenia zabezpečuje manažér MAS a ostatní zamestnanci MAS, ktorí môžu byť členmi len najvyššieho orgánu. Kancelária združenia zabezpečuje každodennú činnosť a riadny chod pod vedením Výkonného výboru.

Odborný hodnotiteľ

Cieľom procesu odborného hodnotenia ŽoNFP/ŽoPr je vykonať odborné, objektívne, nezávislé a transparentné posúdenie súladu ŽoNFP/ŽoPr s kritériami odborného hodnotenia.

Odborný hodnotiteľ vykonáva úlohy a činnosti v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Povinné prílohy:

Príloha č.7: Organizačná štruktúra MAS

Príloha č.8: Personálna matica MAS

Príloha č.9: Stanovy MAS, Rokovací a volebný poriadok

5.1.2 Implementačný proces

Proces implementácie Stratégie CLLD vychádza zo Systému riadenia CLLD v platnom znení a nižšie uvedené prehľadné informácie sú určené pre žiadateľov o nenávratný finančný príspevok z PRV a IROP. Všetky projekty pre projektové opatrenia implementované prostredníctvom MAS musia spĺňať :

- *všeobecné podmienky poskytnutia príspevku,*
- *výberové kritériá pre výber projektov,*
- *hodnotiace kritériá pre výber projektov*

a vzťahujú sa na všetkých žiadateľov o nenávratný finančný príspevok v rámci všetkých implementovaných opatrení Stratégie CLLD.

MAS zabezpečuje výber projektov prostredníctvom **jedného výberového kola** a výzvy vyhlasuje v súlade s **indikatívnym harmonogramom výziev** zostavenom na obdobie minimálne jedného kalendárneho roka a zverejnenom na webovom sídle <http://www.mashornatopla.sk>.

Implementačný proces v rámci PRV

MAS pri implementácii jednotlivých opatrení v rámci PRV 2014 - 2020 uplatní jednokolový proces schvaľovania a výberu ŽoNFP (výzva na predkladanie ŽoNFP). Postupy v rámci PRV na úrovni MAS a tiež na úrovni Riadiaceho orgánu sú uplatňované v súlade so Systémom riadenia CLLD v platnom znení a príručkou pre žiadateľa/prijímateľa. Súhrn procesov pre žiadateľov zahŕňa nasledujúce 3 roviny procesy (postupov):

1) Vyhlásenie výzvy MAS na predkladanie ŽoNFP

MAS má zostavený indikatívny harmonogram výziev, ktorý zverejňuje v systéme ITMS2014+ každoročne do 30. januára. Po schválení harmonogramu zo strany PPA ho zverejní na svojej webovej stránke www.mashornatopla.sk. MAS vypracuje výzvu na

predkladanie ŽoNFP vo forme a štruktúre v zmysle nariadenie vlády č. 71/2018. Následne ju prostredníctvom ITMS2014+ predloží na kontrolu PPA, ktorá do 5 pracovných dní posúdi predmetnú výzvu a v prípade potreby vydá pripomienky priamo v ITMS2014+. MAS je povinná prípadné pripomienky zapracovať priamo v ITMS2014+, v prípade ich nezapracovania v stanovenom termíne môže PPA uplatniť voči MAS zmluvne dohodnuté sankcie. MAS zodpovedá za to, že po vykonaní kontroly výzvy na predkladanie ŽoNFP zo strany PPA vykoná aktiváciu danej výzvy v systéme ITMS2014+. Informatívne zverejní MAS výzvu na predkladanie ŽoNFP aj na svojej webovej stránke www.mashornatopla.sk, pričom právne účinky má výzva na predkladanie ŽoNFP zverejnená v systéme ITMS2014+. Súčasťou dokumentácie danej výzvy je samotná výzva na predkladanie ŽoNFP podpísaná štatutárom MAS. MAS je povinná vyhlásiť minimálne dve výzvy na predkladanie ŽoNFP pre opatrenie PRV SR 2014 – 2020 počas každého kalendárneho roka.

MAS HORNÁ TOPLA uplatňuje v rámci implementácie Stratégie CLLD iba formu uzavretých výziev, t. j. výziev s presným určením dátumu jej vyhlásenia a dátumu uzavretia s dĺžkou trvania minimálne 30 pracovných dní.

Na povinné formálne náležitosti výzvy, podmienky poskytnutia príspevku a obsah výzvy vrátane jej fakultatívneho obsahu sa vzťahujú ustanovenia Systému riadenia CLLD v platnom znení.

Zmena a zrušenie výzvy na predkladanie ŽoNFP

V nevyhnutných prípadoch, keď nie je možné konať o ŽoNFP predložených na základe pôvodne vyhlásenej výzvy na predkladanie ŽoNFP alebo je zmena výzvy potrebná za účelom jej optimalizácie, je MAS oprávnená výzvu zmeniť alebo zrušiť.

MAS môže zmeniť výzvu na predkladanie ŽoNFP, ak sa zmenou podstatným spôsobom nezmenia podmienky poskytnutia príspevku; zmena výzvy podlieha schváleniu PPA.

MAS je v odôvodnených prípadoch oprávnená resp. povinná zrušiť výzvu na predkladanie ŽoNFP. V prípade už uzavretej výzvy na predkladanie ŽoNFP je MAS oprávnená zrušiť uzavretú výzvu na predkladanie ŽoNFP do okamihu odoslania podaných ŽoNFP v rámci výzvy na ďalšie konanie a rozhodnutie PPA; zmena výzvy podlieha schváleniu PPA.

Zmeny a zrušenie výzvy zapracuje MAS priamo do výzvy v ITMS2014+ a informatívne ich zverejní aj na svojej webovej stránke www.mashornatopla.sk.

Zmeny a zrušenie výzvy sa riadia príslušnými ustanoveniami Systému riadenia CLLD v platnom znení.

2) Hodnotenie ŽoNFP

ŽoNFP je základným dokumentom, ktorým žiadateľ na základe vyhlásenej výzvy na predkladanie ŽoNFP žiada MAS o spolufinancovanie projektu z finančných prostriedkov určených na danú výzvu.

Spôsob, formy, podmienky doručenia a registrácia ŽoNFP sa riadia príslušnými ustanoveniami Systému riadenia CLLD v platnom znení, časť „Procesné úkony – žiadosť o NFP“.

Doručením ŽoNFP na MAS sa začína konanie o žiadosti. ŽoNFP musí byť podaná riadne, včas a vo forme určenej v zverejnenej výzve. ŽoNFP sa podáva od zverejnenia výzvy do uzavretia výzvy, okrem prípadu, ak MAS určí vo výzve inú lehotu na predkladanie žiadosti. Proces konania o ŽoNFP sa rozdeľuje do nasledujúcich fáz:

a) administratívne overenie vrátane overenia splnenia podmienok doručenia ŽoNFP a overenie podmienok poskytnutia príspevku, kontrola oprávnenosti výdavkov určených vo výzve a kontrolu obstarávania tovarov, služieb, stavebných prác a súvisiacich postupov v súlade s príslušnými ustanoveniami Systému riadenia CLLD v platnom znení.

b) odborné hodnotenie

MAS HORNÁ TOPLA uplatňuje v procese hodnotenia ŽoNFP kritériá schválené RO, ktoré sú uvedené v dokumente „Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA“.

MAS zabezpečí priradenie dvoch odborných hodnotiteľov k ŽoNFP prostredníctvom ITMS2014+. Odborný hodnotiteľ overuje cieľ, rozsah a činnosti projektu, prípadne súlad ŽoNFP so schémou štátnej pomoci alebo schémou pomoci de minimis. Odborní hodnotitelia vykonajú odborné hodnotenie ŽoNFP na základe kritérií na výber projektov CLLD zverejnených vo výzve na predkladanie ŽoNFP. Odborné hodnotenie jednotlivých ŽoNFP zaznamenávajú hodnotitelia do hodnotiaceho hárku, ktorý obsahuje vyhodnotenie kritérií vrátane komentára odborných hodnotiteľov, popis záverov z odborného hodnotenia a súčet dosiahnutých bodov. Obaja odborní hodnotitelia a, ak je to relevantné aj tretí hodnotiteľ, podpíšu hodnotiaci hárk, ktorý MAS zadá do ITMS2014+. Postupy odborného hodnotenia ŽoNFP sú uvedené v Príručke pre prijímateľa LEADER.

c) opravné prostriedky.

3) Výber ŽoNFP

MAS HORNÁ TOPLA uplatňuje tzv. jednokolový proces výberu.

Výberová komisia MAS v prípade potreby aplikuje rozlišovacie kritériá v ITMS2014+ a stanoví poradie ŽoNFP od najvyššie umiestnenej ŽoNFP spĺňajúcu všetky podmienky pre poskytnutie príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoNFP spĺňajúcu všetky podmienky pre poskytnutie príspevku.

Výberová komisia zaznamená proces splikácie rozlišovacích kritérií v písomnej podobe. Následne vypracuje výberová komisia záverečnú správu z výzvy (ŽoNFP), v ktorej navrhne PPA pre jednotlivé ŽoNFP vydanie konkrétneho rozhodnutia podľa zákona o príspevku z EŠIF (rozhodnutie o schválení/neschválení ŽoNFP, rozhodnutie o zastavení konania).

Postupy jednokolového procesu výberu sú uvedené v príručke pre prijímateľa LEADER.

Postupy na strane RO:

1. Príjem ŽoNFP na PPA

PPA zabezpečí príjem posúdených ŽoNFP vrátane záverečnej správy z výzvy (ŽoNFP) z MAS. MAS je povinná zaslať záverečnú správu z výzvy (ŽoNFP) a všetky prijaté ŽoNFP v rámci výzvy na predkladanie ŽoNFP na PPA do 45 pracovných dní odo dňa uzavretia výzvy (v opačnom prípade môže PPA uplatniť voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP). PPA v rámci administratívneho overenia overí splnenie podmienok doručenia ŽoNFP na MAS a ostatné podmienky poskytnutia príspevku určených vo výzve MAS. PPA ďalej v rámci administratívneho overenia overí splnenie podmienok zo strany MAS v zmysle Systému riadenia CLLD v platnom znení, ktoré sú bližšie definované v príručke pre prijímateľa LEADER v rámci konania o ŽoNFP.

Kontrola vecnej správnosti žiadosti o NFP

Pri kompletných ŽoNFP overuje PPA splnenie každej jednotlivkej podmienky poskytnutia príspevku v systéme ITMS2014+ (ak relevantné) a to na základe údajov uvedených žiadateľom v ŽoNFP a v relevantných prílohách, ktorými žiadateľ preukazuje splnenie vybraných podmienok poskytnutia príspevku.

V prípade, ak na základe preskúmania ŽoNFP a jej príloh vzniknú pochybnosti o pravdivosti alebo nejasnosti ŽoNFP alebo jej príloh, PPA vyzve žiadateľa na vysvetlenie nejasností alebo nápravu nepravdivých údajov zaslaním výzvy na doplnenie ŽoNFP s lehotou min. 5 pracovných dní (kópia predmetnej výzvy na doplnenie bude zo strany PPA zaslaná na MAS).

PPA pri identifikácii nezrovnalostí resp. chýb uvedených v záverečnej správe z výzvy na predkladanie ŽoNFP odstúpi všetky predložené ŽoNFP predmetnej výzvy spolu so záverečnou správou z výzvy (ŽoNFP) na príslušnú MAS za účelom vykonania nápravy/opravy. Opravenú záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP spolu so všetkými predloženými ŽoNFP v rámci príslušnej výzvy je MAS povinná opätovne predložiť na PPA najneskôr do 15 pracovných dní odo dňa ich odstúpenia z PPA (v opačnom prípade môže PPA uplatniť voči MAS sankcie v zmysle podmienok zmluvy o poskytnutí NFP).

Postupy kontroly vecnej správnosti ŽoNFP sú uvedené v Príručke pre prijímateľa LEADER.

2. Odborné hodnotenie žiadosti o NFP

PPA overí podmienky poskytnutia príspevku definované v príslušnej výzve. V rámci overenia hodnotiacich kritérií pre výber projektov (hodnotiace a bodovacie kritériá), PPA vykoná len formálnu kontrolu kritérií (napr. správne priradenie počtu bodov za splnenie kritéria a pod.), nie hodnotenie kvality, resp. posúdenie významu projektu pre stratégiu CLLD. V rámci odborného hodnotenia ŽoNFP nie je PPA oprávnená meniť bodové hodnotenie ŽoNFP, ktoré vykonali odborní hodnotitelia v rámci MAS.

PPA ďalej overí cieľ projektu a činnosti projektu. V rámci odborného hodnotenia overí PPA priradenie oprávnených výdavkov uvedených v ŽoNFP k prioritným a sekundárnym fokusovým oblastiam príslušného opatrenia/podopatrenia a operácie. V prípadoch, ak je to relevantné PPA vykoná overenie súladu predloženej ŽoNFP so schémou štátnej pomoci alebo schémou pomoci de minimis pre príslušné opatrenie/podopatrenie.

Ak počas procesu overenia hodnotiacich kritérií pre výber projektov (hodnotiace a bodovacie kritériá) nedospeje PPA k zhodnému záveru so záverom odborného hodnotenia vykonaného na MAS, resp. v prípade nejasností je PPA oprávnená si vyžiadať špecifikáciu posudzovania jednotlivých kritérií. V prípade, ak PPA znova nedospeje k zhodnému záveru so záverom odborného hodnotenia vykonaného na MAS ani na základe predloženej špecifikácie posudzovania kritérií zo strany MAS, PPA vráti záverečnú správu z výzvy na predkladanie ŽoNFP na MAS spolu so všetkými prijatými ŽoNFP v rámci predmetnej výzvy. MAS je povinná vykonať nový výber ŽoNFP do 15 pracovných dní v zmysle podmienok príručky pre prijímateľa LEADER. Následne PPA a MAS postupujú v zmysle ustanovení tejto kapitoly.

PPA je povinná výsledky po overení písomne zaznamenávať a vložiť do ITMS2014+ . PPA zasiela zoznam schválených žiadostí o NFP príslušnej MAS, ktorá ho zasiela následne príslušnému samosprávnemu kraju za účelom predchádzania rizika dvojitého financovania.

3. Vydanie Rozhodnutia

Na základe skutočností zistených v rámci konania o ŽoNFP, t. j. na základe posúdenia splnenia podmienok poskytnutia príspevku určených vo výzve MAS, PPA do 35 dní od predloženia záverečnej správy z výzvy vydá:

- a) Rozhodnutie o schválení;
- b) Rozhodnutie o neschválení;
- c) Rozhodnutie o zastavení konania.

Postupy na vydanie Rozhodnutia zo strany PPA sú uvedené v Príručke pre prijímateľa LEADER.

Zmluva o poskytnutí NFP

Príspevok sa poskytuje prijímateľovi na základe a v súlade so zmluvou uzavretou podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, právny nárok na poskytnutie príspevku vzniká nadobudnutím účinnosti zmluvy o poskytnutí NFP. Zmluva o poskytnutí NFP upravuje práva a povinnosti prijímateľa a PPA pri realizácii projektu a počas doby udržateľnosti projektu. Žiadateľ je povinný poskytnúť pred uzavretím zmluvy o poskytnutí NFP PPA súčinnosť v rozsahu potrebnom na uzavretie zmluvy. PPA zašle písomný návrh na uzavretie zmluvy o poskytnutí NFP a určí lehotu na prijatie návrhu žiadateľovi. Zmluva o poskytnutí NFP nadobúda účinnosť dňom nasledujúcim po dni jej prvého zverejnenia. Osobitné postupy sú upravené v Príručke pre prijímateľa LEADER .

Implementačný proces v rámci IROP

Jednotlivé postupy na úrovni MAS a tiež na úrovni Riadiaceho orgánu sú uplatňované v súlade so Systémom riadenia CLLD a príručkou pre žiadateľa/prijímateľa v platnom znení.

Implementačný proces v rámci IROP 2014-2020 sa riadi Systémom riadenia CLLD v platnom znení, programovými dokumentami IROP (Implementačný model, Príručka pre realizátora stratégie a Príručka pre užívateľa a pod.).

MAS po uzavretí zmluvy o poskytnutí NFP s RO pre IROP zameranej na realizáciu stratégie vyhlasuje výzvy na výber realizátorov svojej stratégie (ďalej len „ReS“), teda na

predkladanie žiadostí ReS o príspevok (ďalej len „ŽoPr“). Výber ŽoPr je plne v kompetencii MAS, pričom musí prebehnúť objektívne a transparentne.

Proces od vyhlásenia výzvy na predkladanie ŽoPr až po výber ŽoPr a podpis zmluvy medzi MAS a ReS sa neriadi ustanoveniami zákona o EŠIF ani SyR EŠIF. Od momentu nadobudnutia účinnosti zmluvy s užívateľom sa ReS stáva tzv. užívateľom v zmysle definície § 3 ods. 2 písm. d) zákona o EŠIF. Od tohto momentu platia pre užívateľa primerane ustanovenia zákona o EŠIF.

MAS má kompetencie realizácie stratégie MAS a preto tiež nesie plnú zodpovednosť za realizáciu stratégie v súlade so záväznými právnymi aktmi SR a EÚ. RO pre IROP pôsobí ako koordinačný orgán pre MAS, poskytuje metodickú a koordinačnú podporu pre MAS pri realizácii stratégie a to predovšetkým prostredníctvom vydávania vzorov formulárov a metodických pokynov obsahujúcich záväzné a odporúčacie informácie pre MAS pri plnení povinností, ktoré jej vyplývajú zo zmluvy s užívateľom.

1) Postup vyhlásenia výzvy

Základným metodickým podkladom na predloženie ŽoPr je výzva na predkladanie ŽoPr. MAS vyhlasuje výzvy v súlade s indikatívnym harmonogramom výziev, zostaveným na obdobie jedného kalendárneho roka (v termíne do 31. 10.), pričom prvý harmonogram výziev zostavuje MAS na obdobie od zverejnenia do konca príslušného kalendárneho roku. MAS zverejňuje harmonogram výziev na svojom webovom sídle www.mashornatopla.sk a v prípade, ak posun vyhlásenia výzvy v porovnaní s plánovaným termínom je väčší ako štyri mesiace alebo v prípade vecných zmien v uvádzaných údajoch, MAS vykoná aktualizáciu harmonogramu.

MAS je povinná sa riadiť pri príprave výzvy a relevantných dokumentov vzormi formulárov a metodickými pokynmi RO pre IROP. Pred vyhlásením výzvy je MAS povinná skontrolovať správnosť a kompletnosť výzvy a MAS po odsúhlasení výzvy zo strany RO pre IROP vyhlási výzvu jej zverejnením na svojom webovom sídle www.mashornatopla.sk. RO pre IROP zverejní informácie o zverejnení výzvy MAS na svojom webovom sídle s aktívnym odkazom na webovú stránku MAS; záväzné znenie výzvy je vždy to, ktoré je zverejnené na webovom sídle MAS.

Výzva môže mať **iba formu otvorenej výzvy**, ktorej dĺžka trvania je závislá na disponibilných finančných prostriedkoch, ktorých vyčerpanie je dôvodom na ukončenie tohto druhu výzvy.

MAS/RO pre IROP zverejní na svojom webovom sídle informáciu o tom, že MAS plánuje ukončiť výzvu z dôvodu blížiaceho sa vyčerpania alokácie finančných prostriedkov v lehote najmenej mesiac pred predpokladaným uzavretím výzvy. MAS zároveň priebežne zverejňuje informáciu o tom, že dopyt predložených ŽoPr dosiahol indikatívnu alokáciu, resp. aktuálne voľnú časť indikatívnej alokáciu z dôvodu, aby sa mohli ReS efektívne rozhodovať pri predkladaní ŽoPr. Výber ŽoPr predložených na základe otvorenej výzvy bude prebiehať v termínoch (kolách) stanovených vo výzve. Jednotný formulár výzvy je upravený vo vzore, ktorý vydáva RO pre IROP.

Zmena a zrušenie výzvy

MAS oprávnená výzvu zmeniť alebo zrušiť v nevyhnutných prípadoch, kedy nie je možné postupovať v procese schvaľovania ŽoPr predložených na základe pôvodne vyhlásenej výzvy, alebo je zmena potrebná za účelom jej optimalizácie, resp. vhodnejšieho nastavenia. Predmetom zmeny môžu byť:

- Formálne náležitosti; MAS je oprávnená vykonať zmeny vo formálnych náležitostiach, pričom tieto zmeny, vrátane zdôvodnenia ich vykonania MAS zverejní na svojom webovom sídle. Zmeny vo formálnych náležitostiach je MAS oprávnená vykonať aj po uzavretí výzvy, pričom aj v prípade takýchto zmien je MAS povinná posudzovať ich vplyv z hľadiska zachovania princípov transparentnosti, rovnakého zaobchádzania a primeranosti, t. j. akákoľvek zmena formálnych náležitostí výzvy nemôže mať za následok rozšírenie alebo zúženie potenciálneho okruhu dotknutých Res alebo zásah do práv a povinností potenciálnych alebo zúčastnených ReS v rámci výzvy.
- Podmienky poskytnutia príspevku; MAS nie je oprávnená vykonať zmeny, ak ide o nasledujúce podmienky poskytnutia príspevku: oprávnenosť ReS, oprávnenosť aktivít, oprávnenosť miesta realizácie, spôsob financovania, kritériá na výber projektov.
- Prílohy; MAS je oprávnená vykonať zmeny v tejto časti výzvy, pričom tieto zmeny a zdôvodnenie ich vykonania MAS zverejní na svojom webovom sídle. MAS zverejňuje zmeny v prílohách formou sledovania zmien.

MAS v rámci zmeny výziev určí vo vzťahu k akým ŽoPr sa bude zmena výzvy aplikovať. Ak by sa podmienky poskytnutia príspevku zmenili podstatným spôsobom (napr. zmeny spočívajúce v zmene oprávnenosti ReS, miesta realizácie, aktivít a kritérií na výber projektu alebo nie je možné financovať projekty z objektívnych dôvodov), MAS je povinná výzvu zrušiť a to do doby, kým nie je vyčerpaná alokácia. Povinnou súčasťou informácie o zrušení výzvy sú aj dôvody jej zrušenia. MAS je oprávnená zrušiť výzvu iba v prípade, ak je objektívne nemožné (z dôvodu legislatívnej alebo neodstrániteľnej prekážky, ktorú nebolo

možné predvídať v čase vyhlásenia výzvy ani pri všetkej odbornej starostlivosti) pristúpiť k schváleniu ŽoPr a následnému financovaniu projektov užívateľov.

V prípade zrušenia výzvy MAS:

- a) vráti ŽoPr predložené do dátumu zrušenia výzvy dotknutému ReS, alebo
- b) zašle oznámenie o neschválení ŽoPr (ak nespĺnila podmienky poskytnutia príspevku), alebo
- c) zašle oznámenie o schválení ŽoPr (ak je možné ŽoPr schváliť podľa podmienok poskytnutia príspevku platných ku dňu predloženia ŽoPr) a RO pre IROP k uvedenému udelil súhlas.

Zmena a zrušenie výzvy vrátane zdôvodnenia vykonanej zmeny/zrušenia podlieha súhlasu RO pre IROP a zverejneniu na webovom sídle MAS a RO pre IROP.

2) Postupy hodnotenia ŽoPr

Schvaľovací proces žiadosti o príspevok zahŕňa:

- a) administratívne overenie Žiadosti o príspevok

MAS zabezpečí príjem ŽoPr odo dňa vyhlásenia výzvy, do dňa jej uzavretia, resp. v lehote prijímania ŽoPr. Doručením ŽoPr na adresu MAS začína proces výberu ŽoPr. ReS doručuje ŽoPr písomne v určenej forme na adresu sídla MAS určenú vo výzve ako aj v elektronickej forme podľa inštrukcií definovaných vo výzve. Po doručení ŽoPr MAS posúdi splnenie podmienky doručenia ŽoPr riadne, včas a vo forme určenej vo výzve. V prípade, ak ReS nepredložil ŽoPr riadne, včas alebo v určenej forme, MAS zašle ReS oznámenie o neschválení ŽoPr, v ktorom uvedie dôvody neschválenia.

Pri ŽoPr, ktoré splnili podmienky doručenia, MAS ďalej overí v rámci administratívneho overenia splnenie každej jednotlivkej podmienky poskytnutia príspevku na základe údajov uvedených v ŽoPr, dostupných zdrojoch pre priame overenie podmienok poskytnutia príspevku a v relevantných prílohách, ktorými ReS preukazuje splnenie vybraných podmienok poskytnutia príspevku. Usporiadanie výkonu administratívnej kontroly ŽoPr je v kompetencii MAS (prostredníctvom vlastných zamestnancov alebo priamo Výberovou komisiou) pri dodržaní zásady štyroch očí. Závery z administratívneho overenia MAS zaznamenáva v kontrolnom zozname. MAS následne overí ostatné podmienky poskytnutia príspevku, určených vo výzve s výnimkou tých, ktoré sú úplne alebo z časti overované v rámci odborného hodnotenia ŽoPr.

V prípade, ak na základe preskúmania ŽoPr a jej príloh vzniknú pochybnosti o pravdivosti alebo úplnosti ŽoPr alebo jej príloh, MAS vyzve ReS na doplnenie neúplných údajov, vysvetlenie nejasností alebo nápravu nepravdivých údajov zaslaním výzvy na doplnenie ŽoPr (s lehotou min. 5 pracovných dní). Možnosť doplnenia údajov musí byť použitá pri všetkých ReS rovnako.

MAS stanoví jednotné kritériá posudzovania obsahu ŽoPr v rámci administratívneho overenia, pričom informácie o možnostiach nápravy zo strany ReS uvedie MAS vo výzve a v príručke pre ReS. MAS po doplnení údajov zo strany ReS overí, či ReS predložil všetky požadované informácie a dokumenty a či ich predložil včas a opätovne overí splnenie podmienok poskytnutia príspevku. Opätovný výkon administratívneho overenia splnenia zaznamená MAS v kontrolnom zozname. V prípade splnenia všetkých podmienok poskytnutia príspevku, ktorých overenie je súčasťou administratívneho overenia, je ŽoPr postúpená na odborné hodnotenie.

V prípade nesplnenia niektorej z podmienok poskytnutia príspevku a to ani po predložení doplnených údajov zo strany ReS MAS zašle ReS oznámenie o neschválení ŽoPr vrátane identifikácie podmienok, ktoré neboli splnené. MAS rovnako zašle ReS oznámenie o neschválení ŽoPr v prípade nedoplnenia žiadnych náležitostí, v prípade doručenia požadovaných náležitostí po stanovenom termíne alebo v prípade, ak aj po doplnení chýbajúcich náležitostí naďalej pretrvávajú pochybnosti o pravdivosti alebo úplnosti žiadosti, na základe čoho nie je možné overiť splnenie niektorej z podmienok poskytnutia príspevku a rozhodnúť o schválení ŽoPr.

b) odborné hodnotenie Žiadosti o príspevok

MAS v rámci odborného hodnotenia zabezpečí posúdenie ŽoPr minimálne dvoma odbornými hodnotiteľmi, ktorí vyhodnotia predložené ŽoPr na základe hodnotiacich kritérií zverejnených vo výzve a v stratégii CLLD. Podrobný popis spôsobu a postupu odborného hodnotenia bude uvedený v príručke pre hodnotenie ŽoPr odbornými hodnotiteľmi. MAS svojou účasťou nesmie zasahovať do obsahového vyhodnotenia jednotlivých kritérií odborného hodnotenia.

Odborní hodnotitelia sú povinní pred účasťou na odbornom hodnotení podpísať Čestné vyhlásenie o nestrannosti, zachovaní dôvernosti informácií a vylúčení konfliktu záujmov. Odborní hodnotitelia vykonávajú odborné hodnotenie v priestoroch určených MAS, pričom nie sú oprávnení odnášať poskytnuté dokumenty mimo priestorov MAS. Ak počas

odborného hodnotenia odborní hodnotitelia zistia, že na posúdenie splnenia odborného hodnotenia je potrebné poskytnúť zo strany ReS doplňujúce informácie, MAS vyzve ReS na objasnenie resp. doplnenie chýbajúcich údajov (s lehotou min. 5 pracovných dní).

Konečným výstupom z odborného hodnotenia ŽoPr je hodnotiaci hárok. Procesný postup, ktorý predchádza vydaniu hodnotiaceho hárku upraví MAS v Príručke pre odborných hodnotiteľov. Hodnotiaci hárok obsahuje vyhodnotenie hodnotiacich kritérií, popis záverov z odborného hodnotenia a súčet dosiahnutých bodov z odborného hodnotenia. Ku každému hodnotiacemu kritériu je zároveň uvedený komentár odborných hodnotiteľov, ktorý predstavuje slovný popis dôvodov vyhodnotenia daného hodnotiaceho kritéria a počtu pridelených bodov.

Ak ŽoPr nesplnila podmienky odborného hodnotenia, MAS zašle ReS oznámenie o neschválení ŽoPr spolu odôvodnením, kde uvedie dôvody nesplnenia kritérií odborného hodnotenia na základe výstupov z hodnotiaceho hárku. MAS je oprávnená vyzvať odborných hodnotiteľov na dopracovanie alebo bližší popis dôvodov nesplnenia kritérií odborného hodnotenia v prípade, ak odovzdaný hodnotiaci hárok neumožňuje MAS vypracovať dostatočne jasné a presné odôvodnenie pre neschválenie ŽoPr.

3) Postupy výberu ŽoPr

MAS zosumarizuje výsledky administratívnej kontroly ŽoPr a odborného hodnotenia (overí, či hodnotenia odborných hodnotiteľov nie sú rozdielne o viac ako 10 bodov a v prípade potreby určí tretieho hodnotiteľa na doplňujúce hodnotenie, aritmetickým priemerom hodnotení určí výsledné počet bodov hodnotenej ŽoPr. V prípade rovnakého počtu bodov aplikuje Výberová komisia MAS rozlišovacie kritériá a následne stanoví poradie ŽoPr od najvyššie umiestnenej ŽoPr spĺňajúcej všetky podmienky poskytnutia príspevku po najnižšie umiestnenú ŽoPr spĺňajúcu všetky podmienky poskytnutia príspevku. Po ukončení procesu výberu ŽoPr štatutár MAS vypracuje v rámci každého kola hodnotenia Protokol o výbere ŽoPr, v ktorom navrhne jednotlivé ŽoPr na schválenie; protokol podpísaný štatutárnym orgánom MAS je MAS povinná predložiť na RO pre IROP do 45 pracovných dní od termínu uvedeného vo výzve.

Overenie výberu ŽoPr vykonanej MAS

RO pre IROP posúdi splnenie podmienok administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr MAS na základe predloženého Protokolu o výbere ŽoPr a jeho príloh. RO pre IROP sa pri overení primerane uistí o dodržaní postupov pri výbere ŽoPr. V

zmysle všeobecného nariadenia 1303/2013 RO pre IROP vykoná overenie administratívneho overenia, odborného hodnotenia a výberu ŽoPr na základe náhodného výberu v rozsahu podľa rizikovej analýzy. Podrobný postup overenia výberu ŽoPr upravuje RO pre IROP v metodickom dokumente Implementačný model a jeho cieľom je primerane sa uistiť o skutočnosti, že MAS dodržala všetky postupy.

V prípade, ak pri preskúvaní postupu MAS vzniknú pochybnosti o pravdivosti alebo nejasnosti, RO pre IROP vyzve MAS na doplnenie neúplných údajov, vysvetlenie nejasností alebo nápravu nepravdivých údajov, v prípade potreby aj na zaslanie výzvy na doplnenie chýbajúcich náležitostí príslušným ReS. Možnosť doplnenia údajov musí byť použitá pri všetkých ŽoPr rovnako. Po doplnení údajov zo strany MAS, RO pre IROP overí, či MAS predložila všetky požadované informácie a dokumenty a či ich predložila včas a opätovne overí splnenie podmienok poskytnutia príspevku. V prípade, že MAS nedoplní požadované informácie, RO pre IROP neudelí súhlas na zaslanie oznámenia o schválení ŽoPr a následné uzavretie zmlúv s príslušnými ReS. RO pre IROP pri identifikácii nesúladu, resp. chýb uvedených v Protokole o výbere ŽoPr odstúpi všetky predložené ŽoPr predmetnej výzvy spolu s Protokolom o výbere ŽoPr na príslušnú MAS za účelom vykonania nápravy/opravy a MAS je povinná opätovne predložiť RO pre IROP opravený Protokol o výbere ŽoPr spolu so všetkými predloženými ŽoPr v rámci príslušnej výzvy najneskôr do 15 pracovných dní odo dňa ich odstúpenia z RO pre IROP.

V prípade, že RO pre IROP nezistí žiadne závažné nedostatky v procese schvaľovania ŽoPr, resp. takéto overenie nebolo s ohľadom na rizikovú analýzu vykonané, zašle MAS písomný súhlas so zaslaním oznámenia o schválení ŽoPr príslušným ReS.

Zmluva s užívateľom

Po odoslaní oznámení o schválení ŽoPr MAS zabezpečí uzatvorenie zmluvy s užívateľom (ReS) podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktorá upraví práva a povinnosti medzi MAS a ReS. MAS zasiela písomný návrh na uzavretie zmluvy s užívateľom a určí ReS (ktorému oznámila schválenie ŽoPr a ktorý poskytol potrebnú súčinnosť pri vypracovaní návrhu zmluvy) lehotu na prijatie návrhu zmluvy nie kratšiu ako 5 pracovných dní. .

Následne MAS zabezpečí zverejnenie platnej zmluvy s užívateľom v centrálnom registri zmlúv, pričom zmluva nadobúda účinnosť v deň nasledujúci po dni jej prvého zverejnenia a ReS sa stáva užívateľom.

5.2 Akčný plán

Časť A./ Akčný plán pre základnú alokáciu

Tabuľka č. 4A: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 1.1.1 Podpora mladých poľnohospodárov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe
Priradenie kódu opatrenia ¹	6/6.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV/spec. cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 2B Sekundárna FO doplnková: 2A, 6A
Ciele opatrenia	Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie Špecifický cieľ 1.1 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu.
Zdôvodnenie výberu	Potreba podpory trhu práce a využívania lokálnych zdrojov – priorita regiónu Hornej Tople. SWOT analýza – nedostatok kapitálu začínajúcim poľnohospodárom
Rozsah a oprávnené činnosti	Podľa podmienok PRV SR
Oprávnení prijímatelia	Oprávneným žiadateľom (prijímateľom) je Mladý poľnohospodár – fyzická alebo právnická osoba (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorá vykonáva poľnohospodársku výrobu ako sústavnú a samostatnú činnosť pod vlastným menom, na vlastnú zodpovednosť a za účelom dosiahnutia zisku, ktorý je hlavným zdrojom jej príjmu, ktorá <u>v čase podania ŽoNFP</u> nemá viac ako 40 rokov, má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho najvyšší predstaviteľ. V prípade žiadateľa, ktorým je právnická osoba (vek, vzdelanie a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik), musí definíciu mladého poľnohospodára spĺňať ten, kto podnik zakladá, ovláda a zároveň vedie a súčasne je splnené nasledovné ustanovenie: „V prípade, ak mladý poľnohospodár nezakladá podnik ako jeho jediný najvyšší predstaviteľ, bez ohľadu na jeho právnu formu, musí preukázať, že podnik ovláda a zároveň vedie, t.j. má rozhodovacie právomoci týkajúce sa riadenia, zisku a finančného rizika a jeho majetkový podiel na danom podniku je min. 2/3.“.
Intenzita pomoci ²	EPFRV: 75 % - Štátny rozpočet: - 25% - Prijímateľ: 0 %
Oprávnené výdavky	Oprávnené výdavky sú výdavky uvedené v podnikateľskom pláne. Podnikateľský plán musí byť vypracovaný v súlade s podmienkami definovanými v Programe rozvoja vidieka SR 2014 - 2020 a Príručky pre žiadateľa o poskytnutie nenávratného finančného príspevku z PRV SR 2014 – 2020 a jej príloh. Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy výdavkov, uvedených v podnikateľskom pláne. Výdavky uvedené v podnikateľskom

¹ Platí v prípade opatrení z PRV, priradí sa kód opatrenia/podopatrenia v zmysle nariadenia (EÚ) č. 808/2014.

² Intenzita pomoci je percentuálny pomer medzi financovaním zo strany žiadateľa a príspevkom v fondov a rozpočtu.

	pláne nemôžu byť uplatnené v rámci oprávnených výdavkov v iných opatreniach v rámci PRV SR 2014 – 2020.					
Výška príspevku	Výška podpory: 50 000 Eur na 1 mladého poľnohospodára vo forme 2 paušálnych platieb po dobu max. 5 rokov, pričom 70% podpory sa vypláca po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP a 30% po správnej realizácii podnikateľského plánu.					
Finančný plán						
	Región ³	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	100 000,00	75 000,00	25 000,00	0	0
	VR					
	Spolu	100 000,00	75 000,00	25 000,00	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií ⁴	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA					
Povinné prílohy stanovené MAS ⁵	MAS nestanovuje					
Merateľné ukazovatele projektu						
	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	6.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	100 000,00	
	6.1	Počet prijímateľov	počet	0	2	
6.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	0	2		
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev					

Tabuľka č. 4.B: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 1.1.2 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.3)
Priradenie kódu opatrenia	6/6.3

³ Typ regiónu: MR – menej rozvinutý región, VR – viac rozvinutý región

⁴ v prípade identického textu postačuje odvolávka na text PRV/IRP

⁵ MAS stanoví povinné prílohy nad rámec povinných príloh, ktoré stanoví PPA v zmysle kapitoly 9.5.1, ods.

6 Systému riadenia CLLD

Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecif. cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 2A Sekundárna FO doplnková: 3A																								
Ciele opatrenia	Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie Špecifický cieľ 1.1 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu.																								
Zdôvodnenie výberu	Zvýšenie ekonomického potenciálu regiónu Hornej Tople, podpora konkurencieschopnosti a kvality , tvorba lokálneho trhu , podľa SWOT analýzy vznikajúce nové formy podnikania v poľnohospodárstve, ktoré potrebujú kapitál																								
Rozsah a oprávnené činnosti	podľa podmienok PRV SR																								
Oprávnení prijímatelia	Prijímatelia Malý poľnohospodársky podnik - fyzická alebo právnická osoba (mikropodnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES) podnikajúca v poľnohospodárskej prvovýrobe, ktorej výrobný potenciál, meraný štandardným výstupom, prevyšuje 4 000 EUR a neprevyšuje 7 999 EUR (hodnota štandardného výstupu) s výnimkou komodít ako sú zemiaky; aromatické, liečivé, koreninové rastliny a byliny - kryté priestranstvo; zelenina, melóny a jahody; vinohrady a dojnice, kde hodnota štandardného výstupu je od 4 000 do 9 999 EUR.																								
Intenzita pomoci	EPFRV: 75 % - Štátny rozpočet:- 25% - Prijímateľ: 0 %																								
Oprávnené výdavky	Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov, uvedených v podnikateľskom pláne.																								
Výška príspevku (minimálna a maximálna)	Výška podpory 15 000€ na 1 malý poľnohospodársky podnik vo forme 2 splátok po dobu max. 5 rokov, pričom 50% podpory sa vypláca po podpise Zmluvy o poskytnutí NFP a 50% po správnej realizácii podnikateľského plánu.																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>60 000,00</td><td>45000,00</td><td>15000,00</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Spolu</td><td>60 000,00</td><td>45000,00</td><td>15000,00</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	60 000,00	45000,00	15000,00	0	0	VR						Spolu	60 000,00	45000,00	15000,00	0	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	60 000,00	45000,00	15000,00	0	0																				
VR																									
Spolu	60 000,00	45000,00	15000,00	0	0																				
Princípy pre stanovenie výber. a hodn. kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA																								
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje																								

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota
	6.3	Celkové verejné výdavky	EUR	0	60 000,00
	6.3	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/príjemcov (celkom)	počet	0	4
	6.3	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	0	4
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev				

Tabuľka č. 4.C: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 1.1.3 Podpora obstarania hmotného majetku poľnohospodárske podniky v poľnohospodárskej prvovýrobe
Priradenie kódu opatrenia	4/4.1
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 2A, 2B, 5C Sekundárna FO doplnková: 3A, 6A
Ciele opatrenia	Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie Špecifický cieľ 1.1 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu.
Zdôvodnenie výberu	Zvýšenie poľnohospodárskej produkcie v rastlinnej a živočíšnej výrobe, jej kvality – podľa SWOT analýzy je tu priestor pre zvýšenie atraktivity územia rozvojom malého a stredného podnikania, zavádzaním nových inovatívnych postupov s využitím OZE a nových technológií
Rozsah a oprávnené činnosti	1. Špeciálna rastlinná výroba: - Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov špeciálnej rastlinnej výroby vrátane prípravy staveniska; - Investície do obstarania technického a technologického vybavenia špeciálnej rastlinnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich na pestovanie, aplikáciu prípravkov na ochranu rastlín, priemyselných a hospodárskych hnojív, zber a pozberovú úpravu;

	• investície do objektov na využívanie geotermálnej energie na vykurovanie skleníkov a fóliovníkov a na vlastnú spotrebu v podniku vrátane súvisiacich investičných činnosti. 2. Živočišna výroba: • Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie objektov živočíšnej výroby vrátane prípravy staveniska; • Investície do obstarania technického a technologického vybavenia živočíšnej výroby vrátane strojov a náradia slúžiacich aj na zber objemových krmív, uskladnenie a manipuláciu s krmivami a stelivami; • Investície do technologických riadiacich systémov a systémov ochrany objektov (automatické riadenie kŕmenia, napájania a riadenie kvality životného prostredia zvierat, vrátane monitoringu fariem z hľadiska ochrany chovaných zvierat); • Investície do zavádzania technológií na výrobu energie energetickou transformáciou biomasy vyprodukovanej primárne v rámci živočíšnej výroby s doplnkovou funkciou biomasy vyprodukovanej na ostatnej poľnohospodárskej pôde (nevyužitej ornej i TTP) a odpadových druhov biomasy z poľnohospodárstva, vlastnej výroby potravinárskych výrobkov. 3. Zlepšenie využívania závlah • Stavebné investície na výstavbu, rekonštrukciu alebo modernizáciu závlahových systémov vrátane infraštruktúry s cieľom zvýšenia produkcie alebo jej kvality; • Investície do obstarania a modernizácie techniky a technológie závlahových systémov s cieľom zvýšenia produkcie alebo jej kvality; 4. Zníženie záťaže na životné prostredie vrátane technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov: • Investície do nových technológií na znižovanie emisií skleníkových plynov v ustajnení hospodárskych zvierat v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie; • Investície do objektov a technológií na bezpečné uskladnenie a nakladanie s hospodárskymi hnojivami a inými vedľajšími produktmi vlastnej živočíšnej výroby (výstavba hnojísk, uskladňovacích nádrží alebo žump) v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie; • Investície do uskladnenia hnojív a chemických prípravkov v rastlinnej výrobe a do objektov, technológií a zariadení na bezpečné uskladnenie senáže a siláže v súvislosti s rastom produkcie alebo rastom kvality produkcie. 5.Skladovacie kapacity a pozberová úprava a oblasť odbytu • Investície do výstavby, rekonštrukcie a modernizácie skladovacích kapacít a pozberovej úpravy vrátane sušiarň s energetickým využitím biomasy na výrobu tepla s max. tepelným výkonom do 2 MWt. 6.Zavádzanie inovatívnych technológií v súvislosti s variabilnou aplikáciou organických a anorganických (priemyselných) hnojív a ostatných substrátov s cieľom zlepšenia kvalitatívnych vlastností a úrodnosti pôdy a ochrany pred jej degradáciou • Investície do obstarania inovatívnej techniky, technológie a strojov s variabilnou aplikáciou organických a priemyselných hnojív a ostatných substrátov do pôdy. 7. Biomasa založenie porastov rýchlo rastúcich drevín a iných trvalých energetických plodín, investície súvisiace s energetickým využitím biomasy v spojitosti s investíciami v ostatných oblastiach
--	--

	• investície na budovanie, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu tepla a vykurovanie s max. tepelným výkonom do 500 kWt; • investície na budovanie, rekonštrukciu a modernizáciu zariadení na energetické využívanie biomasy na výrobu elektriny a tepla spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentáciou, s max. elektrickým výkonom do 500 kWe; • investície na výrobu biomasy pre technické a energetické využitie.																								
Oprávnení prijímatelia	Oprávnenými žiadateľmi (prijímateľmi) sú fyzické a právnické osoby podnikajúce v poľnohospodárskej prvovýrobe na území MAS.																								
Intenzita pomoci	max. 50%, resp. v súlade so schémami štátnej pomoci																								
Oprávnené výdavky	• investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s opisom činností, • investície do dlhodobého nehnuteľného majetku (nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru a nadobudnutie patentových práv, licencií, autorských práv a ochranných známok)																								
Výška príspevku	Minimálna: 10 000€ - Maximálna: 100 000€																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>280000,00</td><td>105 000,00</td><td>35 000,00</td><td>140000,00</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Spolu</td><td>280000,00</td><td>105 000,00</td><td>35 000,00</td><td>140000,00</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	280000,00	105 000,00	35 000,00	140000,00	0	VR						Spolu	280000,00	105 000,00	35 000,00	140000,00	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	280000,00	105 000,00	35 000,00	140000,00	0																				
VR																									
Spolu	280000,00	105 000,00	35 000,00	140000,00	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodn. kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA																								
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>4.1</td><td>Celkové verejné výdavky</td><td>EUR</td><td>0</td><td>140 000,00</td></tr><tr><td>4.1</td><td>Počet podporených činností/operácií</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr><tr><td>4.1</td><td>Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr></table>	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	4.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	140 000,00	4.1	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3	4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	0	3				
Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
4.1	Celkové verejné výdavky	EUR	0	140 000,00																					
4.1	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3																					
4.1	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	0	3																					
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev																								

Tabuľka č. 4.D: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 1.1.4 Podpora obstarania hmotného majetku na spracovanie výrobkov, ich uvádzanie na trh a ich vývoj
Priradenie kódu opatrenia	4/4.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 3A Sekundárna FO doplnková: 2A, 6A
Ciele opatrenia	Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie Špecifický cieľ 1.1 Vytvorenie podmienok na území MAS Horná Topľa pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti pôdohospodárstva a spracovateľského priemyslu.
Zdôvodnenie výberu	Definovaná potreba č. 6 pre región : potreba tvorby lokálneho trhu regionálnych produktov a výrobkov s cieľom vytvoriť malé obchodné a výrobné reťazce priamo v regióne MAS , nástup na cestu zvýšenia samozásobiteľského potenciálu územia
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené projekty sú zamerané na : 1. výstavbu vrátane prípravy staveniska, rekonštrukciu a modernizáciu objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); 2.obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít, vrátane laboratórneho vybavenia a detektorov kovov v rámci procesu spracovania, skladovania, uvádzania na trh produktov a /alebo vývoja poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov; 3.stavebné alebo technologické investície na vytvorenie alebo modernizáciu miestnej zbernej siete, príjem, skladovanie, úprava, triedenie a balenie; 4.nákup chladiarenských, mraziarenských alebo termoizolačných nákladných, osobných alebo špeciálnych automobilov, prívesov a návesov, manipulačných vozíkov v súvislosti so spracovaním, resp. uvádzaním na trh; 5.zavedenie technológií a postupov s cieľom vytvoriť nové alebo kvalitnejšie výrobky a otvorenie nových trhov, najmä v súvislosti s krátkym dodávateľským reťazcom vrátane podpory uvádzania výrobkov na trh alebo vypracovania programov správnej výrobnéj praxe; 6.stavebné alebo technologické investície podporujúce lepšie využitie alebo elimináciu vedľajších produktov alebo odpadu a čistiarne odpadových vôd; 7.investície v súvislosti s výrobou a miešaním krmív z poľnohospodárskych produktov; 8. investície na vybudovanie a zariadenie vlastných podnikových predajní; 9.investície do zlepšenia pracovného prostredia pre zamestnancov (hygienické zariadenia, jedálne, odpočívárne, klimatizácia).
Oprávnení prijímatelia	Oprávnenými žiadateľmi (konečnými prijímateľmi) môžu byť podniky v zmysle čl. 107 ZFEÚ t.j. subjekty, ktoré vykonávajú hospodársku

	činnosť bez ohľadu na ich právny status a spôsob financovania, ktoré sú: • fyzickými a právnickými osobami podnikajúcimi v oblasti spracovania produktov poľnohospodárskej prvovýroby a/alebo potravinárskej výroby (s výnimkou rybích produktov); • fyzickými a právnickými osobami podnikajúcimi v oblasti poľnohospodárskej prvovýroby, ako aj spracovania vlastnej produkcie. Oprávnenými žiadateľmi sú mikropodniky, malé, stredné a veľké podniky (v zmysle Prílohy I nariadenia Komisie (EÚ) č. 651/2014).																								
Intenzita pomoci	max. 50%, resp. v súlade so schémami štátnej pomoci																								
Oprávnené výdavky	Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV. 1) Investície do dlhodobého hmotného majetku vrátane lízingu a investícií na zlepšenie kvalitatívnych vlastností nehnuteľného dlhodobého hmotného majetku spojené s oprávnenými projektmi; 2) Investície do dlhodobého nehmotného majetku (len nadobudnutie alebo vývoj počítačového softvéru).																								
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 € - Maximálna: 100 000 €																								
Finančný plán	<table><tr><td>región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>282 200,00</td><td>105 825,00</td><td>35 275,00</td><td>141 100,00</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Spolu</td><td>282 200,00</td><td>105 825,00</td><td>35 275,00</td><td>141100,00</td><td>0</td></tr></table>	región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	282 200,00	105 825,00	35 275,00	141 100,00	0	VR						Spolu	282 200,00	105 825,00	35 275,00	141100,00	0
región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	282 200,00	105 825,00	35 275,00	141 100,00	0																				
VR																									
Spolu	282 200,00	105 825,00	35 275,00	141100,00	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA																								
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>4.2</td><td>Celkové verejné výdavky</td><td>EUR</td><td>0</td><td>141 100,00</td></tr><tr><td>4.2</td><td>Počet podporených činností/operácií</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr><tr><td>4.2</td><td>Počet novovytvorených pracovných miest</td><td>počet</td><td>0</td><td>3</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	4.2	Celkové verejné výdavky	EUR	0	141 100,00	4.2	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3	4.2	Počet novovytvorených pracovných miest	počet	0	3				
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
4.2	Celkové verejné výdavky	EUR	0	141 100,00																					
4.2	Počet podporených činností/operácií	počet	0	3																					
4.2	Počet novovytvorených pracovných miest	počet	0	3																					

	projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom			
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev			

Tabuľka č. 4.E: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 1.3.1 Zakladanie nových inovatívnych a podpora existujúcich podnikateľských subjektov v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu.
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	<i>Špecif.cieľ IROP: 5.1.1</i>
Ciele opatrenia	Priorita 1 Vidiecka zamestnanosť a podnikanie Špecifický cieľ 1.2 Vytvorenie podmienok pre tvorbu a udržanie pracovných miest v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu
Zdôvodnenie výberu	Zo SWOT analýzy sa ukázala potreba vytvorenia podmienok pre zakladanie nových inovatívnych mikro a malých podnikov s poskytovaním nových služieb, podpory samostatne zárobkovo činných osôb za účelom vytvárania pracovných miest , podpory miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovania na regionálnej úrovni a výmeny skúseností
Rozsah a oprávnené činnosti	A1 zakladanie nových a podpora existujúcich mikro a malých podnikov, samostatne zárobkovo činných osôb, družstiev: obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb, podpora marketingových aktivít, podpora miestnych produkčno-spotrebiteľských reťazcov, sieťovanie na úrovni miestnej ekonomiky a výmena skúseností.
Oprávnení prijímatelia	- samostatne zárobkovo činné osoby, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH - mikro a malé podniky s počtom do 49 zamestnancov, okrem tých, ktoré sú oprávnenými prijímateľmi z PRV v opatrení LEADER a oprávnenými prijímateľmi z OP RH
Intenzita pomoci	Max. 55%, v súlade so schémami štátnej pomoci

Oprávnené výdavky	obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, nutné stavebnotechnické úpravy budov spojené s umiestnením obstaranej technológie a/alebo s poskytovaním nových služieb					
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 € Maximálna: 100 000 €					
Finančný plán						
	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	872 945,45	480 120,00	0	392 825,45	0
	VR					
	Spolu	872 945,45	480 120,00	0	392 825,45	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s podmienkami Výzvy IROP					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje					
Merateľné ukazovatele projektu						
	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
		Počet podporených podnikov	Počet	0	8	
		Zamestnanosť v podporených podnikoch	FWT	0	8	
		Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre firmu nové	Počet	0	4	
		Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, ktoré sú pre trh nové	Počet	0	3	
Indikatívny harmonogram výziev	október 2019 – Otvorená výzva					

Tabuľka č. 4.F: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 2.1.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti
Priradenie kódu opatrenia	7/7.2
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 6B Sekundárna FO doplnková: 6A

Ciele opatrenia	Priorita 2 Vybavenosť územia MAS Horná Topľa Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia.																							
Zdôvodnenie výberu	Zabezpečenie kvalitnej dopravnej, technickej a občianskej vybavenosti pre obyvateľov regiónu, zlepšenie kvality života, sociálnych podmienok a zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva – slabá stránka – SWOT analýza																							
Rozsah a oprávnené činnosti	1: výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.); 2.zlepšenie vzhľadu obcí - úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod. 3. výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní.																							
Oprávnení prijímateľa	Obce na území MAS																							
Intenzita pomoci	EPFRV: 75 % - Štátny rozpočet:- 25% - Prijímateľ: 0 %																							
Oprávnené výdavky	Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016 . Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016 . Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV. Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a výdavky na poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti (max. 8%). Výdavky na prípravné práce mohli byť vynaložené aj pred predložením ŽoNFP na MAS. Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými aktivitami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce;																							
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 eur Maximálna: 100 0000 eur																							
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>240 500,00</td><td>180 375,00</td><td>60 125,00</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr></table>						Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	240 500,00	180 375,00	60 125,00	0	0	VR					
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																			
MR	240 500,00	180 375,00	60 125,00	0	0																			
VR																								

	spolu	240 500,00	180 375,00	60 125,00	0	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje					
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	
	7.2	Celkové verejné výdavky	EUR	0	240500,00	
	7.2	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných)	počet	0	4000	
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev					

Tabuľka č. 4. G: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 2.2.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti
Priradenie kódu opatrenia	7/7.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 6B Sekundárna FO doplnková: 3A, 4A-4C, 5C, 6A
Ciele opatrenia	Priorita 2 Vybavenosť územia MAS Horná Topľa Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia.
Zdôvodnenie výberu	Zabezpečenie kvalitnej dopravnej, technickej a občianskej vybavenosti pre obyvateľov regiónu, zlepšenie kvality života, sociálnych podmienok a zvýšenie životnej úrovne obyvateľstva – slabá stránka – SWOT analýza
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnené sú nasledovné aktivity: investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektů v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;

	- investície zamerané na zriadenie nových domov smútku, ich prístavbu, prestavbu, rekonštrukciu a modernizáciu, vrátane ich okolia; - investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu; - investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod. - investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb. - investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov);																								
Oprávnení prijímatelia	Obce na území MAS																								
Intenzita pomoci	EPFRV: 75 % - Štátny rozpočet:- 25% - Prijímateľ: 0 %																								
Oprávnené výdavky	• Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV. • Pod výdavkami na prípravné práce sa rozumejú výdavky na poplatky architektom, projektantom, inžinierom a konzultantom súvisiace s vypracovaním projektovej dokumentácie (max. 4%), výdavky za stavebný dozor (max. 1%) a. Výdavky na prípravné práce mohli byť vynaložené aj pred predložením ŽoNFP na MAS, • Výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými aktivitami v rámci tohto podopatrenia, vrátane výdavkov na začlenenie prvkov zelenej infraštruktúry – náklady na následné "ozelenenie" objektov a ich začlenenie do zelenej infraštruktúry obce a vrátane nákladov súvisiacich s investíciami do využívania OZE a do úspor energie, pokiaľ sú tieto investície súčasťou iných investícií v rámci operácie;																								
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 eur Maximálna: 100 0000 eur																								
Finančný plán	<table><tr><th>Región</th><th>Spolu</th><th>EÚ</th><th>ŠR</th><th>VZ</th><th>iné</th></tr><tr><td>MR</td><td>300 280,00</td><td>225 210,00</td><td>75 070,00</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>spolu</td><td>300 280,00</td><td>225 210,00</td><td>75 070,00</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	300 280,00	225 210,00	75 070,00	0	0	VR						spolu	300 280,00	225 210,00	75 070,00	0	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	300 280,00	225 210,00	75 070,00	0	0																				
VR																									
spolu	300 280,00	225 210,00	75 070,00	0	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA																								

kritérií / Hlavné zásady výberu operácií					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje				
Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	7.4	Celkové verejné výdavky	EUR	0	300280,00
	7.4	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných)	počet	0	5 000
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev				

Tabuľka č. 4.H: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 2.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti sociálnych a komunitných služieb.
Priradenie kódu opatrenia	x
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	Špecif.cieľ IROP: 5.1.2
Ciele opatrenia	Priorita 2 Vybavenosť územia MAS Horná Topľa Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia.
Zdôvodnenie výberu	Podpora začlenenia marginalizovaných komún, boj proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu zo spoločnosti , vysoké percento sociálne a zdravotne znevýhodnených občanov
Rozsah a oprávnené činnosti	C1 zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, infraštruktúra komunitných centier C2 rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb,

Oprávnení prijímateľa	Z územia MAS: - mestá/samostatné mestské časti a obce - združenia miest a obcí - občianske združenia - neziskové organizácie - cirkevné organizácie					
Intenzita pomoci	Max. 95% , resp. v rámci schém štátnej pomoci					
Oprávnené výdavky	Výdavky projektu musia byť preukázateľne oprávnené na financovanie z IROP, to znamená, že sú v súlade s podmienkami oprávnenosti výdavkov, podrobne definovanými v Príručke pre žiadateľa IROP.					
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 eur - Maximálna: 80 000 eur					
Finančný plán						
	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
	MR	157 894,73	150 000,00	0	7 894,73	0
	VR					
	Spolu	157 894,73	150 000,00	0	7 894,73	0
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s podmienkami Výzvy IROP					
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje					
Merateľné ukazovatele projektu						
	Kód/I D	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatková hodnota	Celková cieľová hodnota	
	-	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	2	
Indikatívny harmonogram výziev	Prioritizácia výziev: C1 zriaďovanie nových alebo rekonštrukcia a modernizácia existujúcich zariadení pre poskytovanie komunitných sociálnych služieb vrátane materiálno-technického vybavenia, zvyšovanie kvality a kapacity komunitných sociálnych služieb, infraštruktúra komunitných centier C2 rozvoj terénnych a ambulantných sociálnych služieb C1: December 2019 - Otvorená výzva C2: Október 2021 - Otvorená výzva					

Tabuľka č. 4.J: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 2.1.4 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti dopravného prepojenia a dostupnosti sídiel																													
Priradenie kódu	-																													
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	Špecif.cieľ IROP: 5.1.2																													
Ciele opatrenia	Priorita 2 Vybavenosť územia MAS Horná Topľa Špecifický cieľ 2.1: Zlepšenie vybavenosti územia MAS Horná Topľa v oblasti drobnej technickej infraštruktúry a základných vidieckych služieb rešpektujúc charakter krajiny a ochranu životného prostredia																													
Zdôvodnenie výberu	Nízka konkurencieschopnosť regiónu, zvýšenie atraktívnosti a technickej vybavenosti regiónu, podpora cestovného ruchu v regióne – výsledok SWOT analýzy																													
Rozsah a oprávnené činnosti	B2 výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom B1 zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjacích staníc pre elektrobicykle a pod.,																													
Oprávnení prijímatelia	činnosti B1,B2 - mestá/samostatné mestské časti a obce, združenia miest a obcí činnosť B1 - mikroregionálne združenia, občianske združenia, neziskové organizácie																													
Intenzita pomoci	Max. 95% , resp. v rámci schém štátnej pomoci																													
Oprávnené výdavky	Výdavky projektu musia byť preukázateľne oprávnené na financovanie z IROP, to znamená, že sú v súlade s podmienkami oprávnenosti výdavkov, podrobne definovanými v Príručke pre žiadateľa IROP.																													
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 eur - Maximálna: 80 000 eur																													
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>315 789,47</td><td>300 000,00</td><td>0</td><td>15 789,47</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Spolu</td><td>315 789,47</td><td>300 000,00</td><td>0</td><td>15 789,47</td><td>0</td></tr></table>						Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	315 789,47	300 000,00	0	15 789,47	0	VR						Spolu	315 789,47	300 000,00	0	15 789,47	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																									
MR	315 789,47	300 000,00	0	15 789,47	0																									
VR																														
Spolu	315 789,47	300 000,00	0	15 789,47	0																									
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s podmienkami Výzvy IROP																													
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje																													

Merateľné ukazovatele projektu	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota
	-	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	0	5
Indikatívny harmonogram výziev	<i>Prioritizácia výziev:</i> B1 zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám (napr. trasy vedúce k vlakovým, autobusovým zastávkam a staniciam v obciach a mestách) vrátane investícií do doplnkovej cyklistickej infraštruktúry vrátane odpočívadiel, chránených parkovísk pre bicykle, nabíjaciach staníc pre elektrobicykle a pod., B2 výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom <i>B1: November 2019 – otvorená výzva</i> <i>B2: November 2019 – otvorená výzva</i>				

Tabuľka č. 4.J: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 3.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa vodného hospodárstva, protipožiarnej infraštruktúry a zdravotného stavu lesov
Priradenie kódu opatrenia	8/8.3
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	Primárna fokusová oblasť: 6B Sekundárna FO predominantná: 4A-4C (P4-pôda (P)/ P4 - les (L)) Sekundárna FO doplnková: 2C
Ciele opatrenia	Priorita 3 Kvalita životného prostredia Špecifický cieľ 3.1: Podpora jednotlivých funkcií lesov s dôrazom na vodozádržnú, protieróznú a environmentálnu.
Zdôvodnenie výberu	Zabezpečenie ochrany, podpory a rozvoja lesných ekosystémov – potenciál pre turistiku spojenú s ekoturizmom a agroturistikou. Potreba zabezpečenia ochrany a rozvoja lesa s cieľom obhospodarovat' zdravé lesy, vytvárať podmienky pre vzácne a rôznorodé ekosystémy – definovanie potreby č. 8
Rozsah a oprávnené činnosti	Činnosť 1 na zlepšenie vodného hospodárstva v lesoch: 1. zahrádzanie bystrín v lesoch podľa § 27 zákona č. 326/2005 Z. z. (budovanie a rekonštrukcia prehrádzok, malé vodné stupne alebo ich zoskupenia a úpravy korýt na bystrinách) na účely ochrany pred povodňami, zmiernenie erózných procesov a pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarmi;

	2. budovanie a rekonštrukcia technických diel v lesoch na ochranu pred povodňami, zmiernenie erózných procesov a pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarmi podľa § 27 zákona č. 326/2005 Z. z.; 3. budovanie jednoduchých objektov protipovodňovej ochrany v lesoch – drobných prekladaných drevených hrádzok (zrubov) alebo sypaných kamenných hrádzok na lesných pozemkoch, ktorých budovanie si nevyžaduje stavebné povolenie. Činnosť 2 na zlepšenie ochrannej protipožiarnej infraštruktúry: výstavba, rekonštrukcia protipožiarnych lesných ciest, ak slúžia ako prístup k vybudovaným objektom v rámci tohto podopatrenia, ktoré sú v súlade s požiadavkami životného prostredia a ochrany prírody;
Oprávnení prijímatelia	Fyzické a právnické osoby obhospodarujúce lesy vo vlastníctve: • súkromných vlastníkov a ich združení; • obcí a ich združení; • Cirkvi, ktorej majetok možno podľa vnútroštátneho právneho poriadku považovať za súkromný, pokiaľ ide o jeho správu a nakladanie s ním; • štátu (LESY SR, š. p.; Štátne lesy TANAP-u; Lesopoľnohospodársky majetok Ulič, š. p.); • pri stavebných investíciách (hmotné investície) na drobných vodných tokoch iba správcovia drobných vodných tokov resp. právnické osoby, majúce k správe drobných vodných tokov právny vzťah (prenájom a pod.), ktorí sú zároveň obhospodarovateľmi lesa.
Intenzita pomoci	EPFRV: 75% - Štátny rozpočet: 25% - Prijímateľ: 0%
Oprávnené výdavky	Náklady na: • zahrádzanie bystrín v lesoch podľa § 27 zákona č. 326/2005 Z. z. (budovanie a rekonštrukcia prehrádzok, malé vodné stupne alebo ich zoskupenia a úpravy korýt na bystrinách) na účely ochrany pred povodňami, zmiernenie erózných procesov a pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarmi; • budovanie a rekonštrukcia technických diel v lesoch na ochranu pred povodňami, zmiernenie erózných procesov a pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarmi podľa § 27 zákona č. 326/2005 Z. z.; • budovanie jednoduchých objektov protipovodňovej ochrany v lesoch – drobných prekladaných drevených hrádzok (zrubov) alebo sypaných kamenných hrádzok na lesných pozemkoch, ktorých budovanie si nevyžaduje stavebné povolenie; • výstavba, rekonštrukcia protipožiarnych lesných ciest, ak slúžia ako prístup k vybudovaným objektom v rámci tohto podopatrenia, ktoré sú v súlade s požiadavkami životného prostredia a ochrany prírody; Výdavky na prípravné práce, súvisiace s výstavbou, rekonštrukciou a modernizáciou nehnuteľného majetku: • výdavky na vypracovanie projektovej dokumentácie – max do 3% z výšky projektu • výdavky na poplatky za poradenstvo v oblasti environmentálnej a ekonomickej udržateľnosti vrátane štúdií uskutočniteľnosti. Štúdie uskutočniteľnosti zostávajú oprávnenými aj v prípade, ak sa na základe ich výsledkov nebudú realizovať žiadne investície súvisiace s výstavbou, rekonštrukciou a modernizáciou nehnuteľného majetku – max. do 2% z výšky projektu, • Výdavky na poplatky architektom, inžinierom a konzultantom za stavebný dozor – max do 1% z výšky projektu •

	Výdavky pre žiadateľa/prijímateľa projektov v rámci implementácie stratégie CLLD sú považované za oprávnené, ak vznikli a boli zaplatené v čase od podania ŽoNFP, na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená MAS, s výnimkou všeobecných nákladov súvisiacich s investíciou vymedzených v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EP a Rady (EÚ) č. 1305/2013, kde sa za oprávnené budú považovať vzniknuté a zaplatené - výdavky v čase pred podaním ŽoNFP na základe výzvy na predkladanie ŽoNFP v rámci implementácie stratégie CLLD, ktorá je vyhlásená príslušnou MAS, a to od 1. januára 2016. Oprávnené výdavky sú výdavky vzniknuté pri uskutočnení VO/O ktoré sa začalo najskeôr dňa 19. apríla 2016. Uvedené sa vzťahuje aj na všeobecné náklady súvisiace s investíciou vymedzené v článku 45 ods. 2 písm. c) nariadenia EPFRV. • Výdavky, ktoré sú v súlade s Programom starostlivosti o les (Lesným hospodárskym plánom) a s Národným plánom ochrany lesov Oprávnenosť výdavkov je podmienená schváleným verejným obstarávaním																								
Výška príspevku	Minimálna: 10 000 eur, Maximálna: 100 000 eur																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>110 000,00</td><td>82 500,00</td><td>27 500,00</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Spolu</td><td>110 000,00</td><td>82 500,00</td><td>27 500,00</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	110 000,00	82 500,00	27 500,00	0	0	VR						Spolu	110 000,00	82 500,00	27 500,00	0	0
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	110 000,00	82 500,00	27 500,00	0	0																				
VR																									
Spolu	110 000,00	82 500,00	27 500,00	0	0																				
Princípy pre stanovenie výberových a hodn. kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	Výberové kritériá a hodnotiace (bodovacie) kritériá pre výber projektov predkladanej stratégie CLLD MAS HORNÁ TOPLA																								
Povinné prílohy stanovené MAS	MAS nestanovuje																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód /ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>8.3</td><td>Počet podporených činností/operácií</td><td>Počet</td><td>0</td><td>2</td></tr><tr><td>8.3</td><td>Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb</td><td>Počet</td><td>0</td><td>1500</td></tr></table>	Kód /ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	8.3	Počet podporených činností/operácií	Počet	0	2	8.3	Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	Počet	0	1500									
Kód /ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
8.3	Počet podporených činností/operácií	Počet	0	2																					
8.3	Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	Počet	0	1500																					
Indikatívny harmonogram výziev	Dátum vyhlásenia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev Dátum uzavretia výzvy: v zmysle schváleného harmonogramu výziev																								

Tabuľka č. 4.K: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 4.2.1 Činnosti spolupráce MAS Horná Topľa
Priradenie kódu opatrenia	19.3
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	Fokusová obl.PRV: 6B

Ciele opatrenia	Priorita 4 Kvalita ľudských zdrojov a manažment územia Špecifický cieľ 4.2 : Podpora efektívnej implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa																	
Rozsah a oprávnené činnosti	Spolupráca medzi partnerstvami CLLD na vnútroštátnej a aj na nadnárodnej úrovni je podstatným prostriedkom na výmenu a prenos osvedčených postupov a na pomoc rozšírenia úspešných projektových nápadov.																	
Oprávnení prijímatelia	Miestne akčné skupiny vybrané a schválené riadiacim orgánom na implementáciu stratégie miestneho rozvoja.																	
Intenzita pomoci	EPFRV: 75 % - Štátny rozpočet:- 25% - Prijímateľ: 0 %																	
Oprávnené výdavky	Oprávnené sú výdavky na hmotné a nehmotné investície, ktoré sú v súlade s podporovanými činnosťami v rámci tohto podopatrenia																	
Výška príspevku	Nie je relevantné																	
Finančný plán	<table><tr><td></td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>menej rozvinutý región</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr></table>							Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	menej rozvinutý región	-	-	-	-	-
	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné													
menej rozvinutý región	-	-	-	-	-													
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s PRV – viď kapitolu 6.1.4 Stratégie CLLD - Implementačný proces																	
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr></table>						Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	-	-	-	-	-		
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota														
-	-	-	-	-														
Indikatívny harmonogram výziev	nie je relevantné																	

Tabuľka č. 4.L: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 4.2.2 Animácia stratégie MAS Horná Topľa (oživenie stratégie)
Priradenie kódu opatrenia	19.4
Priradenie k fokusovej oblasti PRV / špecifickému cieľu IROP	Fokusová obl.PRV: 6B
Ciele opatrenia	Priorita 4 Kvalita ľudských zdrojov a manažment územia Špecifický cieľ 4.2 : Podpora efektívnej implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa
Rozsah a oprávnené činnosti	propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich

	rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov.												
Oprávnení prijímateľa	Miestna akčná skupina, ktorá je vybraná RO na implementáciu stratégie miestneho rozvoja, a má právnu formu občianske združenie – v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov.												
Intenzita pomoci	EPFRV: 75 % - Štátny rozpočet:- 25% - Prijímateľ: 0 %												
Oprávnené výdavky	• propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; • výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; • vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov												
Výška príspevku	min. 15 % a max 25 % z chodu MAS a animácii												
Finančný plán	<table><tr><td>región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>75 000,00</td><td>56 250,00</td><td>18 750,00</td><td>0</td><td>0</td></tr></table>	región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	75 000,00	56 250,00	18 750,00	0	0
región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné								
MR	75 000,00	56 250,00	18 750,00	0	0								
Princípy pre stanovenie výberových a hodn. kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	Nie je relevantné												
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>19/19.4</td><td>Celkové investície</td><td>EUR</td><td>0</td><td>75 000,00</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	19/19.4	Celkové investície	EUR	0	75 000,00		
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota									
19/19.4	Celkové investície	EUR	0	75 000,00									
Indikatívny harmonogram výziev	Výzva bude vyhlásená PPA												

Tabuľka č. 4.M: Opatrenie stratégie CLLD

Názov opatrenia	Opatrenie 4.2.3 Chod MAS (prevádzkové náklady)
Priradenie kódu opatrenia	-
Priradenie k fokusovej oblasti PRV /špecifickému cieľu IROP	Špecif.cieľ IROP: 5.1.1
Ciele opatrenia	Priorita 4 Kvalita ľudských zdrojov a manažment územia Špecifický cieľ 4.2 : Podpora efektívnej implementácie stratégie miestneho rozvoja vedeného komunitou MAS Horná Topľa

Rozsah a oprávnené činnosti	- personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové vrátane nákladov na prenájom kancelárskych priestorov, osobné náklady, poistenie); - vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD; - náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS; - finančné náklady (napr. bankové poplatky); - náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)																								
Oprávnení prijímatelia	Miestna akčná skupina																								
Intenzita pomoci	EFRR: 95%, Štátny rozpočet: 0% , Prijímateľ: 5%																								
Oprávnené výdavky	v súlade s Indikatívnym zoznamom oprávnených výdavkov (chod MAS): skupiny výdavkov: – 013 - Softvér, 022 – Samostatné hnutelné veci a súbory hnutelných vecí, 112 – zásoby, 502 - Spotreba energie, 511 – Opravy a udržiavanie, 512 - Cestovné náhrady, 518- ostatné služby, 521 – Mzdové výdavky, 548 - Výdavky na prevádzkovú činnosť, 568 – Ostatné finančné výdavky, 902 - Paušálna sadzba na nepriame výdavky určené na základe nákladov na zamestnancov (nariadenie 1303/2013, čl. 68 ods. 1, písm. b)																								
Výška príspevku	Min. nie je stanovená, max. 20% z implementácie stratégie																								
Finančný plán	<table><tr><td>Región</td><td>Spolu</td><td>EÚ</td><td>ŠR</td><td>VZ</td><td>iné</td></tr><tr><td>MR</td><td>342683,17</td><td>325 549,02</td><td>0</td><td>17 134,15</td><td>0</td></tr><tr><td>VR</td><td></td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>spolu</td><td>342683,17</td><td>325 549,02</td><td></td><td>17 134,15</td><td></td></tr></table>	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné	MR	342683,17	325 549,02	0	17 134,15	0	VR						spolu	342683,17	325 549,02		17 134,15	
Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné																				
MR	342683,17	325 549,02	0	17 134,15	0																				
VR																									
spolu	342683,17	325 549,02		17 134,15																					
Princípy pre stanovenie výberových a hodnotiacich kritérií / Hlavné zásady výberu operácií	v súlade s IROP – viď kapitolu 6.1.4 Stratégie CLLD - Implementačný proces																								
Merateľné ukazovatele projektu	<table><tr><td>Kód/ID</td><td>Názov/Ukazovateľ</td><td>Merná jednotka</td><td>Počiatočná hodnota</td><td>Celková cieľová hodnota</td></tr><tr><td>5.1.1</td><td>Celkové investície</td><td>EUR</td><td>0</td><td>342683,17</td></tr></table>	Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota	5.1.1	Celkové investície	EUR	0	342683,17														
Kód/ID	Názov/Ukazovateľ	Merná jednotka	Počiatočná hodnota	Celková cieľová hodnota																					
5.1.1	Celkové investície	EUR	0	342683,17																					
Indikatívny harmonogram výziev	výzva bude vyhlásená RO																								

Časť B./ Akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Výpočet dodatočnej alokácie:

4 000 000,00 - 2 422 549,02 = 1 577 450,98 EUR65,11% základnej alokácie

Chod MAS a animácie 150 450,98 EUR.....9,53% dodatočnej alokácie

Operácie v rámci implementácie stratégie.....1 427 000 EUR

PRV- 770 580 EUR.....54%

IROP-656 420 EUR.....46%

Tabuľka č. 4.Y: Opatrenie PRV - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	Opatrenie 1.1.2 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.3)			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	2B -2A-6A-5C			
Rozsah a oprávnené činnosti	Podpora pre malé poľnohospodárske podniky na rozvoj podnikateľskej činnosti spojenjej s realizáciou podnikateľského plánu v <i>súlade s PRV</i>			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	120 000,00	120 000,00	0
	VR			
	Spolu	120 000,00	120 000,00	0
Názov opatrenia	Opatrenie 3.2.2: Podpora činností spojených s vidieckym cestovným ruchom, agroturistikou, a činností spojených s poskytovaním služieb pre osoby so zníženou schopnosťou pohybu (6.4)			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6A – Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest			
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnená je výstavba ubytovacích zariadení, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich ubytovacích zariadení, ako aj nevyužívaných objektov na ubytovacie zariadenie od 5 do 30 lôžok, v nadväznosti na vytvorenie alebo modernizáciu areálu na rozvoj rekreačných a relaxačných činností.			

	• hmotné a nehmotné aktíva spojené s vidieckym cestovným ruchom a agroturistikou (oblasť 1) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu technológií, strojov, zariadení a pod., v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti; • hmotné a nehmotné aktíva spojené s poskytovaním služieb pre cieľovú skupinu: deti, seniori a občania so zníženou schopnosťou pohybu (oblasť 2) – v rámci danej činnosti je oprávnené obstaranie a výstavba nových alebo rekonštrukcia alebo modernizácia priestorov a areálov na daný účel alebo predmet projektu, na vykonávanie činností alebo poskytovanie služieb spojených s danou cieľovou skupinou, vrátane vnútorného vybavenia, nákupu zariadení a pod. v nadväznosti na založenie nového podniku, rozšírenie kapacity existujúceho podniku alebo diverzifikáciu činnosti podniku na produkty alebo služby, ktoré predtým neboli predmetom jeho činnosti;			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	181 818,18	100 000,00	81 818,18
	VR			
	Spolu	181 818,18	100 000,00	81 818,18
Názov opatrenia	Opatrenie 1.1.4 Podpora obstarania hmotného majetku na spracovanie výrobkov, ich uvádzanie na trh a ich vývoj			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	2A – 2B -2C -5C- 3A			
Rozsah a oprávnené činnosti	• výstavba vrátane prípravy staveniska, rekonštrukcia a modernizácia objektov súvisiacich so spracovaním, skladovaním, uvádzaním na trh a/alebo vývojom poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, vrátane kancelárií (sklady obalových materiálov, čistiacich a dezinfekčných prostriedkov a pomôcok); • obstaranie, rekonštrukcia a modernizácia zariadení, strojov, prístrojov a technológií, spracovateľských a výrobných kapacít,			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	346 000,00	173 000,00	173 000,00
	VR			

	Spolu	346 000,00	173 000,00	173000,00
Názov opatrenia	Opatrenie 2.1.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6B) Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach 6B – 2A – 2B – 6A			
Rozsah a oprávnené činnosti	Medzi oprávnené aktivity patria: 1. výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, 2. zlepšenie vzhľadu obcí - úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod. 3. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrův, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov 4. investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	377 584	377 580	0
	VR			
	Spolu	377 584	377 580	0
Názov opatrenia	Opatrenie 4.2.2 Animácia stratégie MAS Horná Topľa			
Priradenie k k fokusovej oblasti PRV	6B Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach			
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnenými činnosťami sú: - propagácia a informovanie o dotknutej oblasti a výsledkoch stratégie CLLD; - výmena informácií medzi miestnymi aktérmi - semináre, konferencie, workshopy pre členov MAS, ďalších aktérov ako aj, zamerané na ich rozširovanie vedomostí a zručností pri vykonávaní stratégie CLLD a s tým spojených prác; - vzdelávanie potenciálnych prijímateľov zamerané na rozširovanie vedomostí a zručností pri príprave projektov			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ

	MR	23 000	23 000	0
	VR			
	Spolu	23 000	23 000	0

Tabuľka č. 4.Z: Opatrenia IROP - akčný plán pre dodatočnú výkonnostnú alokáciu

Názov opatrenia	Opatrenie 2.1.3 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti vzdelávania.			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.2			
Rozsah a oprávnené činnosti	Medzi oprávnené činnosti patrí rozvoj infraštruktúry vzdelávania ZŠ a MŠ, t. j. na vybavenie potrebné na vybudovanie, resp. modernizáciu učební ZŠ: Hlavné aktivity projektu musia byť vo vecnom súlade s typmi oprávnených aktivít IROP. Z hľadiska MŠ, bude oprávnené rozširovanie kapacít existujúcich objektov MŠ prístavbou, nadstavbou, rekonštrukciou, zmenou dispozície objektov, nákup interiérového vybavenia a výpočtovej techniky			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	210 526,31	200 000,00	10 526,31
	VR			
	Spolu	210 526,31	200 000,00	10 526,31
Názov opatrenia	Opatrenie 2.1.4 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti dopravného prepojenia a dostupnosti sídiel			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.2			
Rozsah a oprávnené činnosti	1.výstavba, modernizácia, rekonštrukcia zastávok, staníc, parkovísk, na linkách prepájajúcich obec s mestom 2. zriaďovanie, obnova a výstavba cyklistických trás zabezpečujúcich dopravu osôb do a zo zamestnania alebo k verejným službám			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	128 052,63	121 650,00	6 402,63

	VR			
	Spolu	128 052,63	121 650,00	6 402,63
Názov opatrenia	Opatrenie 1.3.1 Zakladanie nových inovatívnych a podpora existujúcich podnikateľských subjektov v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.1			
Rozsah a oprávnené činnosti	Oprávnenou činnosťou je obstaranie hmotného majetku pre účely tvorby pracovných miest, vrátane nutných stavebnotechnických úprav budov spojených s umiestnením obstaranej technológie, resp. s poskytovaním nových služieb			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	608 672,72	334 770,00	273 902,72
	VR			
	Spolu	608 672,72	334 770,00	273 902,72
Názov opatrenia	Opatrenie 4.2.3 Chod MAS (prevádzkové náklady)			
Priradenie k ŠC IROP	5.1.1			
Rozsah a oprávnené činnosti	Medzi oprávnené činnosti patrí: - personálne a administratívne náklady MAS (prevádzkové, osobné, poistenie) - vzdelávanie zamestnancov a členov MAS (školenia, konferencie, semináre, workshopy a pod., okrem školení pre predkladateľov projektov), ktorí sa podieľajú na príprave a vykonávaní stratégie CLLD - náklady na publicitu a sieťovanie: účasť zamestnancov a členov MAS na stretnutiach s inými MAS, vrátane zasadaní národných a európskych sietí, ako aj poplatky za členstvo v regionálnych, národných alebo európskych sieťach MAS - finančné náklady (napr. bankové poplatky) - náklady vynaložené na monitorovanie, hodnotenie a aktualizáciu stratégií CLLD (na úrovni MAS)			
Finančný plán	Región	Spolu	EÚ a ŠR	VZ
	MR	134 158,92	127 450,98	6 707,94
	VR			
	Spolu	134 158,92	127 450,98	5 707,94

5.3 Monitorovanie a hodnotenie stratégie CLLD

5.3.1 Opis monitorovania a hodnotenia stratégie CLLD

Úlohy a zodpovednosti hlavných účastníkov v systéme monitorovania a hodnotenia:

Miestna akčná skupina (MAS): V zmysle nariadenia EÚ č. 1303/2013 je jednou z úloh MAS monitorovanie vykonávania Stratégie CLLD a podporovaných operácií a vykonávanie špecifických hodnotiacich aktivít súvisiacich s touto stratégiou a taktiež je jej povinnosťou spolupráca s RO pre PRV SR 2014 - 2020, RO pre IROP, Národnou sieťou pre rozvoj vidieka, PPA ako aj s ďalšími inštitúciami v súvislosti s riadením, kontrolou a monitorovaním realizácie nástroja CLLD. MAS teda preberá na seba zodpovednosť za fungovanie a riadenie monitorovacieho a hodnotiaceho systému ako aj za kvalitu poskytnutých výsledkov zabezpečených v požadovanom čase a ich publicitu. MAS monitoruje kvalitu vykonávania Stratégie CLLD prostredníctvom finančných, výstupových a výsledkových ukazovateľov a poskytuje PPA informácie a dokumenty potrebné pre monitorovanie dosiahnutého pokroku pri realizácii programu vzhľadom na jeho konkrétne ciele a priority. MAS sú zaviazané poskytnúť riadiacemu orgánu a/alebo určeným hodnotiteľom alebo iným subjektom povereným výkonom týchto funkcií v jeho mene všetky informácie potrebné na monitorovanie a hodnotenie programu. MAS môžu poskytnúť neoceniteľné miestne znalosti a kontakty ako aj praktický pohľad na monitorovacie a hodnotiace postupy. Poskytnú taktiež informácie o podpore MAS prostredníctvom CLLD.

Monitorovací výbor: Monitorovací výbor kontroluje vykonávanie Stratégie CLLD a pokrok dosiahnutý v napĺňaní jeho cieľov. Pri tom zohľadňuje finančné údaje, ukazovatele vrátane zmien ukazovateľov výsledkov.

Monitorovací výbor na základe výsledkov kontroly v spolupráci s kanceláriou MAS vypracuje každoročne monitorovaciu správu, ktorej obsahom budú aj informácie získané porovnávaním monitorovacích ukazovateľov na úrovni výstupov a výsledkov pre jednotlivé opatrenia a špecifické ciele, a teda aké merateľné výsledky boli na území dosiahnuté prostredníctvom realizovaných projektov v rámci implementácie stratégie CLLD s cieľom ich pravidelného sledovania a následného prípadného preverenia spôsobu implementácie stratégie. Monitorovací výbor ktorý zasadá 2x ročne, na svojom zasadnutí monitorovaciu správu schváli/neschváli, v prípade zistenia nedostatkov, upozorní Výkonný a Najvyšší orgán a navrhne opatrenia na ich odstránenie, ktoré predloží na prerokovanie a schválenie Výkonnému orgánu a následne Najvyššiemu orgánu.

Monitorovacie správy sú ďalej podkladom pre zostavenie hodnotiacich správ (správa o činnosti MAS , výročná správa, priebežná hodnotiaca správa) a tie slúžia následne ako vstup pre nezávislé hodnotenie implementácie stratégie alebo ako podklad pre Výkonný orgán a Monitorovací výbor.

V rámci opatrenia 19.2 Monitorovací výbor v spolupráci s kanceláriou MAS, taktiež raz ročne vypracuje Správu o implementácii stratégie CLLD MAS a , ktorú predloží Výkonnému orgánu MAS, ktorý zodpovedá za jej vypracovanie a ten ju následne predloží Najvyššiemu orgánu MAS a RO PRV a IROP. Základnými zdrojmi údajov do správy sú údaje z ITMS2014+ (relevantné len pre projekty IROP), monitorovacie správy realizovaných projektov v rámci implementácie stratégie CLLD a administratívne údaje ako napr. súbory informácií, štatistiky a pod.

Kancelária MAS: Manažér združenia každoročne spracuje Výročnú správu MAS a Správu o činnosti a hospodárení MAS. Obsahom správ bude zhodnotenie oboch typov ukazovateľov – výstupu i výsledku. Výročná správa a Správa o činnosti a hospodárení MAS bude predložená na prerokovanie Výkonnému orgánu, ktorý zodpovedá za ich vypracovanie a následne budú predložené na schválenie Najvyššiemu orgánu. Výročná správa bude zasielaná riadiacemu orgánu PRV a IROP na konci každého roku.

Široká verejnosť: Hodnotiace správy budú poskytované širokej verejnosti komunikačnými kanálmi a tak bude mať verejnosť prístup k informáciám ohľadom Stratégie CLLD a jeho implementácie, čím sa posilní princíp partnerstva. Cieľom zapojenia verejnosti do procesu hodnotenia je zabezpečiť primerané a aktuálne informácie o Stratégii CLLD pre dotknutú verejnosť a poskytnúť priestor na vyjadrenie ich názorov. Získavanie informácií zo strany verejnosti bude MAS získavať prostredníctvom dotazníkov, ankiet, prieskumom verejnej mienky a prostredníctvom sociálnej siete.

Externé subjekty: Ide o subjekty, ktoré sú hlavnými zdrojmi údajov pre celý proces monitorovania a hodnotenia. Zahrňajú najmä výskumné ústavy, agentúry, skúšobné ústavy a ďalšie inštitúcie, ktoré disponujú informáciami z oblasti pôdohospodárstva kľúčovými pre proces hodnotenia. Informácie zozbierané prostredníctvom externých subjektov napomôžu k zisteniu úrovne naplňania cieľov Stratégie CLLD. Ide predovšetkým o Štatistický úrad, ÚPSAVaR, Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum a pod.

Príjemcovia: Príjemcovia podpôr zo Stratégie CLLD sú priamo zapojení do procesu monitorovania a hodnotenia dvoma spôsobmi. Prvý spôsob je, že jednotliví príjemcovia sú

požiadaní poskytnúť informácie týkajúce sa monitorovania a hodnotenia (prostredníctvom žiadostí o nenávratný finančný príspevok, monitorovacích správ, žiadostí o podporu na plochu alebo rôznych hodnotiacich prieskumov). Druhý spôsob zapojenia príjemcov je prostredníctvom členstva v Monitorovacom výbore.

Spôsob podávania pravidelných správ

MAS bude podávať pravidelné správy raz ročne (za prechádzajúci kalendárny rok) obvykle k koncu 1.štvrt'roka riadiacemu orgánu PRV a IROP.

Výročná správa – 1x ročne (vždy za predchádzajúci rok) k 31.3. roka n+1

Správa o implementácii stratégie CLLD –1x ročne (vždy za predchádzajúci rok) k 31.3. roka n+1

Strednodobé hodnotenie stratégie CLLD – predkladá sa spolu so Správou o implementácii stratégie CLLD – do 30.6.2020

Záverečné hodnotenie (ex-post) – na základe vyhodnotenia monitorovacích ukazovateľov s ohľadom na ich proces pre naplnenie cieľov stratégie CLLD a prínos pre územie MAS. Hodnotenie je zamerané na celkovú účinnosť a efektívnosť vynaloženia finančných prostriedkov.

Hodnotenie je zamerané na celkovú účinnosť a efektívnosť vynaloženia finančných prostriedkov.

Postupy sebahodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS - periodicita a spôsob hodnotenia:MAS počas implementácie stratégie vykonáva sebahodnotenie, a to v nasledovných oblastiach:

- implementácia stratégie CLLD vrátane 7 kľúčových znakov LEADER,
- implementačný proces,
- riadiaci proces,
- propagácia a vzdelávanie členov MAS.

7 kľúčových znakov LEADER v zmysle Systému riadenia CLLD

Znak č. 1. Oblastné stratégie miestneho rozvoja

Znak č. 2. Prístup zdola nahor

Znak č. 3. Verejno-súkromné partnerstvá: MAS

Znak č. 4. Uľahčovanie inovácie

Znak č. 5. Integrované a viacsektorové akcie

Znak č. 6. Vytváranie sietí

Znak č. 7. Spolupráca

Každoročné **vykazovanie hodnôt merateľných ukazovateľov** je súčasťou výročnej monitorovacej správy a je súčasťou systémov AGIS a ITMS podľa pokynov PPA.

Postupy samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS - periodicita a spôsob hodnotenia:

Samohodnotenia orgánov MAS a činnosti MAS sa bude realizovať raz ročne – ku koncu kalendárneho roka -

1. **sebareflexiou** členov orgánov MAS dotazníkovou formou a riadeného rozhovoru, v oblastiach:
 - Funkčnosť a efektívia existujúcej organizačnej štruktúry MAS,
 - Funkčnosť a efektívia manažmentu MAS,
 - Flexibilitu, účinnosť a oprávnenosť rozhodovacích postupov o stratégii a projektoch,
 - Výsledky MAS v oblasti implementácie Stratégie CLLD a opatrení,
 - Výsledky MAS v oblasti monitoringu a hodnotenia projektov.
2. **správou** o hospodárení a napĺňaní úloh,
3. **správou** o plnení uznesení za kalendárny rok.

Kancelária MAS bude priebežne zabezpečovať zber dát z územia (t.j. od prijímateľov NFP, od relevantných inštitúcií a pod.)

Ďalej pre výkonný orgán, výberovú komisiu a monitorovací výbor budú dôležité aj nasledovné otázky sebahodnotenia:

Tabuľka A.B: Sebahodnotenie

ORGÁN	SEBAHODNOTENIE	ÁNO/NIE
Výkonný orgán	Výkonný orgán sa schádzal minimálne jeden krát ročne	
	Boli dodržané všetky termíny týkajúce sa činnosti orgánu	
	Boli pripravené všetky materiály na rokovania najvyššieho orgánu	
	Boli pripravené všetky dokumenty týkajúce sa činnosti MAS (napr. štatúty, pracovný a organizačný poriadok, atď.)	
	Spolupráca s ostatnými orgánmi MAS vrátane najvyššieho orgánu funguje plynule	

Výberová komisia	Komisia zasadala pravidelne, a to na základe projektových výziev	
	Komisia spolupracuje s manažérom MAS a výkonným orgánom plynule	
	Boli dodržané všetky termíny týkajúce sa činnosti komisie	
	Boli pripravené všetky materiály týkajúce sa činnosti komisie	
Monitorovací výbor	Monitorovací výbor zasadal pravidelne podľa potreby	
	Monitorovací výbor bol na každom zasadnutí uznášaniaschopný	
	Monitorovací výbor spolupracuje s manažérom, výkonným orgánom a vonkajšími hodnotiteľmi plynule bez komplikácií	
	Boli dodržané všetky termíny týkajúce sa činnosti výboru	
	Boli pripravené všetky materiály týkajúce sa činnosti výboru	

Uvedené body budú na začiatku každého roka predmetom rokovania kontrolného orgánu MAS. V prípade odpovedi „nie“ príslušný orgán prerokuje danú oblasť a na základe toho vykoná potrebné opatrenia na odstránenie problému.

5.3.2 Monitorovacie ukazovatele

Tabuľka č. 5: Povinné ukazovatele na úrovni programu – PRV SR

Názov cieľového ukazovateľa	Cieľová hodnota v roku 2023
Čistý počet obyvateľov, ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	10 500
Počet obyvateľov podporenej MAS	51322

Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (LEADER/PRV) (oblasť zamerania 6B)	12
---	----

Tabuľka č. 6: Celkové verejné výdavky – PRV SR

Názov ukazovateľa výstupu	Cieľová hodnota v roku 2023
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora na vykonávanie operácií v rámci stratégie CLLD (len časť z PRV)	1 091 880,00
Celkové verejné výdavky (v EUR) – podpora pri prevádzkových nákladoch a oživení - (len časť z PRV)	75 000,00

Tabuľka č. 7: Povinné ukazovatele na úrovni IROP

Názov ukazovateľa výstupu	Merná jednotka	Cieľová hodnota v roku 2023
Počet podporených podnikov	podnik	8
Zamestnanosť v podporených podnikoch	FTE	8
Počet podnikov, kt. dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, kt. sú pre firmu nové	podnik	4
Počet podnikov, ktoré dostávajú podporu s cieľom predstaviť výrobky, kt. sú pre trh nové	podnik	3
Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	7

Tabuľka a.b) Ukazovatele na úrovni opatrení Stratégie CLLD:

Opatr	Názov ukazovateľa výstupu	Mer. jedn.	Cieľová hodnota v roku 2023
1.1.1	Celkové verejné výdavky	Eur	100 000,00
	Počet prijímateľov	počet	2

	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	2
1.1.2	Počet podporených poľnohospodárskych podnikov/prijemcov (celkom)	počet	4
	Celkové verejné výdavky	eur	60 000,00
	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	4
1.1.3	Celkové verejné výdavky	eur	140 000,00
	Počet podporených činností/operácií	počet	3
	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	3
1.1.4	Celkové verejné výdavky	eur	141 100,00
	Počet podporených činností/operácií	počet	3
	Počet novovytvorených pracovných miest projektom prepočítaný na ekvivalent plného pracovného úväzku celkom	počet	3
1.3.1	Celkové verejné výdavky	eur	480 120,00
	Počet podporených činností	počet	8
2.1.1	Celkové verejné výdavky	eur	240 500,00
	Počet obyvateľov, ktorí majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných)	počet	4000
2.2.1	Celkové verejné výdavky	eur	300 280,00
	Počet obyv. kt. majú prospech zo zlepšenia služieb/infraštruktúry (IT alebo iných)	počet	5000
2.1.2	Počet podporených činností / počet operácií	počet	2
	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	2
	Počet obyv., kt. majú prospech zo zlepšenia infr.	Počet	1000
	Celkové verejné výdavky	eur	150 000,00

2.1.4	Počet podporených činností / počet operácií	počet	5
	Počet nových služieb a prvkov verejnej infraštruktúry	počet	5
	Počet obyv., kt. majú prospech zo zlepšenia infr.	Počet	1900
	Celkové verejné výdavky	eur	300 000,00
3.1.2	Počet podporených činností / operácií	Počet	2
	Čistý počet obyv., ktorý má prospech zo zlepšenia služieb	Počet	1500

6. Finančný rámec

6.1 Financovanie stratégie CLLD

Tabuľka č. 8: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP

	SPOLU EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	2 422 549,02
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	2 022 000,00
Chod MAS a animácie	400 549,02

Tabuľka č. 9: Celkové zdroje pre MAS z PRV a IROP rozdelené podľa fondov

	Fond	Typ regiónu	Spolu v EUR
Celkové zdroje z PRV (EPFRV) a IROP (EFRR) (základná alokácia podľa vzorca pre MAS v súlade s kapitolou 6.4 Systému riadenia CLLD), z toho:	EPFRV	menej rozvinutý	2 422 549,02
	EFRR	viac rozvinutý	-
Operácie v rámci implementácie stratégie CLLD	EPFRV	menej rozvinutý	2 022 000,00
	EFRR	viac rozvinutý	1 091 880,00 (EPFRV) 930 120,00 (EFRR)
Chod MAS	-	viac rozvinutý	-
	EFRR	menej rozvinutý	325 549,02
	-	viac rozvinutý	-

Animácie	EPFRV	menej rozvinutý	75 000,00
	-	viac rozvinutý	-

Tabuľka č. 10: Rozdelenie zdrojov na jednotlivé typy výdavkov v rámci príslušných programov

	región	PRV				IROP				SPOLU			
		EPFRV	ŠR	VZ	spolu	EFRR	ŠR	VZ	spolu	Fondy	ŠR	VZ	spolu
Operácie v rámci stratégie CLLD	menej rozvinutý	818910,00	272970,00	281100,00	1372980,00	930120,00	0	416509,65	1346629,65	1749030,00	272970,00	697609,65	2719609,65
	viac rozvinutý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Chod MAS	menej rozvinutý	0	0	0	0	325 549,02	0	17 134,15	342 683,17	325 549,02	0	17134,15	342683,17
	viac rozvinutý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Animácie	menej rozvinutý	56 250,00	18750,00	0	75 000,00	0	0	0	0	56 250,00	18 750,00	0	75 000,00
	viac rozvinutý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
SPOLU	menej rozvinutý	875160,00	291720,00	281100,00	1447980,00	1255669,02	0	433643,80	1689312,82	2130829,02	291720,00	714743,80	3137292,82
	viac rozvinutý	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	spolu	875160,00	291720,00	281100,00	1447980,00	1255669,02	0	433643,80	1689312,82	2130829,02	291720,0	714743,80	3137292,82

6.2 Finančný plán pre opatrenia

	PRV:IROP
pre stratégie mimo BSK (viac rozvinutý región):	54 : 46
pre stratégie v rámci BSK (viac rozvinutý región):	x

Tabuľka č. 11: Sumárna tabuľka finančného plánu

Opatrenie stratégie CLLD	Fond	Región	Spolu	EÚ	ŠR	VZ	iné
1.1.1 Podpora mladých poľnohospodárov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.1) (75% - 25% - 0%)	EPFRV	menej rozvinutý región	100 000	75 000	25 000	0	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
1.1.2 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.3) (75% - 25% - 0%)	EPFRV	menej rozvinutý región	60000	45000	15000	0	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
1.1.3 Podpora obstarania hmotného majetku poľnohospodárske podniky v poľnohospodárskej prvovýrobe (4.1) (37,5% - 12,5% - 50%)	EPFRV	menej rozvinutý región	280 000	105000	35 000	140000	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0

1.1.4 Podpora obstarania hmotného majetku na spracovanie výrobkov, ich uvádzanie na trh a ich vývoj (4.2) (37,5% - 12,5% - 50%)	EPFRV	menej rozvinutý región	282 200	105 825	35 275	141100	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	
1.3.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikateľských subjektov v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu. ((55% - 45%)	EFRR	menej rozvinutý región	872 945,45	480 120,00	0	392 825,45	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
2.2.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti (7.4) (75% - 25% - 0%)	EPFRV	menej rozvinutý región	300 280,00	225 210,00	75 070,00	0	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
2.1.1 podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti (7.2) (75% - 25% - 0%)	EPFRV	Menej rozvinutý región	240 500,00	180 375,00	60 125,00	0	0
		Viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
2.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti sociálnych a komunitných služieb (95% - 0% - 5%)	EFRR	menej rozvinutý región	157894,73	150 000,00	0	7 894,73	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
2.1.4 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti dopravného prepojenia	EFRR	menej rozvinutý región	315 789,47	300 000,00	0	15 789,47	0

a dostupnosti sídiel. (95% - 0% - 5%)		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
3.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa vodného hospodárstva, protipožiarnej infraštruktúry a zdravotného stavu lesov (8.3) (75% - 25% - 0%)	EPFRV	menej rozvinutý región	110 000,00	82 500,00	27 500,00	0	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
4.2.1 Činnosti spolupráce MAS Horná Topľa (19.3)	EPFRV	menej rozvinutý región	0	0	0	0	0
		viac rozvinutý región	0	0	0	0	0
4.2.2 Animácia stratégie MAS Horná Topľa (náklady na oživenie stratégie) - 19.4 (75% - 25% - 0%)	EPFRV	menej rozvinutý región	75 000,00	56 250,00	18 750,00	0	0
4.2.3 Chod MAS (prevádzkové náklady) 95% - 0% -5%	EFRR	menej rozvinutý región	342 683,17	325 549,02	0	17 134,15	0

Tabuľka č. 12: Celkový pomer medzi fondmi na stratégiu

	PRV (EPFRV) : IROP (EFRR)
Stratégia CLLD mimo BSK (menej rozvinutý región):	54: 46
Stratégia CLLD v rámci BSK (viac rozvinutý región):	-

Tabuľka č. 13: Zameranie stratégie podľa sektorov

Názov opatrenia stratégie CLLD	Rozpočet na opatrenie	Oprávnený prijímateľ – verejný sektor	Oprávnený prijímateľ – neverejný sektor
1.1.1 Podpora mladých poľnohospodárov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.1)	100 000,00		100 000,00
1.1.2 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe (6.3)	60 000,00		60 000,00
1.1.3 Podpora obstarania hmotného majetku poľnohospodárske podniky v poľnohospodárskej prvovýrobe (4.1)	140 000,00		140 000,00
1.1.4 Podpora obstarania hmotného majetku na spracovanie výrobkov, ich uvádzanie na trh a ich vývoj (4.2)	141 100,00		141 100,00
1.3.1 Zakladanie nových a podpora existujúcich podnikateľských subjektov v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu.	480 120,00		480 120,00
2.1.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti (7.2)	240 500,00	240 500,00	
2.2.1 Podpora investícií obcí na zlepšenie ich základnej vybavenosti (7.4)	300 280,00	300 280,00	
2.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa základnej	150 000,00	70 000,00	80 000,00

infraštruktúry v oblasti sociálnych a komunitných služieb.			
2.1.4 Podpora investícií týkajúcich sa základnej infraštruktúry v oblasti dopravného prepojenia a dostupnosti sídiel.	300 000,00	300 000,00	
3.1.2 Podpora investícií týkajúcich sa vodného hospodárstva, protipožiarnej infraštruktúry a zdravotného stavu lesov (8.3)	110 000,00		110 000,00
Celkový rozpočet podľa sektorov	2 022 000,00	910 780,00	1 111 220,00
Percentuálny pomer zamerania stratégie	100%	45%	55%

7. Zhodnotenie prínosov stratégie CLLD, jej synergie a doplnkovosť

7.1 Prínosy k zlepšovaniu ekonomického rozvoja územia

Prínosy k podpore zamestnanosti/k tvorbe pracovných miest, podpora podnikania, podpora cestovného ruchu, zameranie na miestne špecifiká, konkurenčné výhody územia a pod.

Stratégia CLLD sa zameriava na udržanie i tvorbu pracovných miest v neverejnom sektore v oblasti vidieckých činností, ktoré v tomto prostredí absentujú alebo nie sú v rámci regiónu konkurencieschopné s dôrazom nie miestne špecifiká (poľnohospodárstvo – živočíšna a rastlinná výroba, včelárstvo, pestovanie drobného ovocia, lesníctvo, spracovanie produktov prvovýroby, remeslá, služby, vidiecky cestovný ruch, kúpeľníctvo). Všetky opatrenia budú v rámci výberového procesu jednotlivých žiadostí hodnotiť prístup žiadateľa k životnému prostrediu, jeho tvorbe a ochrane so zreteľom na zmiernenie dopadov klimatických zmien, na zapojenie znevýhodnených skupín obyvateľov, na inovatívne prínosy a tiež zohľadňovanie miestnych špecifik a šetrné využívanie prírodných zdrojov územia MAS Horná Topľa.

Predpokladá sa **vytvorenie 18 pracovných miest** pri opatreniach:

- Opatrenie 1.1.1 Podpora mladých poľnohospodárov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe-2 prac. miesta /PM/
- Opatrenie 1.1.2 Podpora malých poľnohospodárskych podnikov pri začatí podnikania v špecializovanej rastlinnej alebo živočíšnej prvovýrobe -4 PM
- Opatrenie 1.1.3 Podpora obstarania hmotného majetku poľnohospodárske podniky v poľnohospodárskej prvovýrobe -3 PM
- Opatrenie 1.1.4 Podpora obstarania hmotného majetku na spracovanie výrobkov, ich uvádzanie na trh a ich vývoj – 3 PM
- Opatrenie 1.3.1 Zakladanie nových inovatívnych a podpora existujúcich podnikateľských subjektov v oblasti služieb, obchodu, výroby a priemyslu -6 PM

1 pracovné miesto = rozpočet stratégie : počet pracovných miest =

2 422 549,02 : 18= 134 586,05 EUR

7.2 Prínosy k napĺňaniu cieľov PRV

Stratégia MAS Horná Topľa vychádzajúc z procesu zostavovania analytickej časti, ktorej sa participatívne zúčastňovali jednotliví aktéri územia (osobitne poľnohospodári, spracovatelia poľn. produktov, lesníci) navrhuje opatrenia na zvyšovanie zamestnanosti práve v oblasti pôdohospodárstva, ako významnej súčasti rozvoja vidieka. MAS Horná Topľa v súlade s cieľom PRV, ktorým je *posilnenie konkurencieschopnosti pôdohospodárskeho sektora* bude podporovať uľahčenie vstupu mladých ľudí do poľnohospodárskeho sektora, rozvoj malých a rodinných poľnohospodárskych fariem a nových výrobkov a služieb vychádzajúcich z poľnohospodárskej či lesníckej činnosti. Pre zvýšenie konkurencieschopnosti etablovaných poľnohospodárskych subjektov MAS Horná Topľa vytvorí možnosť podpory ich hmotného majetku s dôrazom na vytváranie činností spojených s OZE.

V prípade cieľa *Udržateľný manažment prírodných zdrojov a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám* sa MAS Horná Topľa zameriava predovšetkým na vzťah vidieckej krajiny s podmienkami a stavom lesov. Ide predovšetkým o ich ochranu - zlepšovania lesných ekosystémov, zlepšenie vodného hospodárstva v lesoch, na účely ochrany pred povodňami, zmiernenie erózných procesov a pre akumuláciu vody na účely ochrany pred požiarmi. MAS Horná Topľa sa týmto bude usilovať o podporu zachovania biodiverzity, zvýšenia environmentálnej výkonnosti a elimináciu dopadov a adaptácie pôdohospodárstva na zmeny klímy, umelou obnovou, rozvojom občianskej a poznávacej infraštruktúry v lesných ekosystémoch.

Posledný cieľ PRV, ktorým je „*vyvážený územný rozvoj vidieckych hospodárstiev a komún vrátane vytvárania a udržiavania pracovných miest*“ je zčasti napĺňaný vyššie uvedenou podporou pôdohospodárskeho sektora, avšak tiež dobudovaním občianskej a technickej infraštruktúry na území obcí, čím sa dosiahne atraktivita územia pre nových investorov i nových obyvateľov, nevynímajúc súčasných obyvateľov územia. Týmto sa zároveň zlepši vybavenosť územia občianskou infraštruktúrou, predovšetkým pre okrajové a prihraničné oblasti.

7.3 Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP

Prínosy k napĺňaniu cieľov IROP prostredníctvom špecifických cieľov Prioritnej osi 5 vzhľadom na vyváženosť, vecné a logické včlenenie týchto cieľov do štruktúry stratégie, príp. ich doplnkovosť a synergické pôsobenie.

V nadväznosti na ciele PRV sa podpora z IROP dopĺňa o podporu občianskej vybavenosti týkajúcej sa poskytovania verejných služieb (školsťo, doprava, sociálno-komunitná oblasť) s dopadom na územnú, z časti hospodársku a sociálnu súdržnosť obcí MAS Horná Topľa a mesta Bardejov. Konkrétny cieľ, ktorým je „*podpora rastu a tvorby pracovných miest rozvojom podnikania a inovácií na miestnej úrovni*“ bude napĺňaný prostredníctvom opatrení na začatie podnikania i na rozvoj podnikania existujúcich subjektov v oblasti remesiel, výroby, obchodu, služieb i cestovného ruchu, pričom v rámci hodnotenia budú uprednostnené projekty, ktoré vytvoria pracovné miesta a zvlášť pracovné miesta pre znevýhodnené skupiny obyvateľov územia. Prínosom budú tiež projekty, ktoré budú súčasťou zavádzania inovácií.

Na aktivity stratégie CLLD Prioritnej osi 5 IROP špecifického cieľa 5.1.1 MAS vyčlenila sumu 480 120,00 EUR z celkovej sumy 930 120,00 eur pre IROP , čím splnila podmienku 30% finančných prostriedkov z IROP určených na aktivity špecifického cieľa 5.1.1.

(51,61 % finančných prostriedkov IROP je vyčlenených na plnenie špecifického cieľa 5.1.1).

Počet pracovných miest vytvorených cez IROP:

$(930\ 120 \cdot 30\%) : 50\ 000 = 5,58 = 6$ pracovných miest

Prínosy k začleňovaniu zraniteľných skupín obyvateľstva (marginalizované rómske komunity, dlhodobo nezamestnaní, telesne/zdravotne postihnutí a pod.)

Príslušníci marginalizovaných rómskych komunít na území MAS Horná Topľa sú okrem rizika chudoby postihnutí aj vysokou mierou sociálneho vylúčenia. Hlavnou príčinou chudoby osôb v produktívnom veku vrátane MRK je nezamestnanosť, najmä nezamestnanosť dlhodobého charakteru, kde navyše hrozí riziko medzigeneračnej reprodukcie chudoby. MAS Horná Topľa pri zostavovaní Stratégie CLLD zvažila reálne možnosti podpory MRK, a to najmä uľahčením tvorby pracovných miest a zlepšením dostupnosti občianskej i technickej infraštruktúry.

Vychádzajúc z Partnerskej dohody SR (kapitola 3.1.5) dohody SR na roky 2014-2020 bude MAS Horná Topľa v rámci realizovaných opatrení uplatňovať sociálny aspekt pri verejnom obstarávaní. Obstarávatelia tak budú mať povinnosť určiť doložku zákazky týkajúcu sa sociálneho aspektu vo VO, ktorá stanoví dodatočné špecifické podmienky zo strany obstarávateľa pre uchádzača.

Pre takéto obstarávanie budú relevantné nasledujúce sociálne hľadiská:

- podpora zamestnanosti **mladých** ľudí; podpora **vyváženého zastúpenia mužov a žien**; podpora pracovných príležitostí pre **dlhodobo nezamestnané osoby** a **staršie osoby**; politika rozmanitosti a pracovné príležitosti pre osoby zo znevýhodnených skupín (napríklad migrujúci pracovníci, etnické menšiny, náboženské menšiny, osoby s nízkym dosiahnutým vzdelaním atď.); podpora pracovných príležitostí pre osoby so zdravotným postihnutím aj prostredníctvom začleňujúceho a dostupného pracovného prostredia, atď.

Pokiaľ ide o MRK, v tejto súvislosti MAS Horná Topľa uplatňovať sociálny aspekt pri VO vo vzťahu k projektom realizovaných v obciach, ktoré sú identifikované v Atlase rómskych komunít 2013 (tzn. obce z atlasu rómskych komunít budú mať pri VO povinnosť uplatniť sociálne hľadisko týkajúce sa inklúzie MRK). Na území MAS Horná Topľa sa to týka 16 obcí. *Investičné činnosti z PRV a IROP týkajúce sa budovania infraštruktúry budú mať dopad aj na zlepšenie ich dostupnosti pre MRK. Navyše beneficianti z PRV a IROP majú možnosť uchádzať sa o NFP z Operačného programu Ľudské zdroje, ktorými budú môcť doplniť svoje investičné akcie či investície do majetku. Predpokladáme, že obce, na území ktorých sa nachádzajú MRK budú žiadateľmi či prijímateľmi pomoci z OP Ľudské zdroje i OP Kvalita životného prostredia a získajú podporu na zlepšenie kvality bývania v prostredí MRK prostredníctvom zavedenia inžinierskych sietí, prístupu k pitnej a úžitkovej vode, výstavby prístupových ciest, odvozu komunálneho odpadu.*

Prostredníctvom opatrení IROP stratégia CLLD ponúkne pomoc pri zlepšení podmienok pre účasť detí z MRK v predprimárnom stupni vzdelávania. Keďže priestorové možnosti MŠ nezodpovedajú demografickej krivke obcí MAS Horná Topľa rovnako aj budovy MŠ sú v zlom technickom stave a ani vybavenosť týchto vzdelávacích zariadení nie je na požadovanej úrovni.

Pre komplexné sociálne a komunitné služby a prácu s MRK vytvorí MAS Horná Topľa možnosť uchádzať sa o NFP na vybudovanie, modernizáciu alebo rekonštrukciu KC.

Očakávanou aktivitou členských obcí s prítomnosťou MRK je vytvorenie sociálnych podnikov, ktoré budú môcť byť oprávnenými žiadateľmi aj v rámci optraní PRV a IROP na vybavenie z hľadiska technických zariadení, technológií a zlepšenie priestorových kapacít. Takéto subjekty sociálnej ekonomiky považuje MAS Horná Topľa za veľmi vhodný nástroj podpory zamestnanosti v MRK. Ich hlavným účelom totiž nie je tvoriť zisk, ale prinášať netrhové spoločenské prínosy. Práve vzhľadom na relatívne nízku úroveň ziskovosti MAS Horná Topľa očakáva, že subjekty sociálnej ekonomiky budú podnikať prevažne v obciach, kde absentuje trh. Takto zameraná podpora preto nebude narúšať hospodársku súťaž, ale

naopak, napomôže rozvinúť trh v oblastiach, kde by bol za iných okolností rozvinutý nedostatočne.

Marginalizované rómske komunity budú aktívne oslovované aj v prípade implementácie demonštračných a informačných aktivít s cieľom aktivizovať ich predovšetkým vo činnostiach viažuciach sa vidiek. Tzn. podpora k nadobudnutiu zručností v rastlinnej a živočíšnej výrobe.

Stratégia CLLD bude v rámci implementácie jednotlivých opatrení motivovať žiadateľov k riešeniu svojich projektov v súlade s možnosťami využívania OZE, keďže je predpoklad, že aj na území MAS Horná Topľa spotreba energie presahuje priemernú spotrebu energie v EU. Pôjde predovšetkým o projekty týkajúce sa drobných priemyselných činností a pôdohospodárstva, ktoré má potenciál produkovať podstatné zdroje OZE .

Výsledky by sa mali dostaviť v prípade modernizácie zastaraných strojov a technológií, ale aj obnovou budov určených na podnikateľské účely i na verejné účely v prípade obcí. Tento zámer sa premietne aj do uplatňovania zeleného verejného obstarávania.

V opatrení demonštračných a informačných aktivít bude jednou z dôležitých tém práve „možnosť využívania OZE“.

Vyššie uvedené sú veľkým prínosom k ochrane a zlepšovaniu stavu životnému prostrediu a k zmierňovaniu klimatických zmien a adaptácie na nich.

Pôdohospodárstvo a lesníctvo je jedným z významných sektorov, ktorých sa týka prebiehajúca klimatická zmena, a to v najmu v súvislosti v malým vodným obehom v krajine, s vodným režimom. Voda z lesov a poľnohospodárskej krajiny rýchlo odteká, vo vegetačnom období sa čoraz častejšie prejavuje nedostatok vody vlahy, čo je limitujúcim faktorom dosahovania vyšších úrod. Stratégia CLLD sa v tejto oblasti zameriava na opatrenia týkajúce sa zachytávania vody, spomalenie jeho odtoku v lesoch, zvýšenie retenčnej schopnosti prevažne lesnej pôdy. Jednou z priorít Stratégie CLLD je „Kvalita životného prostredia, v rámci ktorej je definovaný špecifický cieľ 3.1 *Podpora jednotlivých funkcií lesov s dôrazom na vodozadržnú, protieróznú a environmentálnu*

Veľký význam MAS Horná Topľa pripisuje aj zachovaniu, prípadne zvýšeniu podielu zelene na svojom území, a to podporou umelej obnovy a výchovy lesov, najmä cielenou podsadbou zameranou na zmenu druhovej skladby porastov, zlepšenie vekovej a druhovej štruktúry drevín lesa.

Dopad všetkých opatrení týkajúcich sa ochrany ŽP bude posilňovaný aj prostredníctvom cieleného vzdelávania predovšetkým pre poľnohospodárov, lesníkov, mikro a malých podnikov a ostatných organizácií v sektore pôdohospodárstva, a to v témach – biodiverzita,

klimatické zmeny, priaznivé vplyvy na ŽP, ekologické poľnohospodárstvo, eko-friendly poľnohospodárske postupy, ochrana podzemných vôd, uskladňovanie hnojív a zaobchádzanie s nimi apod.

Prierezová téma ŽP je predmetom projektových zámerov MAS Horná Topľa s MAS SPIŠ a MAS Šafrán. V prvom prípade pôjde o environmentálne témy, ktoré majú korene v tradičných hospodárskych činnostiach na vidieku (tradičné stavby (sypance – stodoly) a drobná úžitková architektúra (pece – sušiarne a pod) – miestne prírodné stavebné zdroje – prenos informácií o tradičných stavebných technikách a živote na „gazdovskom dvore“ pre verejnosť a školy. V prípade projektového zámeru s MAS Šafrán je predmetom projektového zámeru hodnota lesných ekosystémov v nadväznosti na národné prírodné rezervácie Zborovského hradného kopca a Kapušianskeho hradného kopca a ďalších významných lesných lokalít na oboch územiach.

Významným príspevkom k téme životné prostredie sú plánované opatrenia v rámci Opatrenia 7 PRV Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach prostredníctvom investície do úspor energií a zelenej infraštruktúry.

7.4 Synergie a doplnkovosť stratégie CLLD

7.4.1 Popis iných stratégií, ktoré sa na danom území realizujú, resp. plánujú realizovať

Regionálne dokumenty:

- PHSR Prešovského samosprávneho kraja 2008 - 2015
- PHSR Mikroregiónu Horná Topľa
- PRO/PHSR členských obcí
- Bardejov 2020 – Program integrovaného trvalo udržateľného rozvoja mesta na roky 2012 – 2020
- Koncepcia rozvoja cestovného ruchu Mesta Bardejov na obdobie 2007 – 2013
- Koncepcia sociálneho rozvoja mesta Bardejov
- Územno-plánovacia dokumentácia – obcí a mesta Bardejov
- Program rozvoja vidieka Prešovského samosprávneho kraja

7.4.2 Synergie a komplementarita

Popíše sa vzťah a nadväznosť na iné strategické dokumenty, príp. operačné programy najmä pokiaľ ide o Operačný program Ľudské zdroje, plány, investície a pod. identifikované v časti 7.6.1. Cieľom má byť najmä posúdenie či stratégia CLLD nie je v priamom rozpore s inými stratégiami v území, resp. identifikovanie súladu a vzájomnej doplnkovosti.

Vízie PHSR Mikroregiónu Horná Topľa sú v súlade so Stratégiou CLLD v uvedených oblastiach:

Oblasť Technická infraštruktúra: Obyvatelia žijú v Mikroregióne, v ktorom kvalita a množstvo technickej infraštruktúry je porovnateľné so štandardom krajín EU.

Oblasť Sociálna oblasť a zdravotníctvo: V Mikroregióne sú poskytované sociálne a zdravotnícke služby pre všetkých občanov, ktorí to potrebujú.

Oblasť Spoločenský život, kultúra, šport: Mikroregión ponúka pre občanov bohaté možnosti kultúrneho, športového a spoločenského vyžitia ako aj dostatok vzdelávacích a doškoľovacích aktivít.

Oblasť Cestovný ruch: V oblasti cestovného ruchu Mikroregión poskytuje dostatok informácií o svojich jedinečných atrakciách a službách.

Oblasť Ekonomická aktivita, zamestnanosť, podnikanie Mikroregión s dostatkom rôznorodých pracovných príležitostí v oblasti služieb, poľnohospodárstva, priemyslu, cestovného ruchu, lesného a vodného hospodárstva.

Oblasť Životné prostredie: V roku 2013 je v Mikroregióne zdravé životné prostredie, kde každý využíva alternatívne zdroje a ochraňuje prírodu a krajinu.

V čase vypracovania a predloženia Stratégie CLLD sme vychádzali z **PHSR VÚC PSK** na roky 2008 – 2015, keďže aktuálny dokument nebol zverejnený a schválený. Stratégia CLLD nadväzuje, resp. je komplementárna s jednotlivými prioritnými témami a konkrétnymi špecifickými cieľmi:

ŠC 1: Do roku 2015 zvýšiť počet konkurencieschopných malých a stredných podnikov v PSK medziročne o 5% začínajúcich a existujúcich podnikateľov. **ŠC 2:** Do roku 2015 zlepšiť využívanie infraštruktúry zabezpečujúcej rozvoj podnikania a investícií o 30% voči roku 2007. **ŠC 3:** Do roku 2015 zvýšiť využívanie inovácií, a výsledkov výskumu vývoja o 20% voči roku 2007. **ŠC 4:** Do roku 2015 vytvoriť mechanizmus pre zlepšenie rozvoja ekonomickej cezhraničnej spolupráce. **ŠC 5:** Do roku 2015 zvýšiť podiel HDP vytvoreného na vidieku k celkovému HDP PSK o 10 %. **ŠC 1:** Zlepšiť infraštruktúru slúžiacu a súvisiacu s cestovným ruchom a kvalitu a ponuku služieb v cestovnom ruchu tak, aby sa do roku 2015

zvýšil počet turistov v Prešovskom kraji ročne o 5%, počet prenocovaní ročne o 6% a využitie ubytovacích kapacít ročne o 3% voči stavu v roku 2006. **ŠC 2:** Do roku 2015 zvýšiť podiel protipovodňovej ochrany evidovaného územia ohrozeného povodňami v Prešovskom kraji o 20%. **ŠC 1:** Dosiahnuť v Prešovskom kraji dobrý stav vôd vo všetkých povrchových tokoch do roku 2015. **ŠC 2:** Do roku 2015 zabezpečiť dodávku zdravotne vyhovujúcej pitnej vody vo všetkých deficitných oblastiach kraja. **ŠC 1:** Do konca roku 2010 zaviesť systém energetického manažmentu a vytvoriť odbornotechnické predpoklady pre využívanie OZE. **ŠC 1:** Do roku 2015 znížiť podiel havarijného a nevyhovujúceho stavu ciest v Prešovskom kraji o 20%, zlepšiť dopravnú prepojenosť a zvýšiť priepustnosť hlavných dopravných tepien v kraji. **ŠC 1:** Znížiť mieru dlhodobej nezamestnanosti na úroveň 4% v roku 2015, čo je pokles oproti roku 2007 o 3,7%. **ŠC 2:** Zvýšiť mieru zamestnanosti na úroveň 55% v roku 2015, čo je nárast percentuálneho podielu zamestnaných o 6% oproti roku 2007. **ŠC 2:** Do roku 2015 zvýšiť zamestnanosť Rómov o 20% voči stavu v roku 2006. **ŠC 5:** Do roku 2015 dobudovať a obnoviť sieť KC, ktoré svojimi sociálnymi službami pokrývajú 50 % MRK.

Operačný program Ľudské zdroje

Niektoré opatrenia Stratégie CLLD nadväzuje na podporu v oblasti zamestnanosti v rámci OP Ľudské zdroje tým, že poskytuje podporu pre subjekty, ktoré majú oprávnenie podnikateľ, a to formou paušálnej platby pre mladého poľnohospodára, ktorý po prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik a tiež formou paušálnej platby na rozvoj podnikania pre poľnohospodársky mikropodnik na realizáciu podnikateľského plánu (opatrenia PRV – 6.1, 6.3., 6.4). Pozn. *Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre UoZ. Doplnkovosť na úrovni príjemcu. V rámci OP ĽZ je príjemcom pomoci UoZ (nezamestnaný) a v rámci PRV je príjemcom pomoci SHR.*

Okrem vyššie uvedeného OP ĽZ bude dopĺňať opatrenia Stratégie CLLD v oblasti rozvoja infraštruktúry, vzdelania, zamestnanosti a dostupnosti služieb pre marginalizované rómske komunity s cieľom zlepšenia ich životných podmienok a kvality bývania.

Operačný program Ľudské zdroje bude dopĺňať opatrenia Stratégie CLLD aj v oblasti vzdelávania. Vzdelávanie prostredníctvom opatrení PRV bude zamerané na opatrenia podporujúce kvalitu ďalšieho odborného vzdelávania v pôdohospodárstve a vzdelávanie v rámci OP ĽZ bude zamerané na rozvoj kompetencií potrebných pre úspešné pôsobenie na trhu práce. Komplementarita so stratégiou CLLD sa bude zabezpečovať i v oblasti zamestnanosti, kde v rámci OP ĽZ bude prostredníctvom vzdelávania a prípravy

podporovaný vstup na trh práce a v rámci opatrení PRV realizácia podnikateľských plánov už existujúcich MSP, rovnako ako aj tvorba a rozvoj ich nepoľnohospodárskych činností.

7.5 Popis multiplikačných efektov

Implementácia stratégie CLLD na území MAS Horná Topľa bude prvým veľkým krokom k propagácii aktivít PRV a IROP na tak ucelenom území, ktoré doteraz nikdy nebolo. Aktivity sú plánované do všetkých sektorov – podnikateľského, verejného aj občianskeho. Nadviaže na aktivitu občanov, dobrovoľnícku činnosť jednotlivcov a záujmových organizácií, občianskych združení aj neziskových organizácií.

Realizácia aktivít stratégie CLLD prináša do regiónu finančné prostriedky pre rozvoj regiónu, uspokojovanie potrieb občanov, zvýšenie ich životnej úrovne. MAS Horná Topľa očakáva implementáciou stratégie zníženie regionálnych rozdielov a zvýšenie kvality života občanov na území MAS. Každý občan, každý podnikateľ, organizácia budú mať možnosť sledovať tok financií, ich využitie a znásobenie a zároveň nabudiť ich k aktivite, aby sami využili príležitosť a zapojili sa do stratégie. Cieľom stratégie je využitie vlastných zdrojov, kvalít územia, možných príležitostí spolu s rozšírením miestnych produktov a služieb za nevyhnutnej spolupráce všetkých aktérov stratégie.

Za týmto účelom sa budú šíriť výsledky realizovaných aktivít stratégie MAS Horná Topľa:

- na obecných tabuliach, webových stránkach obcí a stránke MAS
- v tlači, rozhlase a ďalších médiách
- na športových, kultúrnych a spoločenských aktivitách v regióne aj mimo neho
- označením regionálnych produktov a ich výrobcov
- letákmi, propagačnými materiálmi a predmetmi
- propagácia mimo územia MAS – spolupráca a výmena skúseností s inými MAS, zahraničnými partnermi

Priority MAS Horná Topľa vyplynuli priamo z uskutočnenej SWOT analýzy a ďalších aktivít, ktoré predchádzali spracovaniu stratégie CLLD. Sú výsledkom spoločnej dohody aktérov územia zo všetkých sektorov. Pri ich stanovovaní bolo jedným z cieľov zamerať sa na silné stránky územia, nadviazať na to, čo v regióne existuje, osvedčilo sa a ďalej tieto

aktivity podporovať a rozvíjať. Ide predovšetkým o ciele podporu tak, aby nedochádzalo k plytvaniu verejných zdrojov a dosiahol sa multiplikačný efekt.

Hodnotenie multiplikačných efektov sa bude vykonávať na základe hodnotenia merateľných ukazovateľov, ktoré sú uvedené v kapitole 5.3.2 Monitorovacie ukazovatele a počtom vyššie uvedených aktivít na propagáciu šírenia výsledkov a výstupov stratégie MAS. Multiplikačné efekty v stratégii MAS Horná Topľa sú len iným názvom našej stratégie: Horná Topľa- Bohatstvo v Krajine, Bohatstvo v Ľuďoch a tie potrebujeme ukázať.

Povinné prílohy:

Príloha č. 1: Vymedzenie územia a obyvateľstva MAS

Príloha č. 2: doklad o súhlase všetkých obcí so zaradením do územia pôsobnosti MAS

Príloha č. 3: Mapa územia MAS

Príloha č. 4: Zoznam členov MAS podľa sektorov / vrátane obcí/

Príloha č. 5: Dokumenty preukazujúce proces tvorby a formovania partnerstva

Príloha č.5.1: Dokumenty preukazujúce proces tvorby stratégie CLLD

Príloha č. 6: Zoznam zdrojov (analýzy) a vstupných dokumentov

Príloha č.7: Organizačná štruktúra MAS

Príloha č.8: Personálna matica MAS

Príloha č.9: Štatúty, interné smernice , stanovy MAS